

PETRI NANNII ALCMARIANI
IN COLLEGIO BVSLIDIANO LATINI
PROFESSORIS, IN CANTICA
CANTICORVM PARAPHRASES
ET SCHOLIA.

L O V A N I I

Ex officina typographica Stephani Gualtheri
& Ioannis Batenii Typogr. Iurat.
Anno Domini 1554.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

PETRI NANNI ALGARANI
IMPRIMATUR
1774
CATTOLICVS
ET

CAutum Cæsareo mandato, ne quis hunc
Librum aut imprimat, aut vendat intra
proximum quadriennium præter Stephanum
Gualtheri Typog. Iurat.

Datum Bruxellis vltimo Augusti,
Subsig. per Philippum de Lens.

EX OFFICINA TYPOGRAPHICÆ STEPHANI GUALTHERI
& IOHANNIS BASTONI TYPOGRAPHI
ANNO DOMINI 1774
CVM GRATIA ET PRIVILEGIO

SERENISSIMIS ET
POTENTISSIMIS PRINCIPIBUS
PHILIPPO ET MARIAE REGIBUS ANGLIAE,
FRANCIAE, NEAPOLIS, HIERUSALEM,
HIBERNIAE, &c.

VVM vulgo persuasum sit nuptias diuina pro-
uidentia conciliari, nusquã tamẽ id euidẽtiũs,
quã in vestro coniugio patuit. Omnia enim
quã istis nuptiis, & magna, & multa obstare
videbãtur, paulatim Deus è medio sustulit, nõ permittẽs
sua decreta humanis cõsiliis impediri, quo minũs in vnũ
thalamum conuenirent duo diuersis rebus spectatissima
ingenia: quorũ alterũ cõtinaua fœlicitas, & licentia omniũ
rerũ nõ deprauauit, alterũ aduersitates perpetuis periculis
infestã nunquã vel tantillũ à virtute deflexerunt. Reser-
uauit igitur Deus alterũ alteri, vt vterq; in alterius virtuti-
bus, præmia suorum morũ reciperet, et matrimonii vinculo
coniungerẽtur, quos æqualis prope regnorũ amplitudo,
par vitæ integritas, sanguinis generisq; cõiunctio iã pridẽ
copularãt: adẽdõ vt exemplum Sarã vni Thobia cognato
suo reseruata, denuo nostris tẽporibus redintegratum vi-
deatur. Nuptiis igitur tam sanctis, & diuinitus procuratis
æquum est, vt qua quisque possit ope gratuletur. Nobis
proinde circumspectantibus, quid potissimũ ad thorũ tam
sanctũ pro gratulatione mitteretur, nihil oportunius vi-
sum est, quã epithalamicum carmen, quod Salomon
Christo, & Ecclesiã modulatus est, nõ poetico furore, sed
spiritu sancto plenus. Scripsere in hoc opus ex eorum nu-
mero, qui inter Græcos supersunt. Origenes Adamantius
& Gregorius Nyssenus. sed ex origine primũ tantum &

secundū caput incolume est, reliqua illius in hoc genere perierūt. Nysseni paraphrases integræ supersunt, quas videndas mihi præbuit vir triū linguarū peritissimus Franciscus Mendozius Cardinalis Burgēsis, sed libello nostro propemodū excuso, ferius fuit, q̄ vt inde quicq̄ excerpere liceret. Inter Latinos diuus Gregorius Romanus Pontifex, Cassiodorus, Ammonius, Bernardus, aliiq; cōplures, sed non æquè clari, quos ferè oēs euolui, vnde cunque captās, quod nostrū hoc quasi mellificium instrueret. Sed quod pace tātorum virorū dixerim, cum exiguo emolumento. Non quod eorū opera non eruditissima, & plena bonæ frugis essent, sed quod ad meum institutū parum congruerent. Mihi in animo erat, literā fideliter interpretari, & verbis literæ allegoriā attēperare, difficiliora vocabula exponere, allusiones historiarum, rerumq; naturalium annotare, antiquitatis obseruationes ascribere, & cū quadam verborum parsimonia paraphrasim contexere, ne gratia literæ, soniq; dulcedo familiaris christianis auribus sub mole luxurię; multarum rerū suffocaretur. Quibus rebus pleriq; eorum vel nullā, vel perquā tenuem operā impenderunt. Toti sunt in allegoriis, easq; ex iisdē verbis diuersissimas conficiunt, adeo vt quidā nō ineptè dixerit, Canticum canticorum esse primā materiā philosophorū, omnium formarum & allegoriarū capacē. atq; ideo fieri nō poterat, quin si vnū sequeris, à ceteris dissideas. Quod si nusquā ab eorū vestigiis discedere velles, necessum erat, vt intortis rerum temporumq; vicibus Christum describeres, subinde nasci, subinde crucifigi, & alicubi citius crucifigi, quàm nasci, nullo seruato historiæ ordine. Inter has difficultates & illud accedit, quod paraphrasim scribenti

decorum personarum tuendum sit. Non ille se spargere potest in varias opiniones, & nunc huius, nunc illius interpretis mentem allegare, nec autoritatibus multis sua constipare, ne nō tam personæ, quàm ipse loqui videantur. Deinde verba ita temperanda sunt, vt vtrobiq; & literæ & allegoriæ suus sensus constet, ambæq; res simul se lectori in oculos & in mentē ingerant. Quamobrē non audacia, sed necessitate coacti sumus in plerisq; eorū imitationē relinquere, vbi autē licuit, libenter eadē vestigia pressimus. Ante oīa mihi curæ fuit, vt sanctissimos amores sanctissimè tractarē, néve quid vel in paraphrasibus, vel in scholiis aspergerē, quod ad obscœnitatem trahi posset. Imò sicubi litera prophanius sonare videbatur, huius nuditati quasi Noe sine veste iacentis, velamē obtendimus. In scholiis autē, quia ibi liberiores esse licebat, translationes diuerfarum linguarum in vnum contulimus, locorumq; difficultiorum interpretationes citauimus: prorsus nihil omisimus, quod rebus difficillimis vllā opē adferre posset: non dissimulantes, si quid aliunde subsidii nacti essemus. Iam si de titulo quippiā dicēdū est, nō immerito Canticū canticorū inscribitur, quod nihil in hoc genere excellētius reperiatur. ac proinde tot pereuntib⁹ Salomonis carminib⁹, quę quinq; millia fuisse referuntur, solum hoc incolume remāsit. Si verò materiā personasq; respicias, bucolico carmini vel simillimum vel proximum esse videtur. Diuerbia enim pastorum colloquiis constant: de gregibus, fontibus, hortis, pascuis multa mentio, cætera amores redolēt, quod & ipsum bucolico carmini propriū est. Nihil enī in toto opere exegematicum, oīa dramatica sunt. Scena multiplex nō vnius loci aut temporis. Ipsa

colloquia & rerum vicissitudines, quum paria & fiant, & respondeantur, Amœbæi carminis indolem probè exprimunt. Quatuor in totum personæ, dilectus, dilecta, & vtriusque comites, sed quarta persona (quod & Horatius obseruauit) nunquã simul cum aliis loquitur. Quod si quæras secundum literam dilectus iste quis sit, citra omnem controuersiam responderi potest, Salomonem esse? cuius nomen disertè exprimitur. Dilectæ nomen tacetur, ac proinde multis coniecturis & diuinationibus iactatur. Sunt qui existiment Pharaonis esse filiam, leuissimo, vt mihi videtur, argumento ducti: nempe quod illam comparauerit curribus Pharaonis. Quod si ex tam futili re genus puellæ colligendum est, dicam illam Iudæam esse, quia illam Salomon Sunamitem appellat: dicam Syram vel Cylissam, quia illam ex monte Aman ad se deuocat: dicam postremo æthiopissam esse, quia ipsa fatetur se solis decoloratione denigratam esse. Mihi omnia, quæ huic puellæ attribuuntur, diligentius inspicienti opinio nascitur, Salomonem sub nomine dilectæ patriam suam Iudæam, dotisque eius & omnia eximia eius regionis celebrare voluisse. Quicquid enim præclarum est in montibus, nemoribus, herbis, floribus, arboribus eius prouinciæ in laudes suæ puellæ congerit. Mira interim abstinentia à rebus alienigenis: intacta relinquitur India, Aegyptus, mare erithreum cum suis margaritis, & quotquot aliis in locis auriferi fluuii. Contentus est rebus indigenis ad encomia suæ puellæ. Sed ista encomia tam magna sunt, & vasta, vt nulla ratione conueniant in hominis personam, vt quum dicit, caput tuum sicut carmelus, collum tuum sicut turris,

comæ tuæ sicut greges caprarum, quæ descendunt de
Galaad: dentes tui sicut greges ouium tonsarum. Quod
si igitur sub nomine sponsæ Iudæam accipere velimus,
breuissimus transitus erit per metalepsim ad synago-
gam, & ex synagoga ad ecclesiam intelligendam. Quid
enim aliud Iudæa, quàm populus Iudæorum, hoc est sy-
nagoga, & rursus ecclesia, nisi synagoga in Christo ex
Iudæis, & gentibus renata. Sed hætenus de litera. Spi-
ritualis autem sensus docet generis humani instaurationem,
diuinitatem cum humanitate in vnam perso-
nam coiisse, ecclesiam à Christo in sponsam electam, &
purgatam à nigredine peccatorum, quæ antea Aethio-
pissa videbatur, pulchram, vt lunam, electam vt solé esse
redditam, & in carne Christi deificatam, & quod antea
per peccatum quæsierat, vt Deo similis efficeretur, id per
gratiam in maius obtinuisse. Non enim humanitatem si-
milem numini, sed in Christo numen esse factam, & pro
paradiso illi cælum esse redditum. Deinde miri inter
vtrunque amores describuntur, qui nulla aqua tribulatio-
num extingui possunt, cuius vis tam indomita quàm mors,
cuius æmulatio sicut infernus, cuius lampades, lampades
ignis atque flammarum. Postremo quod maximè amo-
rem, & cõciliat, & cõseruat, summa vtriq; de alterius pul-
chritudine & virtutibus admiratio. Quod autem Salo-
mon Christi in Ecclesiam charitatē sub prophani amoris
typo velauerit, veteri & solenni more priscorum fecit.
Sic Christus in parabolis locutus est: sic Orpheus my-
steria religionis sub prætextu cæremoniæ: poetæ res
physicas sub inuolucris fabularum: philosophi præcepta
sua nūc sub enigmatibus, nūc sub obscurissimis symbolis
tradiderunt.

tradiderunt. Aegyptii item monumēta rerum, nō verbis
exprefferunt, sed hieroglyphicis picturis adumbrarunt.
Ac proinde sphyngeſ ante tēpla collocari ſolebant, vt in-
telligerēt adoratores, quæ in cæremoniis traderentur, ſub
ænigmate altiorē ſenſum includere, Numinum quoque
vultus laruis obducebāt, quo ſpectator admoneretur, nō
veras ſe facies deorum, ſed perſonas, inaneſq; ſimilitudi-
nes intueri. Voluere illi quidē prophanum vulgus à ſuis
myſteriis arcere, ſed inde enatum eſt ingens malum. Ex
fabulis enī poetarum nō intellectis, idololatria: ex cære-
moniis ridiculæ ſuperſtitiones: ex ænigmatibus ſphyngeſ
veræ, & mōſtra opinionum emerſere. Neq; ex iſtis cāticis
vllum fructum relaturus eſt, qui relicta ſpiritali ſentētia,
literæ duntaxat inhæſerit. Næ ille, nō vt apicula, mellitos
ſuccos è florib⁹, ſed vt aranea venenū colliget, & vt duriùs,
ſed tamē veriùs loquar, nō ille in caſtris cum Madianitis,
ſed ante arcā Domini fornicationes exercet, & tēplū Do-
mini, hoc eſt ſacras literas meretriceis amoribus propa-
nat. Chriſtiani autē animi & myſteriis eccleſiæ initiati eſt,
oculos columbinos, & quales hæc ſpōſa habet, his ſcriptis
admouere, regni cælorum arcana cognoscere, in cellā vi-
nariā ſciētia Dei penetrare, & tandē intelligere ſuā quoq;
animam Chriſti eſſe ſponſam, & vt virginem Chriſto
eſſe deſponſatam. Veſtris igitur nuptiis generoſiſſimi &
potētiſſimi reges hoc connubiale carmen dedicaui-
mus: Deum orantes, vt coniunctiſſimos animos veſtros, ſan-
ctiſſimos amores, caſtiſſimos thalamos multa
fœcunditate, & perpetuo fœlicitatis
tenore foueat.

I
 PETRI NANNII ALCMARIANI IN
 COLLEGIO BVSLIDIANO LATINI
 PROFESSORIS, IN CANTICA
 CANTICORVM PARAPHRASES
 ET SCHOLIA.

Osculetur me.
 A medijs inci-
 pit omiſſis om-
 nibus, quæ a-
 mori initium
 dedere, aut quæ
 amor Dei çter-
 nus in huma-
 nū genus ini-
 tio caret, aut
 quia vt ait D.
 Ambroſius,
 Impatiēs lōgæ
 expectationis
 Eccleſia, citra
 omnē ſaluta-
 tionē ad vſum
 amicitiz, &
 oſculorū pro-
 rūpit. D. Ber-
 nard. dubitat,
 num hæc ebria
 dixerit. Et for-
 tē cum ad iſta
 prorupit ingt,
 exierat de cēl-
 la vinaria. Idē
 de hoc dicto,
 quia meliora
 ſunt vbera tua
 vino, dubitat
 an ſponſi, an
 ſponſæ, an ſo-
 daliū ſint ver-
 ba: mihi re-
 ctius videntur
 ad puellā lo-
 quentē referri,
 ne nimis præ-
 cepti ſit muta-
 tio perſonæ.

Osculetur me
 oſculo oris
 fui, quia meliora
 ſunt hubera tua
 vino, fragrātia vn-
 guentis optimis.

*nec quæ incipientis amicitiz ſigna, ſed
 quæ confirmatæ ſunt pignora & nuptia-
 rum arrabones oſcula quæro: neq; ea per
 vicarium mihi aut proxenetam, vti in
 ſponſalibus fit, vbi ſponſus abeſt, dari
 velim, ſed ab illius labris illa mihi ex-
 opto. Non mihi de aduentu eius loquatur
 Moiſes, qui ab heri & nudius tertius in-
 eloquens eſt: non Eſaias vir pollutis la-
 bijs: non Hieremias qui ſe nescire loqui
 fatetur: non Iohannes, qui ſe non ver-
 bum, ſed clamantis verbi vocem agnoſcit.*

*Nō mihi iā ſufficiūt Prophetæ, ipſe Pro-
 phetarum Dominus adueniat: oſcula
 quæro, quibus animus quaſi per oſtium*

B

ſpiritum

vnguentorum illius. Ambroſius, Bona hubera tua ſuper vinū. Sanctes
 autem Pagninus pro vberibus habet amores. Ita quoq; Agathius, eo
 quod Hebræis eodem vocabulo ambæ res nominentur.

*Non conſpectum
 tantummodo dile-
 cti mei, non verba
 illius duntaxat de-
 ſidero, non per pri-
 mas lineas amoris
 mea vota decurrūt,*

Osculetur me,
 prima vox of-
 culetur, quia
 interpretari
 poteſt, doceat
 me: ſubindi-
 cat, aliud in li-
 tera apparere,
 aliud in my-
 ſterio latere.
 Quia meliora
 ſunt hubera
 tua vino, fra-
 grātia vnguē-
 tis optimis. le-
 gendum vide-
 tur, non fra-
 grātia, ſed fra-
 grantiora: non
 enim hubera
 vnguentū re-
 dolent, ſed
 odore vnguen-
 tum ſuperant.
 In Græcis ali-
 quanto aliter,
 καὶ ὄσμη μὴ
 ῥωμ ὀσμή πῆρ
 τῶν ἰα & ῥω
 μαῖα, & odor
 vnguentorum
 tuorum ſuper
 omnia aroma-
 ta, vt fragran-
 tia iſta non
 vberū ſit, ſed

Videturq; ga-
de vberib' spō-
fi non sponsæ
loquatur, nō
nihil absurdi
esse in compa-
ratione, sed
Hebræis fami-
liare est, mu-
liebres res etiā
ad viros trans-
ferre. Quale est
illud Pauli: Fi-
lioli mei quos
iterū parturio,
& illud Davi-
dis, Ex vtero
ante luciferū
genui te: sed
quia de oscu-
lis sermo est,
quæ quasi ar-
abones sunt
amoris, nō in-
conuenienter
comparatio
amoris subiun-
gitur. Certè in
sequētibus ca-
pitibus, quum
omnia sæpe
redeant, nulla
sit mētio vbe-
rum spōsi, &
capite quinto
vbi singula-
tim oīa mēbra
sponsi descri-
būtur, nihil in-
tā curiosa ico-
nographia ad-
fertur de vbe-
ribus sponsi. Nescio an hoc quoque aliquid ponderis habet, quod Græcis
φιλιμαξα, hoc est, oscula ab amādo denominentur, id certè animaduer-
tendum, per apostrophen subito mutari personam: dixerat in tertia per-
sona, osculetur me, statim quæ secundæ personæ sunt, subiungit: quia me-
liora sunt vbera tua vino. Quod annotant scriptores in pathetica ora-
tione, & affectibus plena solere fieri.

*Spiritum suum in alterius pectus infun-
dit, vt quædam mutua hinc inde fiat anis-
marum transmigratio, & viuam iam non
ego, sed viuat in me Christus. Ab osculis
mea vota ad mamillas tuas transfero. Me-
liora sunt vbera tua vino. Aliarum vbe-
ra lac tantummodo continent ad alendos
paruulos, tua etiam succum vino potio-
rem habent, vt solidiori nutrimento ro-
bustiores ætatem alant, superantque
odore præstantissima vina. Ceterum iste
odor tam dulcis, non solum ab vberibus,
sed etiam è nomine tuo diffunditur.*

*Oleum effu sum Oleum enim effu-
sum nomen tuum, Christus diceris,
adulescentulæ di- hoc est vnctus, non
lexerunt te. quidem vnctus len-
ticula Samuelis, sed spiritus sancti
plenitudine præ omnibus consortibus
tuis: oleumque istud non intra alaba-
strum continetur, neque intra limites
Iudeæ notitia Dei coerchetur, sed effu-
sum est propagatione fidei in omnes gētes,
quæ à tuo chrismate christianæ dicun-
tur,*

Trahe n
te. In
i. l. x. u.
quod e
runt te,
ellæ ali
verecun
inuaferi
ad se tr
vt prop
reantur
Saulis c
liere vl
rum rap
conuitti
excusat
stum n
pulchri
Salomo
Atq; it
Ambro
primo
tuendis
nib^o leg
guftin
in expo
Euang
hannis
odorē
remus
sensu n
uerfita

Introd
rex: ex
puellæ
gis, & i
in cur
teurti
interea
gaude
opulen

tur, Atque ideo adulescentulæ, quæ non tam ætate, quàm virtutibus florent, dilexerunt te. Sed quia te quocunque ieris assequi nequeo, prægrauat enim me domicilium carnis.

Trabe me post te. In Græcis ἰλλυσαύ σι, quod est traxerunt te, vt puellæ alioquin verecundæ, eū inuaserint, & ad se traxerit, vt prope mereantur illud Saulis de muliere vltro virum rapiente conuicti: sed excusatur factum nimia pulchritudine Salomonis. Atq; ita diuus Ambrosius in primo de institutendis virginibus legit, Augustin. autem in expositione Euangelij Iohannis: Post odorē tuū curremus. sed in sensu nulla diuerfitas.

Trabe me post te, curremus in odorē vnguentorum tuorum.

Trabe me post te. Quod si ne sic quidem tuum gressum adæquare poterimus: es enim in cur-

su similis capræ hinnuloque ceruorum, disiuncti ab oculis tuis, odorē sequemur.

Agite sodales & cœtanæ puellæ, curramus in odorem vnguentorū eius, odor ille nos tanquam sagaces catellas quæ comedunt de micis domini, deducet ad cubile odoratissimi istius cerui. O me felicem in cursitando, asecuta enim sum dilectum meum, & ab eo intra penetralia recipior: non vt prophana foris, non vt catechumena in primo limine consisto, ab adytis exclusa. Rex enim me introduxit in cellaria sua: ad promptuaria altitudi-

Introduxit me rex: ex verbis puellæ intelligis, & illā aliās in currēdo anteuertisse, & interea in cellaria admissam fuisse, idque renuntiat alijs, vel vt secum gaudeant, vel vt se sperent quoque admittendas, Rex autem dixit, vt opulentiam cellariorum cogites.

Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & læ-

nis scientiæ & sapientiæ Dei immittor, nō sum moueor ab arcanis Sacra-

Introduxit me rex in cellaria sua. Hierony. In cubiculum suū, sic & Ambros. Septuaginta autē ἰσραηλιτῶν αὐτῶν, hoc est, in prom-

B ij mentorū

promptuariū-
fuū, Exultabi-
mus & lætabi-
mur in te, me-
mores vberū
tuorū super vi-
num. Literalis
sensus videtur.
Postquā in apo-
thecas vina-
rias intraui-
mus, inebria-
bimur quidem
& exultabim⁹,
sed nō tam vi-
no quā amore
spōsi. Vox autē
Rex in plerisq;
Latinis deest,
sed nō ī Græcis
ταμιον, autē,
quartius rerū
cellā & reposi-
torii signifi-
cat, sed q̄a sta-
tim subiungit,
mores vberū
rū tuorū super
vinum, rectius
est vt de cella
vinaria intelli-
gatur, maxime
quia in secūdo
cap. hæc quasi
repetens dicit,
Introduxit me
rex in cellā vi-
nariā, Exulta-
bimus & læta-
bimur in te, vt
gaudiū & corp⁹
& animū
percellat. Ex-
ultat enī corp⁹
cū læticia ge-
stit, ex Græcis
autem verbis

tabimur in te, me-
mores huberū tu-
orum super vinū:
recti diligunt te.

Non mecum vt cum Moyse & Aarone ad ostium tabernaculi loquitur, sed intus in sanctis sanctorum mecum sermones miscet: introduxit enim me rex in cellaria sua, vbi recōditum erat quicquid ad vina cœlestia & spirituales delicias pertinet.

Ceterum quantumcunque in cœlestibus thesauris voluptatum, non tamen alibi, sed in te exultabimus & letabimur, magis cupiētes vberibus tuis inebriari, quā omnibus saporibus vini. Memores enī sumus huberum tuorum super vinū: quippe quæ in te omnia habemus, & extra te nihil cupimus: ergo qui recti sunt, & incorrupti iudicio, nō tua sed teipsum diligunt.

*At qui vos filiæ Hierusalē Angelicæ ca-
teruæ, nolite nihi vt homini mortali, ac
in peccatis natæ veluti turpi inuidere,
Nigra sum sed for-
mosa filiæ Hieru-
salē, sicut taberna-
cula Cedar, sicut
pelles Salomonis.
Nigra sum sed for-
mosa, in cutis supfi-
cie est, quod oculis displicet, quū oīs gloria
filiæ regis ab ijs quæ sūt intus esse debeat.*

mentorū, et à the-
sauris mysteriorū
Dei, nō reijciō ab
vsu deliciarū eius.

ἀγαλλιασθε
μεθα, καὶ ἴψοι
φραυδαμεν
ἰν σοι, intelli-
gere possumus
ipsam gloriari
de tanto ama-
tore, & animo
lætari: est enī
ἀγαλλιάσει
σῶμα inter ca-
tera & γαυρία
αὖτε Hezi-
chio, hoc est
gloriari. me-
mores vberū
tuorum: & hic
rursus ex idio-
mate Hebræo,
vbera in amo-
res mutare li-
cet: Græcè est
ἀγαπῶμεν
μασούς σου
καὶ ἴψοι, di-
ligamus vbera
tua sup vinū,
siue contentæ
magis simus
& plus acqui-
escamus in
amorib⁹ tuis,
quā in vllō vi-
no. Vinū autē
figuratē p̄ om-
ni genere deli-
tiarum posuit:
Nigra sum sed
formosa, præ-
occupat quod
obijci poterat,
nigredinē non
obscure suæ
pulchritudini,
si simile gpp̄iā
cōmentāti ex
secularibus li-
teris aspergere
lucet.

Non

siceat,
dit ab
dole il
phurn
olæ ni
& vaco
gra,
Virgil.
gultra
vaccin
legūt
se quo
do nig
cit, sed
berna
dar, vt
mē ger
mea c
& cast
decolo
suo v
ferat
id ad
quū e
dicat
vt ca
aciē o
tā, vt
puell
Salon
minū
quā
sam,
ipsa i
scit. S
deino
pelle
nis p
terp
lunt
pelle
taber
foed
iniu
obte
sed

liceat, nō ablu-
dit ab hui⁹ in-
dole illud Cal-
phurnij. Et vi-
olæ nigre, sunt
& vaccinia nigra,
& illud
Virgil. Alba li-
gultra cadunt,
vaccinia nigra
legūtur. Neq;
se quouis mo-
do nigram di-
cit, sed vt ta-
bernacula Ce-
dar, vt fortissi-
me gentis Idu-
meæ colorem,
& castrensem
decolorationē
suo vultu re-
ferat, Neque
id admireris
quā eā postea
dicat terribilē
vt castrorum
aciē ordina-
tā, vult enim
puellam hanc
Salomon, non
minus virilem
quā formo-
sam, quod nūc
ipsa in se agno-
scit. Subiungit
deinde sicut
pelles Salomo-
nis: pleriq; in-
terpeteres vo-
lunt intelligi
pelles, quibus
tabernaculum
foederis cōtra
iniurias ecclī
obtegi solebat
sed an rectē

illæ

Nolite me confi-
derare quod fusca
sim, quia decolor-
rauit me sol: filii
matris meæ pug-
nauerūt cōtra me,

*bernacula robustissimæ gētis Idumeæ, &
templi tectoriū fusca sunt: quin & pelles
Salomonis hunc colorē habent, quē in me
despiciatis. Multum est ergo vel eius pelli-
bus, hoc est amictui humanitatis similem
esse. Non est ista nigredo in me naturalis:
Nolite me considerare quod fusca sum,
quia decolorauit me sol: æstū et pōdus diei
tuli in afflictionibus & persecutionibus
multis, neq; id passa sum ab alienigenis.*

posuerunt me cu-
stodem vineis: vi-
neam meam non
custodiui.

*Filij matris meæ pu-
gnauerunt contra
me, posuerūt me cu-
stodem vineis. Vte-
rini fratres, qui com-
moda mea maximè promouere debebant,
illi me negotijs secularibus, curisque mun-
danis alligare voluerunt, vt longè essem
à dilecto meo, volueruntque me esse cu-
stodem deliciarum huius mundi, vt hoc
vinumulare biberem, quod prorsus
aspersa sum, ac propterea eorum man-*

*Nō enim adustionē
ex solis afflatu pro-
vitio naturali impu-
tari oportet. Nigra
sum, sed sicut taber-
nacula Cedar, sicut
pelles Salomonis: ta-*

*illæ pelles Sa-
lomonis dici
possint, alij vi-
derint: Pagni-
nus legit, sicut
Cortina Salo-
monis: vt
enim gēs Idu-
meæ sub pel-
libus nigris
hybernat, ita
vela Salomo-
nis intra quæ
pernoctat, ni-
gra sunt.*

*Prius ex com-
parationibus
vituperiū ni-
gredinis mol-
liuit, nunc per
causam illud
ipsum excu-
sat: Nolite in-
quit me con-
siderare quōd
fusca sim, quia
decolorauit
me sol, nō esse
hoc sibi nati-
uum, sed acci-
dentarium:
nec æternum,
sed tempora-
riū dicit: ob-
uenisse enim
ex feruentio-
re solis afflatu,
quo tempore
omissa custo-
dia vineæ à
fratribus sibi
demādata per
æstū meridia-
nū ad spōsum
decurrebat.*

Filij

Filij matris pu-
gnauerit con-
tra me, hoc est
omni conten-
tione instite-
runt, vt vinea
custodiã reci-
perẽ. Sic & Ci-
data *neglexi, nec acquieni carni & san-*
guini: nõ igitur vineã meã custodiui, om-
nia mūdãna reliqui, vt expedita perueni-
rem ad sponsum meũ, sed quia meridiano
me tempore cursitantem decolorauit sol,
cero pro sexto Roscio locutus est, illud pugna, & enitere, & paulò post.
Hoc solũ pugno. Neque ista res leuiter à me petita est, nec à quibuslibet,
sed à fratribus, iisque vterinis, sed tantum mihi studiũ persequendi spõsi
fuit, vt nec damnũ denigrati candoris, nec æstus meridianus, nec vis,
improbataque fraterna, nec deprædatio vineæ iter meum retardarint.
Pro umbra vineæ, æstum: pro racemis, sitim: pro ocio, laborem cursitan-
di diligens. Vineam enim inquit meam non custodiui, vineam scilicet
iniunctam à fratribus: nam de vinea sibi à dilecto ad custodiam deman-
data, postea dicit: Vineam mea coram me, vineæ autem dulcedine non ca-
ruit, quum introducta sit à rege in ipsius cellaria, ibique exultauerit &
lætata sit. Beatus autem Cyprianus in symboli expositione legit: Posue-
runt me velut custodiam pomarij. Cæterum custodia ipsi custodes di-
cuntur. Vergilius in 6. Aeneidos: Cernis custodia qualis, vestibulo se-
deat. Vineam autem populum significare notius est, quam vt admoneri
debeat, quapropter intelligi potest, illam, vt à Dauide præcipitur,
oblitam domus patris sui reliquisse gentem suam, & aduenam factam
in terra aliena. Certè *Hebræis: birrantur ea* quæ in Eremo Iudaicis conti-
gerunt, intelligi debere quum quadraginta annis per torrida Arabiæ cir-
cūferrentur, & in tabernaculis habitarent, & propemodum abiret post
greges sodaliũ erectis vitulis in Oreb, admisis etiam Madianitis in con-
cubinatum, ac propterea synagogam precari, ne in absentia Moysis
etiam ipse Deus suam præsentiam subtrahat, ne in obliuionem veniat
genti suæ ad idololatriam propensæ.

B. Augusti. de
pastorib'. An-
nuncia mihi
quem dilexit
anima mea,
vbi pascis, vbi
cubas.

Indica mihi, quẽ *ne in posterum ni-*
diligat anima mea, grior fiam, nõ ve mi-
vbi pascas, vbi cu- hi denuo cursitan-
bes in meridie, dum sit sub tali
est, maturè indica mihi tu, quem di-
ligit anima mea, vbi pascis in meridie,
indica tu mihi, quem non verbis, sed
tota anima diligo. Ne si nesciam locum
tue meridiationis, incipiam vagis di-
scursis, per incerta omnia te quærere,
& dum

Indica mihi
quem diligit
anima mea,
egregia peri-
phrasis & ama-
trici conueni-
ens, loco pro-
prij nominis
subiecta: non
enim eũ appel-
lauit Adonai,
aut dominum
Sabaoth, sed
quẽ diligit ani-
ma, vbi pascas,
Gens

B. A.
in li
laru
fcis,
in m
fort
cut
greg
tuor
Hier
cust
nita
stoc
qua
ar li
sup
dali

B. A.
in E
Ioh
cog
met
chr
lier
Ide
epi
leg
non
ip
chr
lier
vel
gũ
do
ber
sto

Gens Iudaica valde amat vitam pastoritiam, vt Aegyptij aratoriam, adeo vt allegoria duorum istorum populorum in Abel & Caim videatur adumbrari. Ob Rebeckæ autem & Rachaëlis, Moisis, Dauidis pastoritias curas, pascere quodammodo inter delicias, resque amatorias receptum est. Certè apud Græcos νομίσω & pascere significat, & aliquem amore colere & fouere: Theocritus in Eunica καὶ φρυγίης ἐνόμισε τὴν ὄρεσιν αὐτὸν ἀδώνην. Cubare in meridie Latini vocat vno vocabulo meridiari. Catullus, lube ad te veniam meridiatū, Quærit autem quibus umbris vel se vel gregem contra meridianum æstus refrigeret.

B. Augustinus in libro epistolarum, Vbi pascis, vbi cubas in meridie, ne forte stam sicut operta super greges sodalium tuorum: Beatus Hieronymus de custodia virginitatis ad Eustochium: Ne quando efficiat sicut operta super greges sodalium tuorum.

B. Augustinus in Euangelium Iohannis: Nisi cognoueris te metipsam pulchram inter mulieres exitu. Idem in libro epistolarum sic legit: Nisi cognoueris te metipsam pulchram inter mulieres, exitu in vestigijs gregum, & pascere hædos tuos in tabernaculis pastorum.

Ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

Et dum per vestigia pastorum decurro, aberrem ad sodales tuos. Dic igitur locum tue mansionis, tui recubitus, ne si per creaturarum vestigia, & res conditas te sequar, incipiam errare post greges sodalium tuorum. Memor sis periculi Dinæ, non est tutum tuam puellam esse alibi, quam apud te, aut quicquam pro nomine colere nisi te, etiamsi summa maiestas in rebus creatis appareat, adeo vt tui sodales natura excellentia videantur.

Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascere hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

Sponsus.

Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascere hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

sus sodalium incurrat, & in illorum vel concubinatū, vel nuptias pertrahatur, atque illum puellariter pungit metu zelotypia.

Ne vagari incipiam, Græcè est μήποτε γίνωμαι ὡς ἐν περὶ βαλομένη ἐπ' ἀγίλαισ τῶν ἰταίρων σου, quæ verba ita Ambrosius vertit: Vbi pascis, vbi manes in meridie, ne sim quasi circumamicta ad greges sodalium tuorum Allusum vel ad velamè meretriciū, quo sese integret, ne agnoscantur, vt Thamar in bituio fecit: vel ad flammeum quo nupta pudore faciem occultit, quem admodum Rebecka occurrete sibi Isaac: viget autè spolum ad indiciū suæ meridiationis, ne in amores ipsius

mihidiligitemea, periamamuenio prominis: nonappel donai, ninum, sedit anicalcas, Gens

Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres . Magno artificio deterret eam ab alienis amoribus ; ostendēs eius rei indignitatē , & per figuratam concessionē dicit : Si nescis quā sis pulchra , quā sis lōge pulcherrima inter oēs mulieres : egredere , & abi post vestigia gregū , liberū tibi facio , vt iam è colloquio abeas , & prosequaris viles & te indignos amores , nec regina sis in aula Salomonis , nec populos tibi subiectos habeas , sed capraria sis , hoc est , ne digna quidem quæ oues pascat , vt Rebecca & Rachel & Cethura , nec libera tamen pasua habeas , sed obfessa à vicinitate aliorū pastorum , & relicta ab antecessoribus gramina dūtataxat ad vsū tui pecoris reperias .

Exi : figurata concessio est ; sed ne illa irarū cōtēptus videatur . subiu- git illius mirificas laudes . Ne autem illi tadio sit cursitatio per meridianum æstum , cōparat eius celebritatem equis suis iunctis ad curr^o Pharaonis . **Habit** autem Salomon vt 3 . Reg inuenias ca . 3 . duodecim millia equorū , & mille quadringentos curr^o , quorum singulos Pharaō Aegypti rex illi vendebat sexcētis siclis argēti . Iā (vt aurigarij sentiūt) citius mouētur equi currules , q̄ celetes , quod æmulatio cursum intendat . Iudei hūc locū referūt ad populū volētem tadio itineris in Aegyptū re-

rum . Si tu ita tibi displices , & tam mala æstimatrix es tuæ formæ , quā ad similitudinem meam creauī , & quia adustione solis paululum denigrata es , ita te contemptibilem existimas , vt creaturæ tibi vllæ admirationi esse queant : non me digna es , quæ tibi in tanta forma & pulchritudine cælestium donorum tantopere displices . abi post vestigia gregum , viuē vitam brutorum , & per eorum itinera & vestigia incede , & pasce non niueos virtutū agnos , sed olidos vitiorū hædos , idq̄ iuxta tabernacula pastorū , iuxta Synagogas malignantiū Iudeorū , & ethnicorum caulas , et hæc curribus Pharaonis assimilauī te vt scias quā pulchra sis , opes tuæ pulchritudinis comparauī cū opibus duorum potentissimorum regum : Equitatuī scilicet meo , quadraginta millium in cur-

Ambrosius legit : Equæ meæ in currib^o Pharaonis assimilauī te more Græco . qui τὴν ἰκκίαν pro equitatu ponunt .

dire , & denuo assidere ollis carnū . Nō ergo , quæ par es tot equis meis ad curr^o Pharaonis iūctis , grauari debes ad cursus itinerū . Simul aut Salomon suā pietatē celebrat , q̄ patriā intruxerit duplici genere egratus : antea enī peditatu poti^o q̄ equitrib^o reb^o Iudej pollebāt .

Pulch
genæ
turi.
pebra
rū , & m
max
ficat
malas
moda
git , qu
vo
indica
stiam
verec
tus in
la co
quā a
ma p
comp
cōiug
omni
gressu
diat ,
lorē n
polle
ere ob
nunq
phas
ne se
recurr
marit
dolor
turtu
torqu
collu
mille
dicit
nō c
nem
Græc
ἀπὸ
σὶ δὲ
ὅσ
quā
sunt
vt t
Sed

Pulchræ sunt genæ sicut turturis. genæ palpebras oculo rû, & malas siue maxillas significat. hic autem malas tantum modo intelligit, quod græca vox σιάνους indicat. modestiam autem & verecundiam vultus in sua puella commēdat. quā aui lymma pudicitiam comparat, quæ coniuge amissa omnem congressum repudiatur, & quo dolore mitigare posset, & induere oblivionem nunquam lymphas intueatur, ne se cōspecta recrudescat mariti amissi dolor. Et quia turtures sæpe torquati sunt, collum eius simile monilib' dicit, ex viciis nō comparationem mutuans. Græcè est τὸ ἐπιώδυνον σιάνους σου ἢ τριγόνον, quàm formosæ sunt genæ tuæ vt turturis. Sed hoc Latin' inter

Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collū tuum sicut monilia. *in curribus Pharaonis iugato similem te dico: Celeritas enim ingenij tui, quo cælum & super mundana peregritas, omniaq; indagaris, facit vt te equitatui meo assimilē censeam: capacitatem autem mentis tuæ, qua nihil nō recipis & contines, comparandam existimem curribus Pharaonis. Celerrimo enim cursu, vt ad me primū venires vsa es, nec æstus diei tuam velocitatem retardauit. Quod si de oculis tuis, vel intelligentiæ, vel simplicitatis mentio habenda est, dicam genas tuas esse turturum genas: amœnum quiddam in illis & viuax apparet, radiosque emittunt serenissimæ & castissimæ lucis. Collū tuum sicut monilia. Aliorum colla torquibus ornantur, tuum collum ex se ornamenta monilium possidet, obsequio Domini, iugoque illius suauissimo quasi margaritis, gemmisque baccatum.*

Murenulas aureas *Adulescētule, Ne faciemus tibi vermiculatas argēto. tūle vt tu putas nō tamus tuam coloris nigredinē. Quin ad hūc ornatū tuū aliquid adiiciemus auctarij: aureas enim murenulas faciemus tibi vermiculatas argento,*

interpres omisit, neque sine causa, cum ea ἰκίσιος siue intērio, potius interrogationi quàm comparationi seruiat, Pagnin' legit: pulchræ sunt maxillæ tuæ propter margaritas, collū tuum propter torques.

Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Ambrosius. Si multitudines auri faciem' tibi cū distinctiōnibus argenti, Græca verba istū locū clari' reddunt ἐμοῦ μαλα χρυσοῦ ποικίλοις σοι μίση σίτη ματρῶν ἀργυροῦ, hoc est rerū similitudines faciem' tibi, cū pūctulis argenteis, hoc est quod dixit vermi-

C Ægyptias

vermiculatos argento. Hinc medici vermiculantem pulsum arterie non minant, qui crebris punctio-
bus emicat, &

apud Homerum, *ἰστροῖσι λεχέισσι*, quod est concinnè terebratis le-
ctis, quod olim pro magna elegantia habitū sit, media rerum stellantibus
certo intervallo punctis distinguere. qui puncti si transmittant se à fronte
ad oppositam frontem, clavi appellantur: vnde eidem Homero sceptrum
ἄργυρόκλον dicitur clavis argenteis distinctum, quod si puncti extuberēt
in semiorbiculi rotunditatem, bullæ, si integras spherulas absoluant, bacca
dicuntur. Vnde monile bullatum baccatumque appellatur. flexum autem
qualis est in anguillis, vel in acantho, valde olim gaudebāt effingere. Bea-
tus Augustinus in *1. lib. de Trinitate* Similitudines auri faciemus tibi cum
distinctionibus argenti, quoadusque rex in recubitu suo est.

Dum rex esset
in accubitu suo:
Ambro. Quo-
adusq; erit rex
in declinatioe
sua. Ita & grecè
ἴωσ ὄν, id est,
quoadusq; La-
tina translatio
indicat, quādo
incœperit nar-
dus eius redo-
lere, Græca aut
quādiu: olim
aut vnguētati
discubebāt: est
ergo iste odor
vel ex nardino
oleo, vel ex co-
rona ex nardi
floribus com-
posita.

*Ægyptias opes tibi à vicinis mutuabi-
mus, vt ex disciplinis secularibus, alia-
rumque rerum publicarū moribus coacer-
uetur in vnum, quod splendorem tui cul-
tus ampliolem reddat.*

Dum esset rex in
accubitu suo, nar-
dus mea dedit o-
dorem suum.

*nō Celtica, sed mea, hoc est, pistica, odorē
dedit, odor inquā fidei, beneuolētiae, ele-
mosinarū, benignitatis meae, qua precii
trecentorū denariorum in vnguēdis pedi-
bus dominicis impendi, dum ille esset in
accubitu suo, in conuiuio hominū, & con-
uersatione mortaliū, ipse homo factus, tū
inquam nardus mea hanc fragrantia ex-
halauit, eo nimirū tēpore quo ille Vastam
Assueri inter epulas reiecit, et me humilē
ancillā domini in eius locum substituit.*

Anteq̄ resurgeret Dominus, & Euangelium coruscaret, nō habebat aurū spōsa, sed similitudines auri: vbi nardus mea & c. ab hoc cōmate segregatur. Varietate distinguendi in dē-
ortā puto, quod olī nec voces, nec cōmata, nec colī, nec periodi notulis distinguebātur.

Sed vt

Siquidē hila-
riora conuiuia
etiā coronati
peragebāt. Ple-
riq; cōsentiūt
nardū esse, quā
vulgō laudē-
lam dicimus,
saltem illa quæ
celtica appel-
latur. Sunt qui
existimēt hoc
pertinere ad
thymiamata sa-
crificiorū. Op-
tauerat illa sci-
re vbi in meri-
die cubaret di-
lectus, nūc cer-
tē in eius meri-
diana cubatio-
ne videtur as-
fuisse, vt cuius
nardus ibi odo-
rē suū dederit.
Varios enim
act̄, & diuersā
tempora breui
cōpenteo ver-
borū in vnum
miscet, sed not
de ea re in se-
quētib; plura.
Hieron. aduer-
sus Iouinianū
ita legit, Simi-
litudines auri
faciem; tibi cū
distinctionib;
argēti, quoad-
usq; rex in ac-
cubitu suo est.
Addit deinde:

Fasc
rha
meu
Græ
ἐπὶ
τῷ
ἀδελ
μου
fact
lis m
fact
inter
mor
do
tit,
& gu
fia a
ebur
mun
mul
feris
vt l
suos
qui
gue
a M
tem
frat
lij,
Am
red
lis
cōf
nū
Id
me
ria
nis
à n
arc
ple
ne
co
co

Fascicul^{us} myrrhæ dilectus meus mihi Græcè est ἐπίδομος τῆς σακτῆς ἀδελφίδος μου colligatio stactæ patruelis meus mihi: stacten autem interpres psal-morū aliquando guttā vertit, vt myrrhæ & guttæ & castia à domibus eburneis. com-mune autē id multis odoriferis stirpibus, vt humores suos exstillēt, qui per se vnguenta sunt: ἀδελφίδης autem fororū aut fratrū sunt filij, quamobrem **Ambr.** nunc reddit, patruelis meus, nunc cōsobrin^{us} me^{us}, nunc fraternus, Id autē blādi-mentū amato-riæ appellatio-nis sumptū est à nuptijs patri-archarum, quæ plerunque hac necessitudine cognationum constabant.

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.

omnia præter odoris gratiam à putrefac-tione præseruantis, ad eò vt in corpore mortuo, mors vim suā amittere videatur.

Ille certè vt fasciculus myrrhæ sua immor-talitate mortalitatem meam exhaurit, & euacuat: talem igitur fasciculum mirrhæ nō procul à me habebō, in valle enim vberum meorū, in vicinia & suburbio cordis mei constituetur: commorabitur inquam inter vbera mea, & pectori accubabit, vt illius odor & subiectus sit naribus, & cor meū præseruet à morticinis vitiorum cogitationibus. Qualis alijs sit nescio, mihi certè non modò fasciculus myrrhæ, sed &

Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi.

meas laudes, & suos equos & currus Pharaonis coniunxit, ita ego vicissim in illius encomia, non qualibet aromata, sed quæ apud Hiericonta nascuntur in vineis Engaddi, ad illum deprædicādum assumpsit.

Sed vt halitus oris mei, illi est pro naribus, ita ipse vicissim mihi fasciculus myrrhæ est, morticina

Botrus cypri, **Ambr.** Botrio cypri cōsobrinus meus deinde omisso planè tractatu cypri, omnia loquitur de balsamo, ac si cyprus & balsamum idē esset. Sed de ea re postea. Cypri autem nec Dioscorides, nec Plini^{us} meminit. Bū autē nasci scribit Egesippus circa fontem ab Helizeo sanatum in campis Hiericōtis. Est autē arbor teste Hermolao Barbaro folijs oleæ circiter ramos latioribus, mollioribus, colore viridioribus, flore muscaceo candido odorato. Se-

rato. Semen ei atrum simile sambucino acino, Nascitur A scalonæ Iudææ optima. Hieronymus autem dicit cyprum esse genus virgulti, quod fructum ferat odoratum in modum vixæ florentis. Engaddi ciuitas est in tribu Iuda. Iosue 15. ibidemque vt in locis tutissimis exul versatus est. David primo Regum cap. 24. Sira est autem hæc ciuitas ad finem maris mortui, nobilis palmarum & balsamorū hortis: addita est igitur huic cypro commendatio ex naturâ loci Engaddi, vt non quemuis cyprum intelligas, sed Engaddinū. b. Gregorius cyprum hic insulam intelligit, deceptus affinitate vocis, alij simili errore cyperum, cum cypro confundunt.

Haecenus illa dilectum prædicauit, nunc vicissim ab illo collaudatur.

Ecce inquit tu pulchra Græcè ἡ δὲ καλὴ aduerbiū illud admiratis, alios ad spectandū rei miraculum adhortatur:

Oculi tui columbarum, in Græcis oculi tui columbæ. ὀφθαλμοὶ σου περιστραί, prius laudauit matas, nunc amenam & amatilem lucem oculorū, qualis in columbis est, in Græcis est pro amica propinqua, ἡ πλησίον μου, vt à generis necessitudine, appellatio ducta sit, neque id mirū, quū postea eandem sororē vocet.

Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.

formositatis, admiratio mea de te in vocē hęc iteratam erumpit. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, interiorē exteriorēque pulchritudinem tuā extollo: quæ fucō & hypocrisi caret. Sponsa vicissim nō minūs admiratione sui spōsi capta, nihil sublimius inuenit in eo laudando, quàm si ipsius verba repetat. Dicit igitur, Ecce pulcher es dilecte mi, & decorus, pulcher natura, decorus ætate, nihil tua

Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus

diuinitate absolutus, nihil tua æternitate florētius, forma summa ista tua nunquam marcescit, nec morbis aut senio atteritur. Ergo quum ita conspirant animi nostri, quum ita mutua hinc indē sit de alterius pulchritudine admiratio, consumemus mysteria nuptiarū in assumēdæ humanitatis

Sponsus,

Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, non fero tacitus laudem tuæ

Ecce tu pulcher es dilecte mi, ex lege Amœbæi carminis paria in laudādo repetit, & quedam verba sibi attributa, in illius laudē regerit, quod meliora non inueniret.

Decorus Græcè ἐπαῖος quæ eum significat qui in flore ætatis est, vt nitor pulchritudinis, & nitor iuuetutis in illo simul appareat. Pagninus pro decoro vertit dulcis, vt gratia formæ, & morū dulcedo simul in eo cōiunctæ sint.

Leclul
floridus
est oio
hoc est
cus, siue
bra ad
exvmb
& arbor
riferarū
brofitas
sta sit:
lud Vir
Afcanti
istiusm
braculo
mient
mollis
racus i
ribus,
aspiran
plectit
bra. La
nostra
na. La
& lacu
idē fig
Horati
c

humanitatis conditione, votū impleamus, coëant diuina cum humanis, sint duo in vna persona, sim ego homo, tu sis Dea, hoc est immortalis, & ab interitu vindicata.

Lectulus noster floridus, Græcè est *ὄσκιος*, hoc est, opacus, siue ex vmbra ædiū, siue ex vmbra florū & arborū odoriferarū, eavmbrositas induta sit: quale illud Virgilij de Ascanio sub istiusmodi vmbaculo dormiente. Vbi: mollis amara racus illū floribus, & dulci aspirans complectitur vmbra. Laquearia nostra cedrina, Laquearia & lacunaria idē significāt: Horatius in 2. carminū

Lectus noster floridus: tigna domorū nostrarū cedrina, laquearia nostra cypressina.

cadauera continet, anima mortuorum dicitur, oculos illustrat, necat aurium vermes, cerastæ morsibus opitulatur, elephantias tollit. Cypressus nec vetustatem nec cariem sentit. In tali domo sanitatis illi nobis nascentur liberi, qui si mortiferum quid bibant, non illis nocebit, qui cæcos illustraturi sunt, leprosos mundabunt: floridus igitur noster lectus est, non sterilis, non aridus, sed fecunditate liberorum vernantissimus.

in testudines, vel in hemispheria, vel in complusculos arcus. Quamobrem poetæ nunquam laquearium mentionem faciunt, nisi vbi loquuntur de magnificentioribus ædibus. Virgil. Pendent lichni laquearibus aureis: & Horatius: Non ebur neque aureum mea renidet in domo Lacunar. Humiles autem domunculae, quia tabulatis carent, & laquearibus carent. Quare Mancinellus non omnino improbè dixit: Lacunar est locus quadratus in tabulatis.

Lectulus noster floridus est, &c. omnia connubij nostri liberis immortalitate repromittunt. Cedrinus liquor, quia

carminū huiusmodi lecta laqueata dixit, Græci à similitudine præsepium φατύω μαλα appellāt, quare septuaginta ita verterūt φατύω μαλα ἡμῶν κωδάρσσοι: Acron autem opaca camera in Jacū collecta, laquearia appellat. Pagninus aut legit laquearia nostra abiegnā. Sed vt ad rem propius accedamus. Sunt laquearia congnationes quæ tabulata sustinent, quæ tū camera vocantur, qui fecuriant, vel

IN SECVNDVM CAPVT.

Ego flos cāpi.
Sic & Græci,
Hebræi pro flo
re rosam sub
stituunt, quod
narrā i foxop
rosa flos di
catur. In Bu
colicis autem
quia id palto
ritia simplici
tatis est, sapius
seipsum palto
res laudat, nec
herouū seculis
pro arrogantia
imputabatur,
si quis seipsum
extolleret, quā
illa secula ut
inuidia, ita
etiā mendaciis
carebant. Quā
obrem nō est
mirū si spōsus
pro indole car
minis, vel pro
simplicitate
aurei seculi se
ipsum citra ne
mesum laudet,
cāterū nō diu
in suis laudib⁹
commoratur,
sed statim tran
sit ad encomia
suā puellā.

Ego flos campi & liliū cōuallium
Ego flos campi & liliū conuallium,
in planis agrorum
floreo, et in vallibus humilitatis in liliū
assurgo: natale solum est mihi vel in simplicitate planicierum, vel inter irrigua valliū humilitatis, in sole & locis apricis, ut rosa rubesco: in vmbrosis, ut liliū candeo: publicè si appareo, elucet gloria formæ meæ, domi si familiaris cognoscor, candor corporis mei ingenuitasque animi nitorē suum de se dat: nō alius foris, quā intus deprehendor: nec tam mihi de me, quā de amica mea placeo. Illa enim non ut liliū inter lilia, & quasi eximia in suo genere: sed maior ampliorque, quā pro mortalium cōditione sicuti liliū inter spinās excellit.

Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias.

cāterū si eas cum amica mea cōferas, in spinas abeunt; & aniculæ videntur abiecto omni flore ætatis. Quicquid puellarum est in cōparatione illius, nec odorem nec colorem habere videtur: spinæ sunt præ illa asperrimæ senticosæque tractatu, difficili

B. August. in xii. cōtra Faustum: Sicut liliū in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum.

Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias, Ambrosius, Tanquam malū in lignis syluæ, ita consobrinus meus in medio filiarum: benigne autem sponitur cū se liliū fecerat, eundē candorem amica suæ attribuit, neque id omitendum, quod cū lege amicae carminis, aut paria, aut maiora responderi debeāt, id aliquādo à Salomone statim fieri, aliquādo differrī: hic aut sine vlla mora vicissitudo redita est.

Sicut inter liliū uarum sine olatione accepti dit, & primū gna syluā nō aruēstres tametiam sapius ris facti arbore tur, cor tamē lignum quod matū potest solūm fructu syluarum fed & vita abputetur aut res laudat so red quod odor, sit edu lijs aut nullum tumtia cādor bra: quā la plu dādo quā sed in sus vi quod lauda liliū nas, v

Sicut malus inter ligna sylvarum, puella sine omni dilatione laudes acceptas rependit, & contemptum dicit ligna sylvarum, nō arbores sylvestres. Nam tamen ligna sepius in literis sacris de oī arbore dicantur, contemptius tamē sonat, si lignum dicas, quod & inanimatū intelligi potest, vt non solum mittor fructus in istis sylvarū lignis, sed & viror & vita abesse reputetur. Videtur autē maiores laudes spōso reddere, eō quod ī malis & odor, & fructus sit edulis: in lilijs autē fructus nullus, sed tantummodo gratia odoris: & cādoris illecebra: quare puella plus in laudādo regessit, quā accepit, sed in eo rursus vincitur, quod cū ipsa laudata sit vt liliū inter spinas, vt nō ex-

difficilesque moribus, nō adest idem candor ingenij, nec famæ honestate eandem de se fragrantia reddunt. Vicissim autē anima fidelis, filia Ecclesiæ, laudem accumulatiore amæbei carminis lege repensans.

Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios.

Sicut malus inter ligna sylvarū, sic dilectus meus inter filios. Non ille solum oculis pulchritudine blanditur, aut odoribus nares delectat, sicuti flos campi & liliū conuallium, sed fructu quoque inelytus est: nō illius poma syluestria, quæ cadunt feris in pabulum, sed mitia maturaque, & alendis virtutibus idonea: præcepta illius necessariam salutem iniungunt, consilia optimarum rerum delectum afferunt. Sunt igitur alij iuuenes, tametsi alioqui arbores pulcherrimæ, & cultu mites, in illius comparatione quasi syluestria ligna. Quamobrem non sub lucis idolorum, non sub plantis steriliū Philosophorum, non sub taxo hereticorum dogmatum, sed sub vmbra illius sub illius vmbra quæ desiderauerā, sedi, quem desiderā sedi: et fructus eius ueram, & fructus dulcis gutturi meo. eius dulcis gutturi meo: quā dulcia eloquia

cellētia tantū, sed tota natura differre videatur à relige puellis: nihil enī cōmune lilio cū spinis, vt est ros, quæ in spinis nascuntur: spinis autē amissa rosa similes esse voluit reliquas puellas: iā iter malas arbores, & ligna sylvarū, nō generis diuersitas est, sed culturæ, quū ligna sylvarū si colantur mitescere queant, & hortētia fieri.

Quia dilectum suū arborē fecerat, bene ex cōsequenti illi vmbra attribuit, Nōnulli hoc intelligi volūt de populo in Eremo, qui per diē nube tegebatur contra æstus solis. Et fructus eius dulcis gutturi meo: p̄tat in metaphora arboris.

Introduxit me rex in cellam vinariā. Ambr. Introduc me in do-

in domū vini,
vt nondū hoc
fiat, sed opte-
tur. Sic & se-
ptuaginta ἰσο-
ῦται με ἰσο-
ῦται τοῦ ἰσο-
ῦται.

Ordinavit in
me charitatē.
Græcè est, τά
ἐὰν ἐν' ἐμῇ
ἐντάξει, hoc
est, ordinate in
me charitatē
quasi vim tu-
multuantis a-
moris in ordi-
nem & modū
cupiat redigi
ab adolescen-
tulis. Ita quoq;
Ambrosius le-
git. Pagninus
autem pro his
verbis reddi-
dit vexillū ei⁹
sup me, amor.
b. August. in
psal. 8. enarra-
tione: Indu-
cite me in do-
mū vini, con-
stituite me in-
ter vnguenta,
constipate me
inter mella,
quoniā vulne-
rata charitate
ego sum.

eloquia eius palato nostro, super mel ori-
meo, verba vitæ habet, & nunquam sic
homo locutus est: Idemque non cibū dun-
taxat, sed & vinum præstantissimū sup-
peditat, nec famem solum, sed & sitim mi-
tigat. Introduxit enim me in cellam vina-
riam, mustum Spiritus sancti mihi propi-
navit, nō custodiui ego vineam meam, sed
quid damni mihi indè natum, quæ in apo-
thecā spiritualis vini recipior? Introduxit
enim me in cellam vinariam, nec ibi me-
Cellam vinariam brior ad luxuriam,
ordinavit in me sed ad charitatē im-
charitatem. buor, nec insolesco
bacchabunda, nec
vt vates ethnicorum in furorem rapior,
sed per Spiritum sanctum cognosco pro-
funda Dei, mensque ita illustratur, vt in
amore qui cæcus esse solet, rerū ordinem,
dignitatum gradus, & precia æstimatio-
nesq; intelligā. Ordinavit siquidem in me
charitatem, vt sciam inimicum quadan-
tenus esse diligendum, proximum contrā,
ita vt memetipsum mihi charum haben-
dum, Deumque super omnia ex toto corde
& animo esse adamandum. Quid miri
igitur si in tot eximijs dotibus dilecti
mei, vbi oculi capiuntur florum pulchri-
tudine, nares odorum fragrantia, palatum
fructuum

Fulcite
ribus,
me mal-
brofus
firmate
vnguere
pate me
lis. Om-
licijs &
tjis am-
in mor-
curari c-
Mala
amori i-
mis con-
für: vno
Theocri-
viatoris
μέλοισ
τίς ἰπ-
νοισι
O mali-
les rubi-
cundul-
res: vno
μυλο β-
quod V-
transful-
lo peter-
prouer-
de illis
piani ac-
rem fo-
Gracè
betur
τὴ με
ποι, σε
μὲν

Fulcite me floribus, stipate me malis. Ambrrosius: Confirmare me in vnguentis, stipate me in malis. Omnib' delectijs & elegantijs amatoris in morbo suo curari cupit.

Mala autem amori imprimis consecrata sūt: vnde apud Theocritū in viatoribus, ὦ μάλοισι μὲν ἔρω τὴν ἰρεῦθε μέν νοιοιμὲν ὁμοιοι. O malis similes rubris rubicunduli Amores: vnde etiā κλοβάξαιμ, quod Virgilius transtulit: malo petere, dictū prouerbialiter de illis q̄ quēpiam ad amorem sollicitat, Gracē autē habetur σκρίσας τὴ με ἰρ μὲ σοις, σοιθέσασί με ἐρ μἠλοισ.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.

sp̄so inueniā: quid miri inquam, si non sufficiam ad vim amoris perferendam.

Fulcite igitur me floribus, & stipate me malis quia amore langueo. In isto quasi febrili calore & stuantis dilectionis, erigite me floribus sp̄ei, latera stipate malis diuinae non humanae consolationis, iacet se in meo morbo & volutet & verset se in contemplatione caelestium donorum.

Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

plexetur me: in sinistra enim eius gloria, & diuitiae: in dextera illius longitudo vitae, Ita enim somnū capere potero, ita solet ille dilectis suis dare somnum. Sed quid interim facit amator hominum Iesus, dum dilecta sua dulci sopore interquiescit, salire ille in montibus & transilire colles constituit. Verūm ne in absentia sua somnus dilectae suae interturbetur.

D

Adiuuro

fructuum & pomorum dulcedine, vinitis præstantissimis lingua imbuitur, & hæc omnia in vno

Fulcite me vnguentis, nimirum aromatis: vnde vnguenta cōficiuntur, vt in illis quasi fulcra lecti habeam, σοιθέσασί με ἰρ μἠλοισ vt malis q̄i thoro & ceruicilibus erigar, atq; ita delicate aromatibus sustentent, malis tanq̄ thoris & puluinarib' incumbens.

Adiuro vos filia Ierusalem per capreas ceruofque caporū. Ambrosius legit, non capreas, sed capreolos, quod sexus ratione comodius est ad symbolum amatoris: vnāquanque enim per suos amores obtestatur: nā & hæc animalia inter amatorias appellatiōes vsurari solēt. Proverb. 5. Latere cum muliere adolescentiæ tuæ: cerua gratissima, & gratissimus hinnulus, vbera eius inebrient te in omni tēpore, Græci habent ἐγκλισία ὕμας θυγατέρες ἰπταῖς θυγάμει σικαλίῃ ἰσχύσισι τοῦ ἀγροῦ.

Adiuravi vos filię Ierusalē in virtutibus & potentijs agri, quæ verba Ambrosii ita vertit: Adiuravi vos filię Ierusalem in virtutibus & fortitudinibus agri.

Nimirū

Adiuro vos filię Ierusalem per capreas ceruofque caporum, ne fuscitate, neque euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.

ribus suis, siue vt capreis ad sublimia celestium mente scandentibus, siue vt ceruis magna agilitate cursus mundana transmittentibus, felices beatæque esse velint, vt caueant ne turbent quietem puellæ, ad maiora certamina refocillada. Sed puella etiamnum dormiens sentit se destitutam amplexu dilecti, excitataque ad eius vocem, vbi sit, te quid agat, statim intelligit.

Vox dilecti mei, ecce venit saliens in montibus. Ecce venit transiliens colles,

percipitque aliter sonare Prophetarum verba, aliter legē Moysis, aliter Christum: agnoscit illam viuidā vocem, quam quum mortui audierint, resurgēt. Ecce, inquit, venit ille saliens in montibus, transiliens colles: longè à me est, sed ad me properat,

Adiurat filias Hierusalem vnāquamque per suum amatorem, per capreas ceruofque caporum, ne dilectam exsuscitet, sed sinat eam obdormire, quoadusque ipsa velit, si modo ipsa in amato-

ribus suis, siue vt capreis ad sublimia celestium mente scandentibus, siue vt ceruis magna agilitate cursus mundana transmittentibus, felices beatæque esse velint, vt caueant ne turbent quietem puellæ, ad maiora certamina refocillada. Sed puella etiamnum dormiens sentit se destitutam amplexu dilecti, excitataque ad eius vocem, vbi sit, te quid agat, statim intelligit.

Detersis igitur à somno oculis, ita loquitur: vox dilecti, Habet illa intelligentiam inter sonos,

percipitque aliter sonare Prophetarum verba, aliter legē Moysis, aliter Christum: agnoscit illam viuidā vocem, quam quum mortui audierint, resurgēt. Ecce, inquit, venit ille saliens in montibus, transiliens colles: longè à me est, sed ad me properat, nec cursu

Nimirum per omnia que vobis lata facticiaque ex vbertate terre nasci possint. B. Augustin. in speculo ex minoribus prophetis, vtranque lectionē videtur agnoscere, sic enī ait: Adiuro vos filię Ierusalē per capreas ceruofque caporum, ne fuscitate, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit: Adiuro vos filię Ierusalē in virtutibus & viribus agri, si leuaueritis charitatem, quoadusque velit.

Vox dilecti. Dubiū videri possit, quēnam sponsi ista vox alloquatur, ipsamne puellā, an alios, nisi quod sequētia indicat ad spōsam potius hæc vocē missam fuisse, quum dicit. Surge prope amica mea, id interrim minimè dubium. Spōsum quum vidisset

Simil
lectus
pre h
ceruo
alacr
velo
cursu
Capr
ma i
maji
ra ab
ocul
cis d
pella
lo ce
ne w
502
addi
enim
pull
alio
lium
rū &
& q
xera
mon
tran
les,
con
cap
liq
adi
ani
& f
mū

vidisset dilectā suam expergefactam, ea properatione ad eam cōtendisse, vt & in montibus saliret & trāsiliret colles: latēter autē puella spōso laudē repensauit, quam nuper ab eo acceperat, quum compararetur equitacui Salomonis: neque hoc negligendum, quōd quum bis dormiat in vlnis sponsi, nunquam vicissim sponsus in illius vlnis dormire describitur, credo quia non dormiat, neque dormitet qui custodit Israhel, & quia cum patre vsque hodie operetur, ocium somni illi tribui non potuisse, atque ita puellam à pensando beneficio isto, eum in somnis vicissim amplectendi exclusam fuisse. Efficaciter hīc redarguuntur, qui de seculari amore Salomonem hęc scripsisse arbitrantur, quum euidenter appareat nihil turpitudinis, nec in amplexu, nec in somnis commissum esse.

Similis est dilectus meus capreae hinnuloque ceruorum ob alacritatem & velocitatem cursus.

Caprea minima inter animalia cornigerata ab acumine oculorū a Grecis dorcas appellata, Hinnulo ceruorū, bene κατὰ Δία: σοδὴν ceruorū addidit, sunt enim hinnuli pulli quoque aliorū animalium, vt equorū & asinorū, & quia eū dixerat salire in montibus & transilire colles, cōgruē hęc comparationē capreae hinnuloque ceruorū adiunxit, quae animalia cursu & saltu plurimum valent.

Similis est dilectus meus capreae hinnuloque ceruorum.

nec cursu duntaxat ad me contendit, sed & saltu transuolat quicquid est in medio itineris. Omnis

potēs ille sermo è regalibus sedibus venit, exultauit vt Gigas ad currendam viam suam, à summo cælo egressio eius: permeat tot gētes Angelorum, tot regna cælorum, tot terræ climata, vt nostram speciem induat & habitu inueniatur vt homo. Similis est igitur dilectus meus capreae, quæ abscissæ rupes, & prærupta scopulorum non impediunt, quōd minūs tēdat quōd velit. Similisque est hinnulo in mōtibus Bethel in domo Dei, quem immensa spacia camporum in cursu non fatigant: vt à me tempore somni mei abeat, statim tamen adest, quamuis longinquus esse videatur: prope est Dominus omnibus inuocantibus eum.

Ecce quā multi colles & montes eum à me dirimere videbātur, quum tamen ipse

D ij iam asse-

En ipse stat post parietem nostrum. Nō obseruat Salomō, quod in dramaticis obseruari solet, Ibi enim lex est, vt actus omnes vnius diei sint, raro autem bidui, quod semel Terentius in Heautontimorumenō admisit: Salomon autē multorum dierum actus continuat, vt plura videatur esse colloquia, alijs atq; alijs tēporibus habita, quam obrem nec in vnū locū, nec in vnū tēp' cadūt, quę aguntur: Scenam id Comici & Tragicici vocant.

Respicensque per cancellos
 ἰκνούσων δια
 τῶν θυρίδων
 respiciens per retia, sed hoc idē est, ita enī Vitruuio opereticulatū dicitur, quū quasi cancelli & claustra iterueniāt.

En ipse stat post parietē nostrum, respiciens per fenestras, prospiciēs per cancellos.

puellariter quasi fugitans, quum tamen latere minimē vellem, ac proinde me non in recessibus abdidī, sed in primis adibus

& atrio, sub conspectu hāsī: ille autem ne moras quidem ferens ingrediēdi, visu oculisque accessum suum anteuertit, respicit per fenestras, & immerso inter cancellos capite circūspicit, vbi sim, forisque quū sit, intus apparet, vt & ego quoque vicissim oculos meos per fenestras sensuum ad cęli machinam extollens, illum & foris in operibus agnoscam, & domi in meis membris admirabili eius opificio cōditis animaduertā: ceterū nō obtutu dūtaxat se mihi cognoscendum præbet, imō & voce tum sua, tum suorum me docet, quis sit.

En dilectus meus loquitur mihi, Surge prope propera amica mea, colūba mea,

En dilectus loquitur mihi. Surge prope propera amica mea, speciosa mea, & veni columba mea in fo-

sta sua pati, vt qui prius illā in somnis deseruerit, mox ad vigilatē redierit, iam nec sedentem patiat: surge inquit amica columba mea: columbam autem esse symbolū amoris vel ex Vergilio patet, qui eas appellat Ventris aues, vel ex Catulli versu: vt albulus columbulus Dionæus,

raminibus

Hęc facis indicant vocē dilecti quam audiebat somno experrecta, nō aliū quempiā, sed ipsam allocutā fuisse: nūc enim quid tū dixerit permissim nō mutatis personis, vt in narratione fieri solet, exprimit: idēq; annotandum, quod nō dixit, locutus est mihi, vt de sermone trāsacto intelligatur, sed loquitur mihi quasi adhuc verba eius auribus insonēt, quę Gręci ἰνᾶντα vocāt, Hoc quoq; indicandū, spōsi agilitatē nullā inertīā in dile-

Non
 te r
 hyc
 tran
 quo
 reat
 aut
 qua
 abii
 lias
 cell
 iam
 nan
 tian
 tit:
 app
 ter
 Hæ
 Hi
 per
 ref
 ph
 Sta

formosa mea, & raminibus petrae,
veni.

in cauernis macerie.
Quamdiu domi

manes, & umbratilem vitam colis, non
satis patet tua forma, nec meis nec aliorum
oculis: latet enim pulchritudo quae
aedium umbris inuoluitur: quae autem
in sole proponitur, & periculis agonibusque
exploratur, & in publicum virtutes suas
promit, ea ad plenum cognoscitur, & laudem
sibi sponsoque suo meretur: mea igitur
columba impudicitiae nescia, sola inter
aues oculis blanda, sola etiam fida, & in
educandis fetibus quam maximè industria,

Non est quod te remoretur, hyems quae iam transijt, non est quod te deterreat humber aut tempestas, quae non solum abiit, sed in alias sedes concessit, quum iam aeris vernantis clementiam terra sentit: flores siquidem apparuerunt in terra nostra. Hae verba b. Hieronymus ad personam puellae refert in epithio Paulae: Statim inquit

vt au-

columba lates in foraminibus petrae, & in desertis locis solitaria haeres, vt abscondaris donec pertransseat furor Domini, & hyems persecutionis praetereat: nunc in cauernis maceriae nimirum in opere humani ingenij nidificaris, & inter homines solatiu quæris seuiete foris tempestate. Sed propera amica mea & veni.

Iam enim hyems transijt, imber abiit & recessit. Flores apparuerunt

num tempus aliquando irrumpere solet,

D iij iam alio

vt audiuit spiritus sum vocante: Surge vent proxima mea speciosa mea, columba mea, Quonia ecce hyems transijt, & recessit, pluuia abiit sibi, Laeta respondit, flores visi sunt in terra, tempus sectionis aduenit.

Tempus putationis aduenit, quod ad oēs arbores pertinere videtur, nisi quod sequentia indicat, id de vite debere, quum illa iam flores odores de se dederit, quod oīno sit post putationem. Ambr. transit: Tempus secādi aduenit, vt ad lignationem & messem quoq; frumentorum referri possit: **Vox turturis audita**, supra illi genas colūbarum esse dixit, nunc colūbe gemitū narrat maritū suspirantis, vt & illa quæ aliqua ex parte turtur est, autē quasi cōgenere imitetur. Non igitur illi per ætate decurrendum, vt denuo à sole decoloretur, nō per hybernas tēpestates, sed per veris tepores, vt & supernē cæli clemen-

in terra nostra, iam aliò cōcessit, ne tempus putationis aduenit: vox turturis audita est in terra nostra: *suspicionem tempestatis colligas. Quin ipsa tellus germinatione florum seu tētem hyemis præterisse contestatur: flores apparuerunt in terra nostra. Fuit aliquādo magna ira patris cū malediceret terræ, eamq; spinas & tribulos progerminatūram denunciaret, nunc illi delitiæ sunt cum hominibus versari, nunc telluris sinus in cæli speciem stellantium florum varietate distinguitur, & benedictionem domini se recuperasse demonstrat. Quin ista ipsa felicitas in terris nostris conuisitur, flores apparuerunt in terra nostra: non est quod reuoles colūba mea ad arcam Noë, tanquam adhuc seuiēte diluuiō. Imō tam leta sunt omnia, vt tempus putationis aduenerit, ne arbores luxurie sua pereāt. Quin imō et turtures tibi oculis ingenioq; similes, maritos suos blanditiæ veris inuitate suspirāt. Vox turturis audita est in terra nostra. Atq; adeo ficus valde ferotina in edendis*

iam aliò cōcessit, ne vel de tempore, veluti nondum certo, vel de aëris qualitate quasi nymbose, suspicionem tempestatis colligas. Quin ipsa tellus germinatione florum seu tētem hyemis præterisse contestatur: flores apparuerunt in terra nostra. Fuit aliquādo magna ira patris cū malediceret terræ, eamq; spinas & tribulos progerminatūram denunciaret, nunc illi delitiæ sunt cum hominibus versari, nunc telluris sinus in cæli speciem stellantium florum varietate distinguitur, & benedictionem domini se recuperasse demonstrat. Quin ista ipsa felicitas in terris nostris conuisitur, flores apparuerunt in terra nostra: non est quod reuoles colūba mea ad arcam Noë, tanquam adhuc seuiēte diluuiō. Imō tam leta sunt omnia, vt tempus putationis aduenerit, ne arbores luxurie sua pereāt. Quin imō et turtures tibi oculis ingenioq; similes, maritos suos blanditiæ veris inuitate suspirāt. Vox turturis audita est in terra nostra. Atq; adeo ficus valde ferotina in edendis

clementiā videat, & a latribus gemitū autē auscultet, & infernē pedibus flores calcet.

Ficus protulit grossos suos. Paulatim certiora signa ferentis dantur: ficus enim sub ætate adulto vere grossos suos profert, vt ex Euāgelio patet Matth. 24. Ab arbore fici discite parabolā, quum iam ramus eius tener fuerit, & folia nata, scitis quia propē est æstas. Sūt autē grossi primitiæ ficus, quæ velut precoces non maturefcunt. Diuus Bernar. dicit

gemmis

dicit sicū flores nō habere. sed pro floribus grossos producere, eo tēpore quo ceterę arbores florent.

Mirē autē puellā ad sua studia reuocat: est enim & ipsa hortulana, in quo ipso est blandimētum gratificatiōis, *καὶ οἱ βοῶν* autem siue vicissitudinem istius loci habebis cap. 7. vbi puella dilectū suū inuitat ad rusticationē iisdē adhortamentis, Veni dilecte mi, egrediamur in agrū, commoremur in villis, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Columba mea in foraminibus petre, in cauerna maceria, hoc est, quæ vel ope naturæ, vel arte refugiū tibi parasti cōtra hyemis seuitiam.

Petra

gemmis, iam grossos suos protulit, æstatis propinquitate indicans ex comparatione Euangelica aduentū Domini in proximo esse. Vineæ florētes odorē suum dedere. vt nō solū eas putatas esse credas, sed iam specimē racemorū ostendere. Quū igitur omnia rideāt, quū sit formosissimus annus,

Surge amica mea speciosa mea & veni colūba mea in foraminib' petre, in cauerna maceria, ostende mihi faciē tuam, sonet vox tua in auribus meis.

quæ me labijs honoret, cor autem longè habeat, sed quæ ex animo loquatur, ad cuius auditum Propheta etiam in vtero exultat.

Vox enim tua dulcis, & facies tua decora: capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas: nā vinea nostra floruit

Surge propera amica mea, ostende faciē tuam quam in pudore Adæ abscondisti. Videam in te humanam pulchritudinem, quam in tui gratiam assūpsi. Sonet vox tua in auribus meis, nō

Vox enim tua dulcis, et facies decora: non mihi iam libet turturis gemitū audire, non philomene modulatus, non ceterarū auīū garritum, sed tuā vocē desidero,

Petra natiua res est. Maces autē arte fructilis est, Græcē habetur *ἰν σκίωνα τῆσ πῖτρασ ἔχει μὴν τῆσ προ τυχισμασ*, hoc est sub tecto petre dependēs à promurali siue propugnaculo. Ambr, autē legit, veni columba mea in tegmento petre iuxta præmunitionem. Sonet vox tua ī aurib' meis. Dubiū an cantantis, an loquētis vocem audire velit. Ambro. Infinita mihi vocem tuā græcē est *ἀκούωσ σου*, quod Hieronymus postea vertit, fac vt audiam vocē tuā. Eadem iterantur cap. vlti. vbi expressē inuitatur ad catū. Inter tot modulatus auīū, vocē dilectæ exaudire cupit, & soni eius dulcedinē cōmendarā

mendari dicit pulchritudine faciei, Gracior est pulchro veniens in corpore virtus, vt nō sine causa fictum sit à poetis Orpheū & Alcēum aureo plectro vti. Capite nobis vulpes: hoc animal à legendis vis legulum dicitur. Attendendum quod ea quę antea vineam suam nō custodiuit, nunc eam vineā quā cum sponso cōmunem habet (ait enim vinea nostra) omni cura eā defensam cupit. Capite nobis vulpes, non absurdum est hoc haberi pro carmine, quod inuitata cecinerit, alioqui cum reliquo contextu nihil concinnū habet, ita quoque in vltimo capite, vbi similiter inuitata. Amici auscultant, fac me audire vocem tuam, subiectum est statim, fuge dilecte mi, & similis esto caprę hinnuloque ceruorum, vt isti sint tituli carminū, & quales nonnullos vides apud Theocritum. Et aiunt Hebręi nonnullas inscriptiones psalmodum ex celebratis eo tempore carminibus desumptas esse, vt est inscriptio pro torcularibus gręcę ἰπερ ληνῶν & psalmo 45. secundum Hebręos pro lilij filiorum Core, & rursus psalmo 56. pro columba muta, quamquam non sum ignarus titulum pro torcularibus à quibusdam Hebręis existimari à quodam genere instrumenti musici dictum esse, vt est oportune spōsa, quia inter ceteras ad prodeundū inuitationes dictum erat, vineę florentes odorem dederunt, carmen de vineis canit.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Ambr. Fraternalis meus mihi, & ego illi, aliquando idem ille consobrinus mihi, & ego illi, nec mirū, vtrunq; significat αδελφισμός vel patrualem vel cōsobrinū. Fraternalis autē dixit Ambro. fratris

Dilectus meo mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspires dies, & inclinētur vmbra.

dilectum meum agnosco, & orthodoxis opinionibus possideo, ergo dilectus meus mihi, & ego illi, non calumnie diuellent nostram mutuam in amore possessionem, pascitur

Fingūt illi falsa, & mentiuntur de dilecto meo, nunc eum hominem tantum, nunc Deū tantum, alia atq; alia gannientes. Sed ego sola

fratris filium quasi patronum micū, nec infrequens est latinis possessiua pro patronymicis subiicere Aeolico more, vt saturia luno, certe αδελφισμός dicitur est quasi αδελφισμός, Qui pascitur inter lilia. Hęc laudē sponsus puellę reddidit cap. vi. vbi dicit: quę habitas ī hortis. Donec aspires dies, & inclinētur vmbra. Gręcę est ἰσοδύστα πνεῦμα ἡμῶν καὶ κινηθῶσιν αἰσθηταὶ donec perspirauerit dies, & mouentur vmbra, videretur intelligere vespertinum crepusculū, quū sol deserit afflare radios suos, bene vt in Bucolico carmine, hoc caput veluti Eglogā cū solis occasu finiuit. Canticū autē cāticorū ob amores pastorū & comparationes ex rebus rusticis deriu-

deriuat
sus pra
Bucoli
lem. Si
lius Ty
cū di
maior
dunt a
mōrib
bra. Si
Silēnū
donec
stabil
rumq;
iussit
pcessit
Olymp
quoq;
lum: i
mū fa
nit He
ite cap
Diuus
stinus
tione
Iudae
git: Q
aspirat
remot
vmbra

Haete
ni act
autē r
descri
dram
dialog
dicat.
feceri
alioq
titia s
ris pu
poter
dētes
rum
fecer

deriuatas prorsus præ se fert Bucolicâ indolem. Sic Virgilius Tyrirû suû cû die clausit, maioresq; cadunt altis de môtibus vmbræ. Sic quoq; Silenû: Cogere donec oues stabulis numerumq; referre iussit, & inuito pcessit vesper Olympo. Ita quoq; & Galilum: Ite domû saturę, venit Hesperus: ite capellæ. Diuus Augustinus in oratione aduersus Iudæos ita legit: Quoniam aspirauit dies, remoueantur vmbræ.

Haftenus diurni actus, nunc autē nocturni describuntur, & dramaticos per dialogismû indicat, qd intus fecerit, quod alioqui ad notitiâ spectatoris puenire nō poterat. Euidetes somniorum imagines fecerant, vt crederet dilectum suum domi suæ esse.

Reuertere: similis esto dilecte mi capræ hinnuloque ceruorum super montes Bethel.

nec aspiret dies, & inclinentur vmbræ, Donec sol istius seculi sub diem iudicij deficiat, & vmbræ fugiant aduentante extremi iudicij luce, tû quæso reuertere, saliens denuo in montibus, & transiliens colles, & ita è cælo venias, quemadmodû assumendus es, vt plangant se qui te vel pænis vel hæresibus compunxerint.

SEQUUNTUR PARAPHRASES ET Scholia, in tertium Caput.

In lectulo meo per noctes quæsiui quē diligit anima mea, quæsiui illū, & nō inueni.

Verum quia per diē inter lilia pascit, donec inclinētur vmbræ in noctem, necessum mihi fuit, vt ab illius cōtemplatione domum recederem, & somno me & quieti darē, sed frustra id fuit: quies enim mea mihi semiuigilanti, ad cogitationes diurnas respondens, nihil nisi imaginem dilecti representabat, ideoq; viuidis illis

E imaginibus

pascitur ille inter lilia, inter mētes candorē sibi & puritate similes, non in commentitijs fabulis hæreticorū, do-

Eandem celebritatē illi optatin redeūdo, quæ exercuerat veniēdo, quū saliret in montibus, & transiliret colles. Potest referri ad tēpora Heli sacerdotis, quæ arca fœderis ab hostib⁹ intercepta in Bethel redijt. libenter autem iste hinnul⁹ in môtibus versatur, ac propterea Philisti, ni eū deū môtium appellauerit: reuocat igitur ceruum suū dilectū instante nocte à pastu liliorū.

In lectulo meo per noctē quæsiui quē diligit aīa mea, quietē suā sine dilecto turbidā nō ferēs, & sōnū, & lectū, & domū etiā in tenebris relinqt, vt eū iueniret, quē pridie sub tenebras reliquerat: semper enī maius desiderij regrendi quod amissum est, q̄ retinēdi, quod in possessione est.

Surgam, & circuibo ciuitatem. Vides artem dialogismi prius in ecclesiasticis scriptoribus, quam apud Ethnicos extitisse: finxit enim Salomon puellam seculo loqui, vt quod cogitaret, spectator intelligeret.

Quasiui eum, omnia superiora repeti debent, nimirum quod querendo ciuitatem circuierit, quod per viicos & plateas decursitauerit: nec enim minus fecit, quam animo destinauerat.

Num quem diligit anima mea vidistis? Amatoria imaginatione qua etiam Magdalena vsa est in querendo domino, sibi persuadet dilectum

Surgam, & circuibo ciuitatem, per viicos et plateas quem diligis animam meam, quem quasiui illum, & non inueni. Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem:

lofophiam delineata, abrui quietem philosophicæ theoriæ. Surgam igitur & circuibo ciuitatem, mundi totius machinam perlustrabo, & inter nocturna lumina stellarum, sponsum meum queram: decursitaboque per omnes plateas & vicus ciuitatis, insistam itineribus methodisque omnium rationum. Sed me miseram, ne ita quidem eum inuenio, opera quidem manuum eius mihi apparuere, ipse sub conspectum non venit, verè Deus absconditus. Postquam autem nec domi, nec foris reperiri potuit, quid superest mihi, nisi vt eum quem meo studio inuenire nequeo, aliena

Num quem diligit anima mea, vidistis?

indicatione condiscam vbi sit. Vineam meam antea incustoditam reliqui, decurri per aestum solis meridiani, denigrata

imaginibus depicta, quasiui in leetulo meo per noctes, quem diligit anima mea, sed me miseram, non inueni eum. Non igitur contenta fallaci somnitione dilecti per phi-

dilectum suum omnibus notum esse, ac propterea omissio proprio nomine, eum ex amore suo indicat: quem diligit inquit anima mea, non quem verbis, aut hypocriticis factis colo, sed toto pectore deamo. Id obseruandum est, quod in toto opere caticorum aliquando sponsi nomen ponitur, nimirum Salomonis, nunquam autem puellæ, vt intelligatur generale esse hoc vocabulum amicæ, & neminem ab hoc amore & commercio Dei cum hominibus excludi.

Paul
pertra
Græc
κρο
ἐπὶ
ἀντ
Amb
verti
mod
trans
quod
est, a
ret, q
nimu
fissen
prim
vigil
dit,
spon
nox
est,
qu
& v
tur &
tur,
culp
& ne
si ite
uius
liqu
nihil
nisi
per
rutar

grata sum nimio diei feruore, nunc per tenebras noctis & sub lunaribus radijs vagor, nec tamen vel sic eum inuenire queo, atque ita vagabunda, in circitores & vigilantes ciuitatis incido, nec salute inuicem data vel accepta statim ab illis sciscitor, num ex animo mihi dilectum viderint: non subleuant me vlllo responso, vel malitia vel inscitia. Nō enim custodes mundi Christum norunt, aut si norint, Christum docēt. Sed tamen ille qui diligentes se diligit, & ab ijs qui manē ad eum vigilant, inuenitur, vigilantie mee nō manē non diluculum expectanti, sed de media nocte discurrenti vltro, statimque sese obuiam tulit.

Paululum cū pertransiissem
Græcè ὡς μί-
κρον ὄτι πα-
ρὰ ληθῶν ἀπ' αὐτῶν quod
Ambrosius ita vertit. Quām modicū, cūm transiui ab eis, quod perinde est, ac si diceret, quū vel mi- nimū vbi transiissem eos, primū quū in vigilantes incidit, vt sine responso ita sine noxa dimissa est, Secundo quū incidisset, & vulneratur & spoliatur, vt sentias culpas omitti & neglecti spōsi iteratas grauius plecti, siquidem hic nihil passa est, nisi molestiā per noctē querendi.

Paululum cū pertransiissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum,

ciosissimam gemmam omnibus possessionibus comparandam, quid ergo? eum quē tantopere desideravi, tam diligēter quēsiui, tam feliciter inueni, dimittam illū temere, vt denuo sim misera? satis me infelicem vna abnoctatio fecit, imō iniecta manu tenebo eum, nec dimittam vnquam:

Paululū enī quum præteriiissem eos, inueni quē diligit anima mea: inueni thesaurum absconditū in agris, inueni præ-

Tenui eū, nec dimittam. In eo apparet & poenitētia ei, quod eū antē sub tenebras dimisisset. Beatus Cyprianus in symboli expositione hoc ad eos refert, qui illum post resurrectionē inuenerunt, & tenuerunt pedes eius.

E ij meus

Videtur autē
spōsus vel abi-
re voluisse, vel
abitionem si-
mulasse, sed vi-
à sponsā reten-
tum esse.

nec dimittā do-
nec introducam
illum

meus ille est, et pro
meo illum vendica-
bo, ille pars mea &
funiculus heredi-
tatis meae: tenui igitur eum, nec dimitam

Donec introdu-
cam eū in do-
mum matris.
Olim novos
maritos intro-
ducere solebāt
in cubiculum
demortuę ma-
tris, vt intelli-
gerēt se in ea-
dē charitate,
qua parentes
futuros, Gene-
sis 24. Isaac
Rebeccam in-
troduxit in
tabernaculum
matris suę, &
accepit eam
uxorem, & in-
tantū dilexit
eam, vt dolo-
rem qui ei ex
morte matris
acciderat, tē-
peraret.

eum, nec dicam mane nobiscum Domine
quoniam aduesperascit, & inclinata est
dies: nihil enim superest deficientis diei,
media nox in suo cursu est, non minū ab
ortu quā occasu solis segregata, nec sinā
me per interuentum somni ab eo diuelli,
neque permissura sum vt tenebrę noctis
me domi includant, illum excludant: sed
brachijs meis illum innodabo, ne quodquā
à me abeat, neque pedē ab illo digressura
sum, quia nec angustia, nec afflictiones,
nec fames, neque nuditas, neque mors,
neq; vita separabit me à charitate Chri-
sti, neque acquiescam nisi illum absolutis
et perfectis nuptijs introduxero in domū
matris meae, & cubiculū genitricis meae.

in domū matris
meae, & cubiculū
genitricis meae.

Si Rebecca tanti fe-
cit nuncium futuri
mariti, hominē ser-
uum, vt non solum

ipsum, sed & camelos ipsius in domum
paternum deduceret: quid à me fieri
oportet, erga dilectum hactenus Deum,
mox hominē in cubiculo humanae naturae

futurum,

Matris meae &
genitricis meę
videtur esse
in d. & n. is vo-
cum, eandēq;
rem binis vo-
cabulis idem
significatibus
exprimi. Sed
hoc discrimi-
nis est, quod
genitrix est,
quę peperit,
mater sape
quę non pe-
perit, vt nu-
trix, vt nouer-
ca, vt & illa in
cuius genibus
grauida aliqua
peperit, aut
quę liberos
adoptiuos ha-
bet.

Eadē
tio est
perius
nus pu-
tertur
Solent
puella
thalan-
nuptia
na me-
quę
nē ne-
bant,
sponsa
tabat
hoc
sponsa
dicitur

Ex ar-
myr-
ris. M-
Salon-
tanta
mora
matu-
de pe-
recur-
nusq;

futurū, vbi ille mecū in cōsortio assumptæ humanitatis requiescet, ibi nimirū somnū meum quē interrumpi vt dilectum inuestigarem, cum dilecto repetam: in pace enim in idipsum dormiā & requiescam. Sponsus autem videns necessariam quietem delassatæ & vigilijs marcidæ puellæ, eius somnum silentio fouendum putat.

Eadē adiuratio est, quæ superius, ne somnus puellæ inturbetur. Solent autem puellæ ante thalamū nouę nuptæ, carmina modulari, quę *Psalmi* xā nomina- bant, quibus sponsam excitabāt somno, hoc puellis a sponso interdicitur.

Ex aromotib⁹ myrrhæ & thuris. Mirum est Salomonē in tanta commoratiōe aromatum subinde per Cantica recurrentium, nusquā meminisse

Adiuo vos filiæ Ierusalem per capreas ceruōsq; cāporū, ne suscitētis, neque euigilare faciatis dilectā, donec ipsa velit.

rum est, ne suscitētis eā donec ipsa velit, ne reuocetis eam ad alias curas, sit sopita extasi, contemplationēque rerum diuinarum, quamdiu velit. Filie autem Hierusalē agilitatē animæ illius etiā in somnis conspicientes ad istum modū loquuntur.

Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromotib⁹ myrrhæ & thuris

Dicit igitur: Adiuo vos iterum filiæ Hierusalem per capreas ceruōsq; cāporū, per procos dilectōsq; vestros, per quicquid vobis in delicijs, & cha-

Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, ex aromotibus myrrhæ, et thuris, & vniuersi pulueris

nisse balsamū, Sunt qui putāt tunc balsamū nomen nondū fuisse. Certē p totum penta-teuchon, psalteriū, & libros Salomonis, nusq; id nomē inueneris: arbitrantur igitur multa olī nomina aromatu latuisse sub vocabulo resinæ. Quandoquidē opobalsamū, stacte, gūmi, electrum, & pix, quia ex arboribus residat, non immerito videntur resinæ appellari posse.

E iij pulueris

pulueris pigmentarij. Putamus illā somno sopitam sensibus quiescētibus nihil agere, quum illa interim ex deserto ascendat, & in sterili solo, vbi vel nihil, vel syluestria nascuntur, ita consurgat, quasi vimē virgulaeque sit fumi ex aromatibus myrrhae & thuris. Aliae puellae prae illius dotibus solitudines sunt desertae, ipsa autem inter alias puellas veluti vapore thureo vsque ad caelum attollitur, tanta cum fragrantia odorum, vt felix Arabia in eius corpore ex incensu precū orationumque ad Deum, redolere videatur. Prius dabat illius nardus odorē, sed in regis accubitu in caenaculis inferioribus, nunc altissima caelorum eius thymiamata transcendunt.

Bene pulueris.
Nam vnguenta
ob humorem,
neq; adoleri,
neque suffitū
ex le reddere
queunt.

& vniuersi pulueris pigmentarii. Preces illius amore incēduntur, votāq; vt thura, seruēti desiderio adolentur, spiritusque illius inenarrabilibus gemitibus apud Deum interpellat. Quod igitur hoc genus somni? prius cum videbatur cubitare in vlnis dilecti, caputque reclinatum habere in sinistra sui sponsi, & dexterae illius amplexu teneri, ipse sponsus interea in montibus salire & transilire colles conspectus est. Nunc vicissim cum ipsa sponsum suū in cubiculū genitricis induxerat, quietique

Iuda
suac
mun
null
veto
solen
inde
tion
mat
cœli
liqu
cenc
virg

H
ama
loma
tē ex
Mife
& re
cas
opes
atqu
mag
bije
tria
est E
stod
dias
quu
nūs
tes
peri
fidij
Hien
cōtr
nū le
ait l
loma

Iudæi sibi per-
suadent fu-
mum incensi
nullo vnquã
veto exagitari
solere, ac pro-
inde exhalatione thymiamatis recta in
coelũ sine ob-
liquatione ascendere, sicut
virgulam.

Hic nomen
amatoris Sa-
lomonis diser-
te exprimitur.
Miscet autem
& res Bucolicas & regias
opes in vnũ,
atque indicat
magnis excubijs ocium patriæ suæ, hoc
est Ecclesiæ custodiri, & infidias depelli,
quum nõ minus animo fortes q̃ armorũ
peritos in præsidijs habeat.
Hieronymus
cõtra Iouinianũ legit: Ecce
ait lectus Salomonis, sexa-

quietique se cum dilecto suo cõposuerat,
dilecto in cubiculis permanente, ipsa per
desertum ad cælum euehitur vt virgula
fumatis thuris, nõ vt halitus qui in ventos,
nec vapor qui in nebulas euanescit,
sed vt incensum ex omni aromatum genere,
quem odorem suauitatis quum odoratus
esset Pater cælestis, nequaquam ultra
inquit maledicam terræ propter homines,
nec vterius pœnitebit me quòd fecerim
hominẽ, quum inter homines & filium
meum conspiciam. Quale quæso id genus
somnia? vbi corpus est in quiete, & anima
tãta agilitate discurrit? Optima nimirum
& tràquillissima quies, vbi nihil ei for-
midandum à timore nocturno, nihil à ne-
gotio perambulante in tenebris, nihil ab
incurso et demonio meridiano, quũ tot et
tãta p̃sidia Angelorũ eius somnũ tueatur.

En lectulũ Salomonis sexaginta
fortes ambiunt ex fortissimis Iſrahel,
omnes tenentes
gladios, & ad bella doctissimi: &

suum propter timores nocturnos. Apostolorum senatus, Martyrum turmae:

Confes-

ginta potentes
i circuitu eius
de potentibus
Iſrahel, oēs tenentes
framẽa & docti bello
vniuscuiusque
viri gladius
in femore ipsius.

Vniuscuiusq;
ensis super fe-
mur suum. Ex
veterū pictu-
ris deprehen-
dere licet, non
solū enses, sed
& pugiones,
ita vel ex Bal-
theo ab hume-
ris, vel è cingu-
lo è lūbis suspē-
sos fuisse, vt fe-
mori incum-
berent: ita enī
arma prōptius
sine flexu ma-
nus arripi pos-
sunt, quod su-
prā infraq; pē-
dentibus fieri
nequit. Sic lu-
dicum tertio:
Accinct^o esto
super sagū in
dextro femo-
re, & in psalm.
44. Accinctus
gladio sup fe-
mur potentissi-
mē. Ita Virgil.
Ensem eripit à
femore, & fu-
giēti feruidus
instat.

Ferculum sibi
fecit rex Salo-
mon, Græcè
φορτίου ἰπποῦ
σερῖ καυῖᾶ ὁ
βασιλεὺς σοῦ
λομῶν, gestato-
riū fecit si-
bi rex Salomō
Sanctes Pagnis;
nus;

Vniuscuiusq; en-
sis sup femur suū
propter timores
nocturnos.

*Ethnicorum propulsant, et vsque ad san-
guinem resistūt: quicquid quietem lectu-
lumque fidei turbare posset, amouēt. Om-
nes quippe ad bella doctissimi, qui non
cum carne tantummodo & sanguine, sed
cum principe huius mundi, cum potesta-
tibus tenebrarum harum & nequitijs in
cælestibus feliciter depugnāt. Tutissima
igitur res est in fide acquiescere, quam tot
Apostoli, tot itē Martyres, tot Doctores,
totq; Angeli suis ordinibus & exerci-
tibus ambiūt, nec minoris est voluptatis,
quàm securitatis ibi somnos carpere.*

Ferculum fecit si-
bi rex Salomō de
lignis libani, Co-
lumnas eius fecit
argēteas, reclina-
natorium aureū,
ascensum purpu-
reū: media chari-
tate cōstruit pro-
pter filias Ierusalē.

Confessorū cunei vt
viri fortissimi in-
sidias hæreticorū,
argutias Philoso-
phorum, rabiem

*Ferculum enim quo
vel gestetur, vel dor-
miat, fecit sibi rex
Salomō de lignis li-
bani. Colūnas eius
fecit argēteas, reclina-
natoriū aureū, ascē-
sum purpureum, vt
ad cōcinnandam in
Christo naturā hu-
manā, oēs quatuor
elementorum*

nus: ædificiū,
inquit, fecit si-
bi rex Salomō,
alij palatium
vertūt, alij ten-
torii. Agathi,
thalamū fecit.
Sed ego hic p
ferculū, lectica
intelligo, quæ
non est aliud,
nisi gestatorū
lectus, atq; ex
Homero & Te-
rentio colligas
lectos etiā illos
in quibus dor-
mim^o, portati-
les fuisse, & in-
ferri solitos in
cubiculū dor-
mituris, vt nos
latius ī nostris
miscellaneis
docuim^o. Certe
b. Amb, sim-
pliciter legit:
fecit sibi lectū
Salomō ex li-
gnis libani: sed
enī & ipsa vox
lect^o ambigua
est, quæ signi-
ficat & spondā
& fulcra thori,
& ipsū tho-
rū qui susten-
tatur, hic autē
spondā intelli-
gi puto. Colū-
nas eius fecit
argēteas, reclina-
natoriū aureū,
ascensum pur-
pureum.

Græc
207
044
181
Ioy
010
ex ar
cit.
riū f
nato
Afcē
pure
it
70
ascē
uatio
rea,
fellā
pure
thius
eius
sic in
tia in
res c
gnā
tater
ga le
tes
& à
recli
posu
ascē
ligē
parte
capu
atto
tē D
pro
sum
hæc
Feci
deter
tam
quæ
qual
quo
triū
illu.

Græcè *σούλους*
αὐτῶν *οἰκῆ*
σὺν ἀργύρῳ
ἔκλει ἀνάκλι
ἵερ αὐτῶν *χρῶ*
σίου, tylos ei
 ex argento fecit, reclinatoriū siue acclinatoriū aureū, Ascensum purpureum, Græcè *ἐπίκασις* & *ου*
τῶ *πορφυρέ*, ascēsus siue eleuatio purpurea, Pagninus, fellā eius purpuream, Agathius: Ascensū eius purpuræ, sic instantia interpretū res cadit ī magnā ambiguitatem. Verūm ga lectica partes describit & à lateribus reclinatorium posuit, puto p ascēsum intelligēdam eam partem, qua caput à dorso attollitur. Certè D. Ambro. pro ascēsu dorsum legit: cui hæc verba sūt: Fecit enī sibi

Egredimini & videte filiæ Sion regē Salomonem in diademate quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, et in die lætitiæ cordis eius.

purpureum, regium nimirū indumentum corporis, quo se induit propter amorem filiarum Ierusalem. Egredimini igitur & videte filiæ Sion regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Antea erat dominus hominum, nunc autem rex est hominum. Rex enim nō nisi in cognato genere regnū habere potest: neque enim pastor ouium aut bouum, rex eorū probè dicitur. Factus igitur est homo, vt rex hominū esset, diademaque illud à matre natura humana suscepit in die, quo nuptiarum solennia in virginis vtero inchoauit.

videte regem Salomonem: Ex hoc loco intelligas ferculū illud, lectum gestatoriū suū esse, nec tamen voluisse Hieronymum qui haud dubiè huius libri interpret est, lecticam vertere, quum lectica eum qui gestatur nisi plagulis deiectis occultare soleat. Hic autem Salomō quasi in pōpa ad ostentationē defertur, iubenturq; filiæ Sion ad eū contēplandū exire, quod propriè sit in ferculis triūphalibus, aded vt ista res proximè accedere videatur ad triūphalē currū: Videte Salomonē in diademate quo coronauit illū mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Animaduertendū pluris fieri à Salomone coronā quam accepit

elementorum præstantias coijisse in telligas: in auro lucem ignis: in gēmis aëris trāsparentem claritatē: in columnis argenteis liquidū aquæ nitorem: in cedris terræ soliditatem, stratū eius

lectū Salomō ex lignis libani: Columnæ eius argenteæ erant, acclinatoriū eius aureum, dorsum eius gēmatū, strātū. In quibus verbis mihi sequenti græca, vox purpureū deesse videtur, vt sic legas: Dorſū ei purpureū, strātū verò gēmatū. Græcè enim est *ἱὲς αὐτῶν* *λιθὸς πορφυρέω* *ἀπὸ* *δυναδείρων* *ἱερσαλήμ* interiora lecti gēmatis constituta, charitate scilicet filiarū Hierusalē, hoc est quod Latinus habet media ei charitate constituit, quod in stragulo siue in peristromate gemmato amorē suū erga filias Hierusalē depixerat. Egredimini filiæ Sion, & vi-

acceptit in die nuptiarum, quem vocat diem lætitiæ cordis sui, quàm coronam regni, tunc enim ad se videndum procurri non iussit, nunc se spectari cupit, vt intelligas quantam lætitiã accepit ex nuptiis humani generis. Et significanter addit: *quo coronauit eum sua mater*: Quia post mortem patris Dauidis ius & auctoritas nuptiarum in maritando filio ad Bethsabeam matrem Iudaicis legibus reciderat. *Diuus Cyprianus* in symboli expositione, vult hæc verba patris esse euocantis filias Hierusalem vt viderent spineam coronam, qua filium suum mater synagoga coronauerat.

IN CAPVT QVARTVM.

Quàm pulchra es
amica mea, quàm
pulchra es?

Non iam mihi (vt
in carnalibus nu-
ptiis fieri solet) dis-
plicent ea quæ ante
nuptias placuerunt, nec in te maculas vlti-
las in maiori familiaritate deprehendo,
quas antea ignorãtia occultabat: sed dico
geminata laudatione ob interiorẽ exte-
rioremque pulchritudinem tuam. Quàm
pulchra es amica mea, quàm pulchra es,
in qua & foris probitas apparet, et intus
virtus & sanctitas deprehenditur, nec
vitia vlla hypocriseos fucò dissimulantur,
non vt formosum sepulchrum in superfi-
cie nites: intus autem mortuorum cada-
ueribus & ossibus scates.

Oculi tui co-
lumbarum absq;
eo quod intrin-
secus latet.

Græcè ὀφθαλμοὶ
μοὶ σου περι-
στράβητες
τῆς σιωπῆς
σεύς σου.

Oculi tui co-
lumbæ præter
silentium tui.

Ambr. vertit:

Extra taciturni-
tatem tuam,
in qui-

Oculi enim tui co-
lumbarum absq;
eo quod intrinsecus
latet.

Oculi tui oculi co-
lumbarum sunt: re-
eti enim sunt, non
strabi liuore, non
lusciosi errore, non
hebetes tarditate, Præter decus quod in-
trinsecus latet, quod verbis exprimi ne-
quit, ac

in quib⁹ is mi-
hi sensus vide-
tur, præter ea
quæ latet, nec
exprimi possunt:
quod excellentia earum
rerum eloquendi
ratione vicat,
ac ppter ea in
silentiõ habeã-
tur. Sãctes Pãg-
ninus autẽ ad
istum modũ:
Oculi tui co-
lumbarum in-
tra cinninos,
vt cirrhi capil-
lorum oculos
supernẽ inte-
gant, & decorẽ
addant.

Cap
cut
pran
dum
Gal
loru
nih
pili
nan
ter
feri
qua
pili
los
ex
sta

De
cu
far
di
in
de
au
tit

quit, ac propterea in silētio habendū est:
libet igitur omiſſis animi dotibus, quæ
ineffabiles sunt, laudes totius tui corpo-
ris depingere, & per omnia tua membra
encomijs decurrere. Capilli tui sicut gre-
ges caprarum qui ascendunt de monte
Galaad. Non solū in te est pulchritudo
quā ames, sed & maiestas quā venereris.

Capilli tui si-
cut greges ca-
prarū quæ ascē-
dunt de mōte
Galaad. In pi-
lorum genere
nihil tenerius
pilis caprarū:
nam lanæ in-
ter pilos recen-
feri nō debēt,
quamobrē de
pilis ad capil-
los cōparatio
ex vicino du-
cta videtur.

Capilli tui sicut
greges caprarum
quæ ascenderūt de
monte Galaad.

laad montis fœlicis Arabiæ aromatibus
redolentis, ex qua descendūt & ascendūt
multi greges caprarū, quæ cinnos ca-
pitis tui flexumq; comarum tuarum cor-
porū torositate & interuallis suis repræ-
sentant. Inter has comas etiam capillos
Sampsonis spiritus sancti fortitudine
robustos, & Nazarenorum crines,
super quos non ascendit nouacula, & ca-
pillos Magdalene reperias, quibus pe-
des dominici exterguntur.

Dentes tui si-
cut greges ton-
sarū. Non ad-
ditur ouū, ne
in Græcis qui-
dē: Pagninus
autē clarē ver-
tit, greges ouū
tonsarū,

Dentes tui sicut
greges tonfarum
quæ ascenderunt
de lauacro,

Capilli tui sicut gre-
ges caprarum, qui
ascendūt de monte
Galaad: caput tuū
simile cacumini Ga-

Arabie aromatibus
redolentis, ex qua descendūt & ascendūt
multi greges caprarū, quæ cinnos ca-
pitis tui flexumq; comarum tuarum cor-
porū torositate & interuallis suis repræ-
sentant. Inter has comas etiam capillos
Sampsonis spiritus sancti fortitudine
robustos, & Nazarenorum crines,
super quos non ascendit nouacula, & ca-
pillos Magdalene reperias, quibus pe-
des dominici exterguntur.

Dentes tui sicut gre-
ges tonfarum quæ
ascenderunt de la-
uacro, omnes ge-
mellis fœtibus, &

F ij sterilis

tonfarum, quæ
ascenderūt de
lauacro, oēs
gemellis fœtib-
us, & sterilis
nō est iter eas,
Ex lauacro cā-
dorē, ex gemel-
lis fœtibus
æqualitatē dē-
tium colligas,
Gemelli enī si-
miles dicūtur.
Horatius: In
hoc multū dis-
similes, ad cæ-
tera penē ge-
melli, tā quod
dicit, & sterilis
non est inter
eas, indicat in
dentibus nihil
esse ex æsum
aut scabritie
infectum. Hy-
perbole nimia
videtur esse in
ista compara-
tione, tum nu-
mero, tū ma-
gnitudine rerū.
Sed sciendū
heroicis tēporibus non
bella & arguta,
sed fortia &
magna placu-
isse. Salomon
autē sub spe-
cie dilectæ suæ
torā Iudæā cū
dotib' suis ce-
lebrare vide-
tur, & sub illo
inuo-

inuolucro my-
sterium syna-
goge & Eccle-
sia, vt iā an-
teā diximus.
August. in nar-
ratione psalmi
tertij: Dentes
tui sicut grex
detonsarū as-
cendentium de
lauacro, quæ
oēs geminos
pariunt, & ste-
rilis non est
illis.

Sicuti vitta
coccinea labia
tua. Græcè ὄσ-
σπάρσιον τὸ
κόκκινον χιτῶ-
νός σου, funicu-
lus coccineus
labia tua. Am-
brosius, Sicut
reticula coc-
cinea labia tua.
Sensus idē est.
Vitta quæ vieta
dicta est: vnde
& vitilia in vir-
gultis quæ ad
vinciendū sunt
apta. Est autē
vitta funicul^p
ille propriē quo
infula,

omnes gemellis sterilis non est inter
fœtibus, & sterilis eas. Vt decus capil-
lorum non explent
nisi agmina capra-
rum, ita dentium venustati non satisfac-
ciunt nisi greges ouium tonsarum à lau-
acro redeuntium. Candidiores sunt lacte,
& gregibus ouium lotarum, quarum can-
dor naturalis, lauacris aquarum adiu-
uatur. Natura dentes tui candidissimi
sunt, neque vel per negligentiam scabri,
aut rubiginosi: continui sunt perpetua
cōmāducatione sacrarū literarū: nō sunt
exerti vt apris, quibus percutiāt proximū.
non ferrati vt canibus, quibus per obtre-
tationem mordeant: non fistulosi, vt ser-
pētibus, vt inde venenum diffundant, sed
continui & perpetui parēsque inter se &
gemelli magnitudine: nec sterilis est inter
eos, qui vt ex asus concauisque vim com-
manducandi mannae non habeat.

Sicut vitta cocci-
nea labia tua, &
eloquium tuum
dulce.

stria subruas: non in rostrum acuuntur
ad iclū, vt auibus carniuoris, sed vt vit-
te sacerdotalis capitis insigne, in torulos
rotundos

infula, quæ nūc
vulgò stolāvo
cant, vel in ca-
pite victimæ,
vel sacerdotis
religatur. Vir-
gilius, vittasq;
Deū quas ho-
stia gessi. Isti-
usmodi vittis
etiā matronæ
& nouæ nupte
redimiri solēt,
adeò vt nec
ista cōparatio
è lōginquo pe-
tatur, quū or-
namentū capi-
tis cū labijs in
similitudinē
mittatur, no-
stris tēporibus
hoc insigne
maximē pēdet
à cardinalitijs
galerijs & sigil-
lis pōtificum.
Nostris inter-
pretes hūc ferē
oēs alludūt ad
coccineū fu-
niculū, quem
suspēdit Raab
meretrix de se-
nebris in ex-
pugnatione
Hierocuntis.

Sicut vitta coccinea
labia tua. Siquidem
labia tua non in ri-
ctum reperiuntur,
vt suibus, vt terre-
stris subruas: non in rostrum acuuntur
ad iclū, vt auibus carniuoris, sed vt vit-
te sacerdotalis capitis insigne, in torulos
rotundos

Sicut
mali
ita g
Sign
dictū
non
malū
ne ni
extu
intel
hem
Græc
λέπ
est c
li pun
aliqu
coriū
In la
pule
allu
arbo
las n
eas e
gena

rotundos abeunt, cocco ardentes. Nihil enim aliud loqueris, nisi quo vel proximum ædifices, vel Deo psallas, & vtrunq; à te fit ardentissimo amoris affectu: non Deum ita honoras, vt cor tuum longè sit: nec aliter doces, quàm viuis: nec in aliud viuis, quàm vt prosis: non vt turpis lucri cupida, linguam venalē prostituis. Dulce igitur eloquiū tuum, quod ex corde procedit, verbumque bonum eructat, non in anem aërem plectro linguæ tantummodo articulatum, sed mentis intimæ & pectoris sententiā promit. Purpura autē istius coccineæ flagratiæ, nō duntaxat in labris tuis residet, sed & genas tuas colorat.

Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ. Significanter dictū fragmē, non integrum malū punicū, ne nimiiu genæ extumescant: intelligit autē hemispherulā Græcè est ὄσλιπυρορ, hoc est cortex mali punici, quod aliquādo mali coriū dicitur. In latinis est pulcherrima allusio à malis arborū, ad malas maxillarū: eas enim hic genas dicit.

Sicut fragmē mali punici, ita genæ tuæ absq; eo quod intrinsecus latet.

Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ non aliter quàm dimidiatus cortex

mali punici dulcissimo

rubore purpurascētis, & alijs rebus facile hunc colorem affricantis, qui paulatim in dimidiatum quasi globum rotundatur; ita male tuæ molliter insurgunt, quæ & ipsa pudore castitatis rubent, & alijs exemplo suo castitatem infundūt. Absq; eo quod intrinsecus latet, vt non dicam inenarrabilem fidem tuē dithori in animi recessibus latentem, nō in

superficie cutis sese ostentantem.

Mille clypei
pendēt ex ea.
Prisci clypeos
ē turribus ve-
luti anathe-
mata suspēde-
bant in monu-
mētū suę forti-
tudinis, quod
& olim & nūc
quoq; in trite-
mibus faciūt.
Probè igitur
columbæ suæ,
hoc est amicæ
torquatū col-
lum hinc indè
depēdulis bac-
cis margarita-
rū turri cōpa-
rat redimitæ
clypeis rotun-
dis, hinc indè
in orbē depen-
dentibus.

Sicut turris dauid
collum tuū, quæ
ædificata est cum
propugnaculis,
mille clypei pen-
dent ex ea, omnis
armatura fortiū.

Sicut turris David
collum tuum, quæ
ædificata est cū pro-
pugnaculis, mille cly-
pei pēdēt ex ea, om-
nis armatura for-
tiū: Vt in capite tuo
describendo maie-

stas montium in comparationem deducta
est, & in capillis numerositas gregum ca-
prarum, in dentibus item candor ouium
lotarum, ita in collo tuo monilibus or-
nato, vnde scutula aliæque ornāmēta cir-
cunquaque dependent, multum similitu-
dinis cum turri Dauidica apparet, quæ
montē Sion subiectāque sibi Hierusalem
propugnaculis tuetur, mille hinc indè
clypeis fortissimorū in Israhel quasi mo-
nilibus torquata, qui anathemata insig-
niæque suæ fortitudinis indè suspende-
runt, quippe cū circum collum tuum
& ex collo tuo tot martyrum fortissimo-
rum clypei dependeant, qui ceruices ani-
māsque suas sponte pro Christo obtule-
runt ad periculum.

Duo hubera tua
sicut duo hinnuli
capræ gemelli,

Duo hubera tua
sicut duo hinnuli
capræ gemelli,

qui pas-

Duo hubera
sicut duo ge-
melli capræ q
pascūtur in li-
ijs. Per hinnu-
los etatē iuue-
nilē. p. gemel-
los æqualitatē
māmarū, per
lilia corporis
circūiecti can-
dorē indicat.

Vad-
tem
ad o-
ris.
dixi-
tatu-
nū l-
arq-
tuic-
puer-
no o-
quæ
be v-
quò
ella
fit,
quer-
quū
ni c-
spōl-
ni c-
ris.

qui pascuntur in liliis, donec aspi-
ret dies & inclinētur
vmbra.

qui pascuntur in li-
liis donec aspi-
ret dies, & inclinētur v-
mbræ. Quemadmodū
capilli capitis tui adæquant greges ca-
prarū, & in dētibus tuis oviū lotarū can-
dor & numerositas apparet, ita in vberi-
bus tuis paritas magnitudinis & equali-
tas ætatis sese ostendūt. Sicuti enim duo
hinnuli capræ gemelli pares sunt forma,
& ætate cōueniunt, sed tamē fieri nequit,
quin alter eorum prius sit genitus, alter
posterius, ita duo vbera tua vtriusque te-
stamēti, quanq̄ alterū quidē prius, alterū
posterius editum sit, nihilo minus tamen

Vadā ad mon-
tem myrrhæ &
ad collē thu-
ris. Sæpius vti
dixi scena mu-
tatur, & actio-
nū locus alibi
atque alibi sta-
tuitur: nūc enī
puella in liba-
no consistit,
quæ prius in vr-
be versabatur:
quod autē pu-
ella in libano
sit, indicāt se-
quentia verba
quū dicit: Ve-
ni de libano
spōsa mea, ve-
ni coronabe-
ris.

quantū ad æternā Dei volūtātē attinet,
gemella sunt, et vnius cōceptionis, quibus
omnes animæ ad pietatē nutriuntur, &
adolescūt paulatim in viros perfectos. Et
vt hinnuli inter lilia vsq̄ ad noctē, inter
dulcissimos odores & candidissimos co-
lores liliorū pabulū querūt, ita quoque in
vberibus tuis vtriusq̄ testamēti pascentur
omnes dociles Dei, vsque ad exortū solis
iustitiæ, & venientis regni Dei lucē, quū
inclinabuntur & fugient vmbra.

Vadam ad mon-
tē myrrhæ & ad
collem thuris.

Vadam ad montem
myrrhæ, & ad col-
lem thuris: Ibo ad
odoratiss

odoratissimos mōtes aromatibus myrrha
& thure fruticantes, nihil in cœlestibus
altius diuinitate, nihil in terris diui-
nius humanitate, vtrunque in te amica
mea in vnum coniungam, vt in eadem
persona sit, & quod thure vt numen
adoretur, & quod myrrha ad sepultu-
ram inungatur. atque ex ista societate
duarum potentissimarum rerum, quum
in te cœlestia terrestriaque in vnum co-
iērint, dicam & ex vero dicam:

Veni de libano, &c. Promittit autē illi similitudinem coronā, qualem ipse à matre acceperat in die desponsationis suā, nimirum nuptialē: videtur enim eā ex patria sua ad se reuocare, patriamque illius ex cōparatione suā regie vituperare, vt simile esse videatur cū illo Dauidico: Audi filia & vide, inclina aurem tuā, & obliuiscere domum patris tui, & concupiscet rex decorē tuum. Sed Agathius vertit, Veni mecū de libano. Pagninus sine verbo, mecū de libano, vt intelligas sponsum qui dixerat, vadam

Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te. Veni igitur de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis de capite Amanā, macula non est in te. Veni igitur de Libano sponsa mea, veni de Libano. Noli habitare apud excelsa idolorum, relinque montes lucosque superstitionū. Non est tibi conueniens habitatio inter ignauas pecudes, non condignum habitaculum inter feras belluas. Veni igitur de cacumine Amanī immanitate belluarum infesti.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Olim in te erat macula peccati, putredo æternæ mortalitatis, iā diuinitatis consors facta, tota pulchra es, & macula non est in te. Veni igitur de Libano. Noli habitare apud excelsa idolorum, relinque montes lucosque superstitionū. Non est tibi conueniens habitatio inter ignauas pecudes, non condignum habitaculum inter feras belluas. Veni igitur de cacumine Amanī immanitate belluarum infesti.

dam ad montem myrrhae, & ad collem thuris, ipsum eō ascendisse vt puellā in dē fecū deduceret. De capite Amanā: sunt vetusti libri qui de capite Amanī legūt, idēq; latina inflexione. Est autē mōs Ciliciæ, qui ad Euphraten & Meletinā vsq; progreditur. Græci λέγουσι & πτό λέβανου νόμην, λέγουσι & πτό λέβανου, ἰλίωσιν, καὶ Αἰλιώσιν ἀπὸ ἀρχῆς τῆς ἰουδαίας ἀπὸ κεφαλῆς σαυίρ καὶ αἰρμόρ. Huc age è libano nympha, huc age è libano, ibis & trāsibis à principio fidei à capite Sannir & Hermō. græc' proprio nomine Etymon mōtis posuit: ita enim Hebræis Amanus interpretatur. Græci autē Etymon deducūt au-

gore E
ἀπὸ τῆς
vias,
Orestes
gatus
sed i
Etymon
Hebra
portu
hic po
detur,
quod i
nifican
obscu
aliter
quis p
ma V
dicat
voci
ditatē
loca i
fē hic
à Salo
quæ s
cet cu
onū,
pardo
mon
pripic
magna
dation
fert. Sa
& Her
dē mo
volun
Deute
Moyse
tur: M
Herm
Sidon
voca
morr
nir. A
ita est
tur H
aduer

gore Polluce,
ἀπό τῆς μά
vix, quod ibi
Orestes sit pur
gatus à furore,
sed id extra ré,
Ety mō autem

Hebraicū im-
portunē mihi
hic positū vi-
detur, Primū
quod loci sig-
nificationem
obscuret, non
aliter quā si
quis pro Ro-
ma Valēriam
dicat: auget
vocis incōmo-
ditatē, quod
loca ista odio-
sē hic ponatur
à Salomone, vt
quæ statim vo-
cet cubilia le-
onū, & mōtes
pardorū. Ety-
mon autē ex
picipio fidei,
magnā cōmen-
dationē præ se
fert. Sanir autē
& Hermō eun-
dē montē esse
volunt. Certē
Deutero. 3. ita
Moyses loqui-
tur: Montem
Hermō quem
Sidonij Sariō
vocant, & A-
morthei San-
nir. Atque id
ita esse testa-
tur Hierony.
aduersus Hel-

uidium

De vertice Sanir
& Hermō de cu-
bilibus leonū, de
montibus pardo-
rum.

*na feritate gentilium, non cum versipelli
& maculosa astutia hæreticorum. Quid
discriminis sit inter lectulū Salomonis et
cubilia ferarū iā vsu didicisti. Veni igitur
ad me, vbi nō præda, sed vxor futura es:*

Vulnerasti cor
meum soror mea
sponsa,

*desponsationis meæ. Vulnerasti enim cor
meum soror mea sponsa mea, vulnerasti
cor meum in vno oculorum tuorū, in vno
crime colli tui, vulnerasti nō superficiem
cutis, non quoduis intestinum, sed cor
meum, tu, quæ soror mihi es germanitate
ob communionem humanæ naturæ, soror
etiam charitate, sponsa per nuptias: &
vulnerasti, non forma totius corporis,
neque integro capite quod speciosissimum
est, non oculis qui venustissimi sunt, sed
rebus propemodum à te alienis, vno sci-
licet aspectu oculorum tuorum, item vno
crime colli tui vulnerasti me. Quot igitur*

*De vertice Sanir et
Hermon de cubili-
bus leonū, de mon-
tibus pardorū. Nō
est tuæ dignitatis
habitare cum leoni-*

*veni coronaberis
nuptiali corona,
qualem ego à matre
mea accepi in die*

uidium: mirū
est ergo Salo-
mone hic Καρ
τολις αμ: fi-
eri potest, vt
mōs qui tem-
poribus Ogre-
gis Bafan, qui
ibi regnavit,
pmissuē duo-
bus nominib⁹
vocatus sit,
postea ī certas
partes certano-
mina acceperit,
quod multis
in rebus fi-
eri solet, maxi-
mē circa flumi-
na & mōtes, ita
Danubius &
Ister idē fluui⁹
aliquando ha-
bitus. Postea
Ister ea pars
Danubij dicta
est, quæ ad osti-
um tēdit. Hūc
transitū spōsæ
per mōtes, ali-
qui putāt perti-
nere ad trāsni-
grationē Baby-
lonis, alij ad
expeditiones
per Moysen &
Iosue factas,
quū regē Zeon
in Elebon, &
Ogre regē Bafan
occidebant,
quod rectius
puto, ga in He-
bræis est, veni
mecū Nam in
trāsmigratiōe
Baby-

Babylonis. Dominus populū reiecit videbatur. Secūdam literā, is sensus videtur. Desere hos mōtes quę prę cubiculo Salomonis lustra ferarū sūt. Beati August. lectio in Euāgelium Luce li. 29. Veni de Libano sponsa, veniēs & pertransiens ab initio fidei. Hieronymus autē cōtra Iouinianū sic legit: Veni ā Libano sponsa, veni ā Libano. Venies & pertransibis ab initio fidei, ā capite Sanir & Hermon, ā cubilibus leonū, ā mōtibus leopardorum.

Vulnerasti cor meū in vno oculorū tuorū, & in vno crine colli tui. *in te sunt philtora amorū, quot spicula, quod vulnera expectanda sunt?*

quum tot sint ictus aspectusque oculorum tuorum, tot sint capilli capitis tui, qui gregibus caprarum equiparantur. Sed vt scias aspectus, qui mihi cordium cognitori cor adimuit, sunt illi, quum mea in te beneficia intueris: tibi que inde gratularis, magnificans dominum quod tanti sis habita: crinisque colli tui, qui ita mihi placet, ille nimirum est, cum de substantijs rerū tuarum elemosynā in pauperes facis, neq; ad ostentationem tuę munificentię permittis, vt tuba antē te canat, sed nescit sinistra tua, quid dextera elargita sit. Si tantum venustatis est in crinibus, tantum gratię in radijs oculorum, quid in membris ipsis ijsque præstantissimis?

singuli crines ictus amoris inferant. Neque infrequēs per metonymiam, oculos pro aspectu vsurpari. Cicero ad Augures. Nec verō vsquam discedebam, nec ā Republica deieciēbā oculos. Hieronymus ad Abigaum legit: Vulnerasti me soror mea sponsa vno de oculis tuis: Idem in principio Esaię. Vulnerasti me vno ex oculis tuis, vt semiaspectus, hoc est vnus oculi cor vulnerauerit. Iam quod sequitur, in vno crine colli tui, Gręcę est ἡ μίαν ἐνδέμασι τραχήλου σου in vna impositura colli tui. Pagninus in vna torque colli tui: Agathus cū vno monili colli tui, vt non quosuis capillos, sed intortos intelligere debeas, qui cincinnis suis torques referant. Beatus Hieronymus aduersus Iouinianū legit in vno ornamento colli tui.

Vulnerasti cor meum. Gręcę est ἡ μίαν ἐνδέμασι, ex cordialti nos, vt sic verbum de verbo fingā quę vox indicat cor nō vulneratum, sed ablatum esse.

Miram vim philtorū in puella sua cōstituit. Et hic gręcę est ἡ μίαν ἐνδέμασι, id est excordialti nos in vno ab oculis tuis, vt videatur posse subintelligi βλήμασι, hoc est aspectu, vt tela oculorum, & crinium numerus inter se cōueniāt, quum

Quam

Pulch
huber
no .
ἡ μίαν
σαρ
σοῦ
von, qu
chra
ra tua
id est,
no, sed
gura
in faci
vt de
no. A
stifica
id est,
magis
le. hic
one A
carmi
ditur
se, q
spon
capite
rat .
sunt v
vino,
tiora
optim

Beatu
nym
Fabio
distill
sed in
mod
nibus
citati
nō fo
thore
giose
seruan
Laud
ā grat
quent

Pulchriora sūt
hubera tuo vi-
no. Græcè τὴ
καλλίστη
σαρμασσί
σοῦ ἀπὸ οἴ-
νου, quàm pul-
chra sunt vbe-
ra tua a vino,
id est, præ vi-
no, sed nota fi-
gura loquendi
in sacris literis
vt de publica-
no. Abijt iu-
stificat' ab illo,
id est, præ illo,
magis quàm il-
le. hic ex rati-
one Amoebæi
carminis red-
ditur laus spō-
sæ, quam illa
sponso in p̄rio
capite tribue-
rat. Meliora
sunt vbera tua
vino, fragran-
tiora vnguētis
optimis.

Beatus Hiero-
nym' legit ad
Fabiolā: mel
distillāt labia:
sed in istius-
modi allusio-
nibus potius q̄
citationibus
nō solent au-
thores reli-
giosæ verba cō-
seruare.
Laudat illam
à gratia elo-
quentiæ, qua
compa-

Quàm pulchræ
sunt mamme tuę
soror mea sponsa,
pulchriora sūt hu-
bera tua vino, &
odor vnguentorū
tuorū super om-
nia aromata.

*Dicta est mamma quasi mea mater, blefa
infantium lingua non sustinente totam
orationem efferre. Siue igitur matrem te-
vocent, siue mammam, rectè id fecerint,
Tu enim vera mater in Israël, et nutrix
sobolis Christianæ.*

Fauus distillās la-
bia tua, mel & lac
sub lingua tua, &
odor vestimēto-
rum tuorum sicut
odor thuris.

*bis tuis promanant: non ibi sputum con-
tumeliæ, non phlegma tumoris, non bilis
iracundiæ, non pus rancoris & inuidiæ,
sed mel & lac, quorum hoc pueritiam, il-
lud grandiorē ætatem alit: in verbis tuis
est eā alimonia doctrinæ, qua pubes Chri-
stiana in virum perfectum educatur.*

G ij

Odor

Quàm pulchræ igi-
tur sunt māmæ tuę
soror mea sponsa,
pulchriora sunt vbe-
ra tua vino, quæ suc-
co eleemosynæ &
proximos alunt, &
lacte eruditionis
simplices nutriunt.

*Mel & lac sub lin-
gua tua, lac quod
habent vbera coniu-
galis vitæ, mel quod
gignit virginitas a-
piū, sub lingua tua
scaturientia è ver-*

comparatione
Homer' dixit,
Melle suauior-
em eloquētiā
ex ore Nesto-
ris profluere:
quæ autē labia
fauis ob mol-
liciem compa-
rata sunt, bene
ex vicino se-
quitur, Mel &
lac sub lingua
tua. Odor ve-
stimentorum,
vel cultus reli-
gionis, vel in-
cēsa, quæ thu-
re potissimum
conficiuntur,
vel odor hon-
nestę famę in-
telligitur, qua
pia in Deū esse
ab omnibus
existimatur.
In græcis am-
biguitas est,
an sit odor
thuris, an o-
dor Libani ὁ
ὄσμη λιβάνου.

Beat^o Cypria-
nus cōtra epi-
stolā Stephani
sic legit: Hortus
conclusus
soror mea, spō
sa mea fons sig-
natus, puteus
aquæ viuæ cū
fructu pomorū.
Atque ita
totū illud ibi
deest, emissio-
nes tuæ paradi-
sus malorū pu-
nicorum, sed
fortasse codex
mutilus fuit.

Soror mea spō-
sa, Græcè Νύμφη,
quæ vox, &
noua nuptam,
& nūrum &
deam signifi-
cat. Nymphæ
porrò aut apud
fōtes habitāt,
& vocātur Nai-
ades, aut in
syluis, & vocā-
tūr Dryades,
aut in saltib^{us},
& vocātur Na-
peæ, aut in mō-
tibus & Orea-
des dicuntur.
Salomō quoq;
studia istarum
rerū, suæ puellæ
attribuere vi-
detur, quæ nūc
hortus, nunc
fons hortorū
appellatur,

nūc

Hortus conclusus
soror mea sponfa,
hortus conclusus,
fons signatus.

remus in odore vnguentorum tuorum,
eadem vis redolentissimi halitus è tuis ve-
stibus sese diffundit. Superat odor hone-
stissimæ famæ tuæ & religionis omnia
thymiamata, suffitusq; Iudaicorū rituum.

Hortus enim cōclusus es soror mea, hor-
tus conclusus, fons signatus. Synagoga se
prostituit, ac diuaricauit pedes suos omni-
trāseunti, fornicata est cum Moloch, ini-
tiata est Beelphegor, non asp̄ernata est
idololatriā Chamos, nō Astartæ, nō Mā-
monis, non vitulorum. Tu autem hortus
es conclusus vndique munitus zelo casti-
tatis & religionis, hortus igitur conclu-
sus soror mea, nec aquæ furtiuæ quæ dul-
ciores haberi solent, ex tuo fonte ad alieni
viri vsum deriuantur: fons es signatus
signaculo fidei et caractere baptismatis:
non patet fons mentis tuæ turbidis anis
malū pedibus, nō cōculcatur à suibus: vt
corpus tuū castū est, ita animus syncerus
est ab omnibus libidinosi cogitationibus
illibatūque cupidine alieni viri.

Odor vestimentorū
tuorum sicut odor
thuris. Meū antea
odorem sequuta es,
quum diceres, cur
nūc è montib^{us}
Amani et Sa-
nir deuocatur,
nūc hædos pa-
scere iubetur,
vt quicquid
vana gentili-
tas in suis dea-
bus finxit, id
verè reperia-
tur in carne
Christi, hoc est
sponfa Salo-
monis.

Emissio

Emissio
tuæ par-
malorū
corum.
καὶ ὡς ἐν
σοὺ τῶν
σοὶ ποῶ
τὰ νεῦ-
καὶ ποῶ
Propagati-
tuæ por-
malorū
corū cū
pomorū
ad stipul-
translati-
nini. Pla-
nes tuæ
disus ma-
punicorū
fructibus
cibus:
autem
καὶ ποῶ
vno vo-
reddi no-
test: qu-
enim in-
ribus na-
siue gla-
siue nuc-
ue baccæ
poma,
Αἴτια δὲ
Paradisi
hortum
viuariū
care, no-
mè quā
moneri
beat.

Emissiones
tuæ paradifus
malorū puni-
corum. Græcè
ἐκποδῶν
σου παρὰ δέν-
δρον ποδῶν
τα καὶ ποδῶν
ἐκποδῶν
Propagines
tuæ pomaria
malorū puni-
corū cū fructu
pomorū. Cui
adtipulatur
translatio Pag-
nini. Platatio-
nes tuæ para-
difus malorū
punicorū cum
fructibus dul-
cibus: Græca
autem vox
ἐκποδῶν
vno vocabulo
reddi non po-
teft: quicquid
enim in arbo-
ribus nascitur,
fiue glandes,
fiue nuces, fi-
ue baccæ, fiue
poma, ἐκπο-
δῶν dicuntur.
Paradifū nunc
hortum nunc
viuariū signifi-
care, notū fer-
mè quā vt ad-
moneri de-
beat.

Emissiones tuæ, *Emissiones tuæ pa-*
paradifus malorū *radifus malorū pu-*
punicorū cū po- *nicorum cū pomo-*
morū fructibus. *rum fructibus, pro-*
germinationes sto-
lonēsq̄ue tui exæquant paradifum, eūmq̄
non herbis tātummodo ſelectioribus con-
ſitum, aut vulgaribus & ſterilibus arbo-
ribus ſyluoſum, ſed puniceis arboribus
florentem, quæ nō flore tantū aut frons
dibus veſtiuntur, ſed malis ſuis & fru-
ctibus grauida ſunt. Tu mea Eccleſia pa-
radifus es in Edom, vbi arbor vitæ cre-
ſcit, vbi locus immortalitatis, vbi Adam
Deo contubernalis fuit: qui ex hac para-
diſo eiicitur, mortalis eſſe incipit, & in
terra tribulos & ſpinas gignente ſudore
vultus ſui panem quærit, quem vbi come-
derit, iterum atque iterum eſuriet: differt
enim is cibus mortem, non depellit: quī
autem comederit de arbore vitæ, non eſu-
riet in æternum. Tales ſunt arbores tui
horti, quod ſi etiam de herbis dicendum
eſt, virtutes tuæ alijs atque alijs virtu-
tibus illuſtrantur, & ex mutua coniun-
ctiōne commendationem accipiunt, hu-
manitas diſciplina, hilaritas modeſtia,
ſimplicitas prudentia, facilitas cōſtantia,
charitas delectu & iudicio conditur,

Cypri cū nardo, nardus & crocus, fistula & cinamomū cū vniuersis lignis libani, myrrha & aloë cū oībus primis vnguētis.

Annotādū, nō singula aromata seorsum poni, sed in iuga conbinari: quādam enī coniuncta dulciores odores miscent, quod nec Virgilius ignorauit. Et vos o Lauri carpā, & te p̄xima myrthe, Sic posite quoniā luaues miscetis odores: ac p̄pterea nardus bis cū alijs in societate fragrantie adhibetur.

Quicquid natura, quicquid arte odoratū est, i laudes puellae suae confert: ex natura, quum inquit, cum vniuersis lignis Libani vbi natura oīa agit: ex arte, quū dicit cum omnibus primis vnguētis quae plerūque artificio

Cypri cū nardo, nardus & crocus, fistula & cinamomū cum vniuersis lignis Libani, myrrha & aloë cū omnibus vnguētis primis.

cum cinnamomo. Namque in tuo horto virtutum crocus luteo fulgore matutinum aurorae diluculum praeseferens, lipitudines oculorum spirituali cōsolatione astringit, ibi fistula siue quod idem est calamus hydropicis tumoribus utilis, fastum humilitatis remedijs exhaurit, ibi cinnamomum odores contra ictus serpentum salutiferos spargit, mala consilia & haëreticorū doctrinas arcet: ibi quicquid Libanus ferax omne genus odoramentorū gignit, inuenitur: ibi myrrha castitatis, quae putrilaginem libidinis ariditate pudicitiae exiccat, ibi aloë quae amaritudine poenitētiaē corpora in peccatis mortua putrescere non sinit. In te est, quicquid aromātū vel natura gignit, vel artificia pigmentariorum concinnant.

artificio conficiuntur.

Aloë, hāc vocē Diuus Hieronymus author est in explanatione psalmi 44. a latinis interpretibus, exponi per cassiam quae est fistula Graecā ούγιγγ

Primis, id est pretatillimis: sed quia sunt quaedam vnguētata naturalia, vt opobalsamū, quaedam artificialia, vt irinū, dubiū est, de quo genere vnguētōrū loquatur: quod si de naturalibus vnguētis intelligere velis, etiā prima illa dici possunt, quae primū ex arboribus odoriferis stillāt, ac propterea nobilioris succi sunt.

Fons h
puteus
viuent
qui exi
nō que
fontes
teum,
tum in
& pro
nomin
debere
Fontē
torū ap
polim
cant,
amoeni
hōrtos
rit, &
aufe
yndis i
uium e
cit: put
aquarū
Tyrū co
unt, qu
gū latu
cubitus
dragita
& tāto
inūdat,
tis aque
bus ablu
queat.

Aguas v
perenne
pellant
lecticias
suis ven
tētes: h
quod p
dicit: V
tuus sic
ter tor
non def
poculis

Fons hortorū, puteus aquarū viuentiū Sunt qui existiment nō quemlibet fontem aut puteum, sed certum intelligi, & pro proprijs nominib⁹ ista debere accipi Fontē enī hortorū apud Tripolim collocant, qui per amœnissimos hōrtos decurrit, & semper augetcentibus vndis in fluiuium excrecit: puteū autē aquarū apud Tyrū constitunt, qui in longū latumq; ad cubitus quadraginta patet, & tāto gurgite inūdat, vt multis aque ductibus absumi nequeat.

Aguas viuētes perennes ap pellant, nō col lectitias, sed suis venis sca tētes: hinc est quōd postea dicit: Venter tuus sicut crater tornatilis, non deficiens poculis.

Fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt cū impetu de Libano.

Fons hortorum & puteus aquarum, quæ fluunt cum impetu de Lybano: vt fons hortorū apud Tripolim è radice Libani promicans, in ingentem fluuium crescit, & planiciem illā hortis amœnissimis consitam, optimis & dulcissimis aquis humectat: vtque puteus aquarum apud Tyrum in longū latumq; 40. cubitorum, multis aqueductibus per terrā illā spargitur, sic propagationes catholicæ fidei nunc doctrinis tuis hymphidis & perspicuis quasi è fonte promanantibus, nūc profundis mysterijs, veluti ex altissimo puteo ebullientibus, omnes hortos Ecclesiarum irrigant, & per quatuor plagas mundi, vt paradisi fons, suis amnibus spaciuntur. Quum igitur ita omnia in te natura sint leta, ita arboribus libani opaca, ita floribus picta, ita aromatibus redolētia, ita aquis irrigua vt pater afflatum sancti Spiritus nihil desit.

Surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meū, & fluant aromata illius.

Surge Aquilo & veni Auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius. Sanctificetur vbique

Pro situ regionum, & prout mare transeū vēti, ita floribus vel noxij vel salutare sunt, ac proinde per Italiam & Græciam: Austrinus flatus pestilens est florib⁹, Iudæis nō item, quib⁹ mare est ab occidente. Non est ergo mirū Salomōnē cōtra æstū, refrigerium aquilonis: contra siccitatē, humiditatem austrinam suis hortis inuocare.

vbique nomen Christianorum, vt omnes mirentur flagrantiam bonorum operum, & verborum odorem, & integritatē morum in Christianis populis: sit refrigeriū ex Borea, calor ex Austro, vt hoc temperamento latius & copiosius fluant.

Veniat dilectus in hortū suū: agnoscit puella quod paulo antē dixerat suas doctes virtutesq; esse hortū spōsi. Eius enim verba fuere: Surge aquilo, & veni auster, perfra hortum meū, & fluant aromata illius: sui ergo horti vēdicationē sponso cōcedit: interi subindicat se præter odores etiam habere quod palato satisfaciat, vt comedat inq; fructū pomorū. Sed dilectus lege Amoebæi carminis paria, imo maiora statim repetit: inquit eni veni in hortū meum soror.

IN CAPVT QVINTVM.

Veniat dilectus meus in hortum suū, & comedat fructum pomorum suorum.

Veniat igitur dilectus in hortum suum, vt comedat fructus pomorum suorum: intret septa Ecclesiæ suæ, sit ibi tabernaculum ipsius cum hominibus: comedat fructus pomorum suorum, fruatur virtutibus sanctorum suorum, qui fructus ipsius sunt: nihil enim in horto meo, quod nō ab eo acceptum est: omnia ex illius spiritu in flores & gemmas extumuerunt, & sole iustitiæ maturata sunt. Sed ille pensans meam inuitationem, vel potiùs omnibus modis superans, vocat me in hortū suum ad possessionem æternæ beatitudinis, & regni cælorum consortium.

Verba puellæ.
Postquam omnia mihi attribuisti, quæ pomarij, viridarij, horti, atque aded Libani sunt.

Veni

Mea f
messui
mea cu
matibu
Comed
cū mell
bibi vin
lacte m
Promit
hi pom
aut nō
decerpt
las, sed
gras m
myrrhe
rūq; arc
tibi rep
ibique
diluta a
mētata
sed cū i
uo licet
medere
ego iam
sū, par
lactis &
copia il
sto erit
enim te
ram ab
lacte &
Multa
Theocr
uenias
sed nih
cū indo
rum ve
certare
etiā si
mylteri
literā r
as. Diu
prianus
git in s
exposit
Intraui
tum m

Mea sponsa
messui myrrha
mea cum aroma-
tibus meis.
Comedi fauū
cū melle meo,
bibi vinū cum
lacte meo.
Promittis mi-
hi poma, ego
aut nō tenues
decerpiuncu-
las, sed inte-
gras melle-
myrrhę cętero-
rūq; aromatū,
tibi repmitto,
ibique tibi nō
diluta aut fer-
mētata mella,
sed cū ipso fa-
uo licebit co-
medere, quib⁹
ego iam fatur
su, par quoque
lactis & vini
copia ibi præ-
sto erit: voco
enim te in ter-
ram abūdantē
lacte & melle.
Multa apud
Theocritū in-
uenias similia,
sed nihil quod
cū indole isto-
rum verborū
certare possit,
etiā si adēptis
mysterijs solā
literā respici-
as. Diuus Cy-
prianus hic le-
git in symboli
expositione:
Intraui in hor-
tum meū, fo-
ror

Veni in hortū fo-
ror mea sponsa,
messui myrrham
meā cum aroma-
tibus meis.

*melle, bibi vinum meum cum lacte meo,
ibi te laborare non oportebit, intrabis in
aliorum labores, & fructus alienę operę
ad te peruenient: messui myrrham cum
aromatibus meis, collegi in horreum cę-
leste coronamenta martyrum, qui mecum
myrrhatum proculum mortis biberunt.*

Comedi fauū cū
melle, bibi vinum
meum cum lacte
meo.

*Comedi fauū cum
melle meo, sed vt
myrrha corporis ta-
bem arcet, verū nō
sine amarulēta mor-
dicatione, ita mel eandem virtutem præ-
stat cum summa dulcedine citra vllā cor-
rosionem, est enim quasi nectar immorta-
litate. Oblector odore martyrum, oble-
ctor quoque apicularum virginitate, quę
contra concubitus in multa examina fœ-*

*temporū, quasi diceret, vicitare soleo melle ex meis fauis, & lacte ex
pecore meo. Sic & Horatius Cęlo tonantē credidimus Iouē, pro cre-
dimus in quo genere locutionis Latini potiūs pręsentibus tēporibus
abuti solent: dicerent enim, Comedo fauum cum melle meo, bibo vi-
nū cum lacte meo. Simile quiddam in illo Virgiliano: Quid enim no-
cet, si ostendamus sacram scripturam etiam delicias sermonis Ethni-
corum habere: Quum magni sint authores, omnem eloquētiām figu-
rasq; dicēdi ab Hebręis profuxisse, Virgil. Lac mihi nō ætate nouum,
non frigore deficit; & rursus, Mille meę siculis errant in mōtibus agnē.*

Veni inquit in hor-
tum meum, soror
mea sponsa, messui
myrrham meā cum
aromatibus meis,
comedi fauum cum

ror mea spōsa,
videmiaui vi-
neam myrrhę.
Vbi in vulga-
tis exēplaribus
pro myrrhę le-
gitur meam,
sed deprauate:
vult autem D.
Cyprianus va-
ticipinium hic
contineri de
Christo, quod
& in horto cru-
cifixus sit, &
myrrhatū po-
culum biberit.

In quibusdam
exemplaribus,
rō meo, bis
additur, semel
cū melle, iterū
cū lacte. Intel-
ligit autē mel-
la se habere nō
ex cōductiis,
aut alienis al-
uearibus, sed
ex proprijs.
Copiamq; il-
lā lactis sibi ex
suo pecore sup-
petere. Est au-
tē illud, come-
di & bibi, non
tā præteriti tē-
poris, q̄ omniū

H cundantur

cundantur: in illis & fauum incorrupti corporis, & mel incontaminati animi, quæ quum ambo sint sincerissima, miram mihi voluptatem adferunt: bibi quoque maritatae vitis laticem, & lac subiugalis buccula. Amo sanctum coniugium & thorum immaculatū, ibique & nutrior & exhilaror, primūq; miraculū meū, aqua in vinū conuersa, honestadis nuptijs cōse-
craui. Nec mihi istas delicias rerum cō-
seruo, sed et tibi & amicis oībus propino.

Comedite amici, & inebriamini. In-
dicat se tantū abundare post expletam suā edendi bibendiq; cupiditatem, vt rerum affluētia non solū puellæ, sed & puellæ ascleis, suisq; comitibus satis sit. Hieronymus cōtra Iouinianum sic legit: Māducate proximi mei, & bibite, & inebriamini fratres.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi.
Quamobrē amici, Comedite & bibite & inebriamini: comedite ex manna cælesti, non in deserto, sed in hortis Ecclesiæ. Bibite ex calice Domini, quoniam præclarus est, inebriamini ab vberibus lætitiæ, vt tædia sensusq; malorum hac dulci temulentia discutiatis. Post conuiuium istud instructum epulis & sacramentis Ecclesiæ, superuenit sopor, non quidē vulgaris, sed qualē Dominus dilectis suis præbere solet. Spōsa igitur istis delitijs in somnum pellicitur. Fatiscit enim subindē corpus, & quiete reficiendum est, sed tamen animus ex cubias agit: oculi enim somnū capiunt, cor autem semper ad Deum vigilat.

Dicit

Ego
& cor
gilat
action
dent
tur,
κατὰ
μυρο
gi deli
ellā e
delitij
mitun
ædes s
tulisse
memo
antē d
Tenui
dimitt
denuo
lectop
segreg
verē in
nerit,
gis in
Moyfi
stituit
excel
ram, v
deret
agror
geret
petra,
de fax
fimo
de arm
lac de
cū ad
norū
filiorū
& hir
medu
ci, & f
vux b
meta
Incrat
dilect

Ego dormio, & cor meū vigilat. Scena actionum hic denuo mutatur, multaque *κατὰ σιωπῶν μὲν* intelligi debent. Puellā expletam delitijs, dormitum se ad zdes suas contulisse: parūq; memorē, quod antē dixerat, Tenui eū, nec dimittā eum, denuo se à dilecto per noctē segregasse, vt verē in ea eueniret, quod legis in Cantico Moysis: Constituit eū sup excelsam terram, vt comederet fructus agrorū: vt suggeret mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Butyrū de armento, & lac de ouibus cū adipe agnorū & arietū filiorū Basan, & hircos cum medulla tritici, & sanguinē vuæ biberet meracissimū. Incrassatus est dilectus, in-

crassatus

Ego dormio & cor meū vigilat, vox dilecti mei pulsantis.

Dicit igitur, Ego dormio & cor meū vigilat: fatuæ virgines dormitant & somnum somno ad- dunt, ego autē dormio & corpore quiesco, animus tamen interim vigil est, & audit clamorē media nocte, Ecce sponsus venit: En vox dilecti mei pulsantis, non sinit ille mihi obrepere longiorem somnum: clamat vt audiatur, pulsat vt sentiatur, quo aduentum eius corpus, pariter & animus percipiāt. Sed audiamus quæso quidnam ille dicat.

Aperi mihi soror mea, amica mea, colūba mea, immaculata mea.

Aperi mihi soror mea, sponsa mea, amica mea, immaculata mea: soror mea & vxor vt Sara Abrahæ: sponsa per nuptias, amica per mutuam beneuolentiam, columba per fidē matrimonij, immaculata ob morum corporisque integritatem, ne sinas me errare in tenebris, & cæli noctisq; iniurias perpeti.

Quia caput meū plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium.

Dicit igitur, Ego dormio & cor meū vigilat: fatuæ virgines dormitant & somnum somno ad-

dunt, ego autē dormio & corpore quiesco, animus tamen interim vigil est, & audit clamorē media nocte, Ecce sponsus venit: En vox dilecti mei pulsantis, non sinit ille mihi obrepere longiorem somnum: clamat vt audiatur, pulsat vt sentiatur, quo aduentum eius corpus, pariter & ani-

mus percipiāt. Sed audiamus quæso quidnam ille dicat.

Aperi mihi soror mea, sponsa mea, amica mea, immaculata mea: soror mea & vxor vt Sara Abrahæ: sponsa per nuptias, amica per mutuam beneuolentiam, columba per fidē matrimonij, immaculata ob morum corporisque integritatem, ne sinas me errare in tenebris, & cæli noctisq; iniurias perpeti.

Quia caput meū plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium. Gedeonis

H ij

vellus

crassatus & impinguatus, dilatatatus est, & recalcitrauit. Dereliquit Deum factorem suū, & recessit à Deo salutari suo. Illa igitur dormitura domū se cōtulit, sed somnum capere nō potuit, in mūdo enim verā habere quietē nō licet. Dicit igitur: Ego dormio, & cor meū vigilat. Sposus autem vbi primū sui desiderij etiā per somnum intellexit, memor quod illa ipsum de nocte quæsierat, vicissitudinē officij reddit, nec verbis tantum, sed & factis legem Amoebei carminis adimplet. Pulsat igitur ad ostium dicens: Aperi mihi soror mea, columba mea, immaculata, sed illa virginali verēcundia nuda prodire non sustinens, & præle-

præ elegantie studio, nō nisi ornata sponso apparere cupiens. Expoliaui me tunicā (inquit) quomodo induar illa. laui pedes meos, quomodo inquinabo illos. Id genus carminis quod ante fores amice canitur καὶ μὲν Aristophanes appellat, vnde grecis καὶ μὲν (καὶ μὲν), latinis comessari. Incertū an hæc sponso loquatur, an canat, sed quia totum opus Canticum canticorū dicitur: verisimile est & hæc & pleraque alia cani.

vellus & ager velleri circumiectus alternatim nunc rore madebant, nunc siccitate aresebant. Caput autem meum vicissitudines eas madoris & ariditatis non habet: tum quia guttis noctū, tum quia rore antelucano perfusum est. Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos, mihi quia non habeo vbi caput reclinem, sub dio cubitandum erit, nisi à te post tot afflictiones phariseorum, & scribarum insidias, imbrēsque mearum lachrymarum recipiar.

Expoliaui me tunicā mea, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?

indumēta, sed tunicā interulāsq; deposui, vocē Adæ vsurpo, audiui vocē tuā & timui, quia nuda sum, nihil in me video boni, sed corruptionē habitantem in corpore meo: nō enī bonū quod volo, sed malū quod nolo, illud facio. Nuda igitur (quæ mea verecūdia est) ad te quāuis & fratrem & amicum & sponsum prodire verecundor. Non est puellaris vel pudoris vel elegantie sine cultu nudam prosilire, vt autem expedite

Verba puellæ.

Expoliaui me tunicā mea, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Nō solū palliū abieci, et exteriora corporis

Expoliaui, &c. Non planè negantis verba sunt, sed hæsitantis, & difficultatem rei ostendentis. Tunicæ autem appellatur omnes vestes interiores, vt eā planè nudam esse intelligas: Videtur autē in more Iudeorū fuisse vt pedes lauerent, anteq̄ irent cubitum, vt ita diurnas inquinaciones purgaret. Ethnici contra, manè nocturnas pollutiones abluerere solēt. Vnde illud Virgilij, & noctē flumine purgo.

Ille igitur solūm v sed factis que ad a nitens, manū p ramē. An Mittit n suā per p stum, & meus in it ad tac Pagnin' stus me fit manū per fora ostii, & v mea son in me. N ter Aga Dominu quoldam plici ver Petrum dream, q vi ad se vt Pauli mine in deiectū, stiq; vo tonitū, p mō etiā catum.

expeditè quæram periscelidas, torques,
monilia, armillas, pericarpia, nox suis te-
nebris obstat. Deinde laui pedes meos,
famam honestatis & prudentiæ nomen
hactenus bene custodiu, sed si te sequar
per lutulentam viam, per infamiam &
bonam famam, pedes bonæ apud seculares
existimationis coinquinabo, ludibria in-
sultantium, conuitia exprobrantium, sub-
sannationes iridentium nondum ferre
possum. Castè quidem viuere, & in Deo
curam reponere, & cum auibus cœli cibū,
& cum lilijs agri vestimentum à Domino
expectare, cum securitate condidici, sed
quomodo contumelias iniuriarum, oppro-
briaque lutulentorum conuitorum per-
feram, non video. Interim dū hæc loquor,
& istis cogitationibus fluctuo:

Ille igitur non
solūm verbis,
sed factis quo-
que ad aditū
nitens, misit
manū per fo-
ramē. Ambro.
Mittit manū
suā per prospe-
ctum, & vēter
meus intremu-
it ad tactū ei⁹,
Pagnin⁹, Dile-
ctus meus mi-
sit manū suam
per foramen
ostii, & viscera
mea sonuerūt
in me. Nec ali-
ter Agathius.
Dominus enī
quoddam sim-
plici verbo, vt
Petrum & An-
dream, quosdā
vi ad se trahit
vt Paulū ful-
mine in terrā
deiectū, cœle-
stiq; voce at-
tonitū, postre-
mò etiā excæ-
catum.

Dilectus me⁹ mi-
sit manum suam
per foramen, &
venter meus in-
tremuit ad tactū
eius.

ad tactum illius. Tam sedula mihi cura
est pudicitie, tam insolens inexpertaque
sum alienarum manuum, vt etiam ad ta-

Dilectus meus non
ferens vel tātillum
morule, dum ianua
aperitur, misit ma-
num suam per fora-
men, & viscera
mea intremuerunt

etum & sponsi & fratris, toto corpore

H iij

inhor:

inhorrerim, sed eius tamen tactus id in me operatus est, ut quæ difficultatem in nocte vestiendi pertimescebam, quæ obtreclationem famæ exhorrescebam, quæ lutum contumeliæ calcare nolebam, iam cupiam retrimentum & peripsema esse pro Christo.

Illa igitur hoc tactu incitata, quæ antea de aperiendo officio dubitabat, iam dicit: Surrexi ut aperire dilecto meo: sed ne sic quidem delicias & elegantias suas omittit, vnguentis se prius delibutam reddidit, anteq̃ pessulū aperiret, ac proinde ait: Manū meā stillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima. Græcè

χειρὶς μου
ἔσχαυ σμύρ-
νῳ, δάκτυλοι
μου σμύρνα
πλήρη ἐπι
χειρῶς τοῦ
κλήρου. Ma-
nus meæ stilla-
uerūt myrrhā,
digiti mei myr-
rham

Surrexi, ut aperi-
rem dilecto meo:
manus meæ stilla-
uerunt myrrhā,
& digiti mei pleni
myrrha proba-
tissima.

rant plenam myrrham pertingentem ad manus, id est, ansas pessuli, adeo ut odor esset prænuncia mei aduentus. Ego enim quāquam summo studio ferebar, ut illum intromittere, mundi tamen muliebris non oblita, ita me imbui vnguentis, ut manus meæ in pessulum, dum illud attrecto, myrrham destillauerint: nolui enim non nisi bene myrrha fidei fragrantibus digitis ad illum venire: nolui apparere vacua coram Domino, sine thymiamate synceri de illo iudicij, ne & mihi quoq̃ dicatur, noli me tangere, quia nondum ascēdi ad Patrem.

Surrexi igitur, ut
aperire dilecto meo,
manus meæ stilla-
uerūt myrrham, &
digiti mei pleni pro-
batissima myrrha:
vel ut Græci, & di-
giti mei destillaue-

rham plenā in manū claustrī, Ambr. Manus meæ stillauerunt myrrhā, & digiti mei pleni in manibus clausuræ. Videtur manū claustrī appellare ansas cardinesq̃ pessuli, & in eas, dū attrectat pessulum, vnguentū distillasse. Certè Pagnin⁹ sic vertit: Et digiti mei myrrhā transeuntem ad cardines pessuli. Ceterum dū illa ita immoratur delicijs suis, se rō apuit ostiū. Ait igitur, Pessulū

Pessulum

Pessulū
mei ap-
lecto n-
ille dec-
rat atq̃
fierat
nauera
telligas
iter ali-
uersum
fierat,
appare-
prima
tio de
endo, c-
mora in
nēdis v-
tis vinc-
fuit: si
offensis
læ pœn-
ditæ.

Pessulum ostij
mei aperui di-
lecto meo. At
ille declinaue-
rat atque trans-
fierat: Declina-
uerat, vt in-
telligas eius
iter aliò con-
uersum: Tran-
sierat, vt nusq̃
appareret. Ita
prima hæsitatio
de aperi-
endo, deinde
mora in alli-
nēdis vnguē-
tis vindicata
fuit: singulis
offensis singu-
læ pœnæ red-
ditæ.

Pessulū ostij ape- Pessulum quidem
rui dilecto meo, ostij aperui dilecto,
at ille declinaue-
rat, atque transierat. Dum ego in me ve-
stiendo satago, dum lutū reformido, dum
vnguentis oblinor, dilectus meus siue
more impatiens: nam amanti omnis mora
lōga est, adeò vt ne in via quidē nuncium
suum quemquam alloqui aut salutare per-
mittat, vt quàm celerrimo cursu sua ip-
sius mandata perficiantur, non patiens,
inquam, meæ lentitudinis: siue quod
at ille transierat, simularet, quasi ne-
atq; declinauerat. sciret, me domi esse:
siue vt me desiderio
sui cruciaret, aliò se verterat, atque adeò
transierat, vt nec ante ædes meas con-
spiceretur, nec vel è longinquo appareret.
Aperui igitur pessulum ostij mei, sed fru-
stra. Dixit ille, ego ante ostium sto, &
pulsio, si quis audierit vocem meam, &
aperuerit mihi, intrabo ad illū, et cœnabo
cum eo, & ipse mecum. Cur igitur nō tue-
tur pactum? cur nō seruat, quod promisit?
ecce aperio & recludo illi ostia pectoris
mei, & nusquam est: An qui promisit in-
troitum, non promisit subsistēdi moram,
si lentiùs aperias? Sic est profectò, ego
misera in culpa sum, delitias & ineptias
meæ

Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Græcè ψυχή μου ἔγενετο ἡλθὲν ἐν λόγῳ ἢ ἄντ' ἔ, anima mea exijt ad verbū eius, Pagninus cum hac trāslatione consentit, Anima mea egressa est dū ipse loqueretur: liquefcit qui nimio amore soluitur & extabescit: vnde incantatrix Virgilia cupit suum Daphnidē vt cerā in amore liquefcere vt limum cōstantia amoris obdurefcere, vno eodēq; igne. Sed in Græcis verbis nō min^o emphaseos, vbi quia dilectus trāsierat, anima dilectæ exijt, vt illū cū corpore non posset, mente persequeretur.

Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est mihi. In media nocte quasi meridie, & sub ardentissimo sole liquefio, nec tam mihi corpus quā anima ipsa calore resoluitur: dū illū per meridiem quererem, denigrata sum quidem, non liquefacta: nunc autem quum meridies non sit, sed media & intempesta nox, ad vocem eius, non tam corpus quā anima mea liquefacta est. Neque id mirū, quum illorum corda arserint, qui illū audierant in via loquentem, ipsosque increpantem: *ὀστυλι & tardi corde, nil mirum igitur, si ego maioribus flammis inardesco, quæ non audiui vocem increpantis: sed dulcissimas has blandicias, aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: Ergo & ille frustra mihi blandus fuit, & ego verè immanis, & barbara, & ignaua, quæ non nuda statim prosiliui ad aperiendum, hoc mali debeo meæ hesitationi, meis lentis consilijs, meis vnguendi delicijs: & nunc ille miser capite pleno guttis noctium & rore matutino, sub nudo cælo vagatur, ferens omnē aëris & noctis iniuriam, & fortasse etiam vim seutiemq;*

Vocauit, respōdit. Et hic quod par paritum. Nam illa quicquid ad pulsandam vocem nō derat.

Inuenerunt custodes circumuehitatē. Inhibitores quod seruandā obābulatores ladicūtur ergo hic est peripetous, qui eunt ciuitate. Vigiliæ in duas diuiduntur circitorum obambulatione stationaria in certis diebus con-

seuitemq; latronum & grassatorum ex-
peritur, merito igitur dolore, amore, desi-
derio, cura, anxietate anima mea lique-
facta extabescit.

Vocavi, & nō
respōdit mihi.
Et hīc quoque
par pari rela-
tum. Nam nec
illa quicquam
ad pulsantis
vocem respon-
derat.

Quæsiui, & nō in-
ueni illum: voca-
ui, & non respon-
dit mihi.

Quæsiui eum, & nō
inueni illū. Vbi non
apparuit oculis, spes
aliqua fuit eum cir-
cumcursationibus

inueniri posse: sed is labor frustra sum-
ptus: quæsiui enim eū, sed nō inueni. Quid
supereſt, nisi vt clamorem intendā, vt ad
vocē misere cōplorationis appareat. Vo-

cavi igitur eū, sed nō respōdit mihi. Clama-
ui ad Dominū, & nō intendit mihi. Quid
igitur mihi miserrime restat, nisi vt dicā

Deus meus, Deus meus quare me dereli-
quisti: me miserā, & multo quā in prima
vestigatione infeliciores: tū enim quum in
vigiles inciderē percunctabūda de dilecto
meo, vt nihil respōsi tuli, ita nihil iniurie
in corpore, aut in vestibus perpeſsa sum.

Inuenerunt me
custodes, qui cir-
cumeūt ciuitatē,
percusserunt me,

At nunc inuenerūt
me custodes qui cir-
cumeūt ciuitatem,
nec tantum spacij
dederunt, vt inter-

rogarem quemadmodum antea: nūmnam
vidissent, quem diligit anima mea? Statim

I — enim

Percusserunt
me, & vulne-
rauerunt me,
tulerunt pal-
liū meū, græcè
ἡ γὰρ τὸ δέξι-
σπόν μου, ab-
stulerunt the-
sistrum meū,
hoc est, veste
cōtialē, ob le-
uitatē ad cur-
sum magis ido-
neā. Primi vi-
giles sine no-
xa puellā di-
miserunt, non
dignati quicq;
illi respōdere,
vel quod non
esset seuerita-
tis castrensis
cum amatrici-
bus garrire, vel
quod duri &
agrestes

Inuenerūt me
custodes, qui
circumeūt ci-
uitatē. Excu-
bitores qui ad
seruandā urbē
obābulant, cir-
citores latine
dicūtur: rectē
ergo hīc dictū
est periphraſti-
cas, qui circū-
eunt ciuitatē:
Vigiliæ enim
in duas partes
diuiduntur, in
circuitores, qui
obambulāt, &
stationarios, q.
in certis præſi-
dijs consistūt.

agrestes esēt.
 liti autem ne
 ex puella qui-
 dem sciscitan-
 tur, quid de
 nocte sibi vel-
 let, sed statim
 ferro inuadūt,
 nimirum falso
 nomine custo-
 des, reuera autē
 grassatores,
 qui post infli-
 cta vulnera
 pallium etiam
 puellæ, vt lo-
 podytæ abstu-
 lerunt: ad eum
 modū iterata
 relicti Dei of-
 fensa grauioribus
 pœnis
 multata fuit.

enim inuadentes percusserunt me, & vul-
 nerauerunt me, tulerunt pallium meum
 custodes murorum. Antea metuens etiam
 de die errationes, quesui ab eo vbi pasce-
 ret, vbi cubaret in meridie, ne vagari
 inciperem post greges sodalium eius: tum
 mihi formidolosi erant etiam amici &
 sodales sponsi: nunc misera, nō in amicos
 aut sodales, sed in grassatores incidi, qui
 sub specie vigilum latrocinia exercent,
 excurri misera amicta theristro, æstiuale
 veste, ob leuitatem ad cursum expedita.
 & vulnerauerunt me, tulerunt pal-
 lium meum cu-
 stodes murorum.

Sed quē summo de-
 siderio querebam,
 non inueni, quos
 minimē omniū vor-
 lebā in eos incidi,
 qui mihi vt seuisissimi tyranni omne genus
 tormentorum adhibuerunt, vt à querēdo
 sponso desisterem: neque cōtumelijs istis
 cruciatibusque exsatiati, abstulerunt
 pallium fortunarum mearū. Nolui nuda
 ad pulsantis sponsi mei festinationem pro-
 silire, at nunc misera palliū, quod tum
 mihi moram attulit, in cursu perdidit: tu-
 lerunt enim pallium meum custodes mu-
 rorum, omnes possessiones meas vsque ad
 vltimum amictum eripuerunt mihi circi-
 tores scelexati. Vulnerata igitur vsque ad
 mor tem

Adiuro
 lia: Ier
 κατὰ
 πῶ μὲν
 telligin
 etiā à v
 bus ac
 non d
 querēd
 so, & ra
 cidisse
 Ierusalē
 manda
 spōlum
 it: Si in
 tis dile
 um vt
 cietis e
 amore
 Hic gra
 quantu
 habēt,
 adiuro
 τὰς α
 σι καὶ
 ἕσυχον
 κρῖνον
 tentijs
 tutib⁹
 quo H
 mus in
 oribus
 tionib⁹
 vetit
 vos p
 hīnule
 uorū. S
 sa nec
 in sua
 tione
 Græcē
 τῆρα
 ἀγὰπ
 ἵμι,
 Ambr
 sempe
 quoni
 nerata

Adiuo vos filiæ Ierusalem, κατὰ τὸ σιωπῶμενος, intelligimus eam etiã a vulneribus acceptis non defuisse à querèdo sponso, & tandè incidisse in filias Ierusalè, quas mandatis ad spòsum instruit: Si inueneritis dilectũ meum vt annuncietis ei, quia amore lægueo. Hic græci aliquantulo plus habet, nimirũ adiuo vos ἐπὶ ταῖς ἀνδράσι οἱ καὶ ἐν ταῖς ὄρχουσι τοῦ ἀγροῦ in potentijis & virtutib⁹ agri, pro quo Hieronymus in superioribus adiurationibus semper vertit: adiuo vos p̄ capreas hñulosq; ceruorũ. Sed ea ipsa nec Pagnin⁹ in sua translatione addidit. Græcè est ὄρι τῆς ἀμύνης ἀγῶνις ἐγὼ ἴμι, quod Ambrosius semper vertit, quoniam vulnerata chari-

mortem, non tamen ex vulneribus, sed amore languet: martyria mea nequaquã ita me excruciat, vt desideria fratruelis mei.

Adiuo vos filiæ Ierusalem, si inueneritis dilectũ meum, vt nuncietis ei, quia amore languet.

Adiuo igitur vos filiæ Ierusalem, si inueneritis dilectũ meum, nunciate ei, quia amore lægueo. Vos angelici spiritus, vos animæ beatorum, qui estis familiares dilecto meo, nũtiate, nõ quid ipsius nomine passa sim, non enumerate quot vulnera acceperim, non iniuriam erepti pallij recensete, sed egrotam me esse dicite, non aliunde quàm ex amore: quod nec rotæ, nec equulei, nec ignes, nec fidicula, nec cætera tormenta efficere potuerunt, vt languerem, id amor potuit. Querunt ergo beatæ animæ quisnam sit dilectus ille, non quod ignorant, sed vt occasionem dent eius pulchritudinis describendæ. Dicunt igitur:

Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherri-
ma mulierũ? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos?

Adiuo igitur vos filiæ Ierusalem, si inueneritis dilectũ meum, nunciate ei, quia amore lægueo. Vos angelici spiritus, vos animæ beatorum, qui estis familiares dilecto meo, nũtiate, nõ quid ipsius nomine passa sim, non enumerate quot vulnera acceperim, non iniuriam erepti pallij recensete, sed egrotam me esse dicite, non aliunde quàm ex amore: quod nec rotæ, nec equulei, nec ignes, nec fidicula, nec cætera tormenta efficere potuerunt, vt languerem, id amor potuit. Querunt ergo beatæ animæ quisnam sit dilectus ille, non quod ignorant, sed vt occasionem dent eius pulchritudinis describendæ. Dicunt igitur:

Qualis est dilectus tuus ex dilecto. Quum tu sis pulcherrima mulierũ, atque in te cõtineatur terrestriũ et cælestium natura, &

Qualis est dilectus tuus ex dilecto. Quum tu sis pulcherrima mulierũ, atque in te cõtineatur terrestriũ et cælestium natura, &

I ij quicquid

tatis ego sum, quasi vulnerata substantiuum sit, quale est illud in sapientia Salomonis, vincit tenebrarũ: mira autè madata puellæ, quæ inter tã graues iniurias nudati corporis, ablati pallij, iter tot vulnera, in tãta fatigatiõne querèdi, iubet de se renũciari, nõ quod defecerit currendo, non quod dano sit ægra, misera nuditate, non quod egesto per vulnera sanguine semianimis, sed quod amore langueret, eumq; sibi solũ iter tot mala sensum esse. Hic q̄a in tantis malis opus erat consolatione, fouetur dulci responso filiarũ Ierusalè, quæ vt talia madata perfe-rant, querunt quisnam sit dilectus eius, vt ita ei suppeditarèt occasionẽ describèdi spòsi, aiunt igitur: Qualis est dilectus

dilectus tuus ex dilecto, quæ sic adiurasti nos. Græcè est *ῥίς & ἐλεφίς ἄδός σου ἢ ἀδελφίδου ἢ καλὴ ἢ γυνὴ* *ναίξι*. Qualis est patruelis tuus ex patru-
ele, ὁ pulchra inter mulieres. Perpetuo Græcè patruelis habet, ubi Latinus interpres dilectus, quod semel admonitū oportuit. Quod autem patruelis dilectus & amator habeatur, inde est, quod nuptiæ patriarcharum hac necessitudine plerunque constabāt. Sic Isaac, Iacob, Amram pater Moysi, Sic Aaron uxores patruelis habebant, iam quia sponsus vel ignaris vel ignorantiam simulantibus describendus erat. Nascitur hinc pulcherrima iconographia, cuius nihil simile, ne apud Ethnicos quidem scriptores inuenias, etiamsi tantūmodo literā spectes.

Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus, Græcè est *ὁ ἀδελφίδος μου λευκός καὶ ῥοδός, καὶ ἐλεφίς μεσος ἀπὸ μυσγιάδων* patruelis meus albus & rufus, electus ex myriadibus. Dau-

dis for-

quicquid vsquam est, in tuam formam collatum sit, certum est te non in vilem amatorem exarsisse: qualis igitur dilectus tibi præ omnibus dilectis, & ipse dilectus, & ex dilecto oriūdu? quod tam graui iuramento nos obstrinxisti ad eum indicandum: aut nomen igitur æde, aut eum suis coloribus depinge, vt illum agnitum tibi demonstramus vbi sit, ne in aliam personam erret indicium. Illa igitur nomine suppresso (quod Deus vocaretur, nihil de illius vocabulo meminit, quum etiam gentilium idola id occuparint, qui & ipsi quoque Dij nuncupantur) ab excelsis virtutibus & dotibus formæ illud describit.

Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.

Dilectus meus (inquit) candidus & rubicundus, electus ex millibus. Duo præstantissimi colores illius membra imbuunt, roseus color auroræ, & albus diei, vt & nascētis diei purpuram, & adultæ candorem in illius membris reperias. Non est vulgaris, & promiscuæ formæ, sed electus ex multis millibus;

dis formam in eo describit. Regū cap. 16. Erat autē Dauid rufus & pulcher aspectu, decoraque facie, vt ostenderet eum ex dilecto dilectum, ex pulchro pulchrū esse profatum, sic ad interrogata omnia adamussim respondet, verū vt Græci Myriades, ita Latini millia de ingenti numero dicūt, vt solus ille inter tot millia Iudæorum eligi debuerit, qui Ecclesiæ sponsus esset. Bene autem puella memor verborū sponsi, ita de seipso loquentis, ego flos cāpi, & liliū conualium: siue vt Hebræi habēt: ego rosa cāpi, & liliū cōualium: vt rursus colorem & rubedinē rosa, & candorem lili in eo describēdo retinuit.

Caput
rum op
Coma
cut elat
marum
sunt ca
arboris
qui & s
& spadi
cūtur, &
ridi non
flauescu
nō miru
rutilo
etiam c
non nil
fuluescu
lia autē
decidua
sūt, qua
nis Dei
bene cō
tur. H
obserua
quod i
ista for
scriptio
adhibe
vastæ
manes
bola c
rationū
les vide
scriptio
ellaris f
adhibe
collū tu
mæ gre
caprarū
gregibu
iplaque
cessu &
bus Ph
& equit
lo

Caput eius aurum optimū: Comæ eius sicut elatæ palmarum. Elatæ sunt cauliculi arboris palmæ, qui & spathæ & spadices dicuntur, & ex viridi non nihil flavescent, vt nō mirū sit in rutilo capite, etiam capillos non nihil subfullescere: folia autē palmæ decidua non sūt, quare æternis Dei crinibus bene cōparantur. Hoc autē obseruandum, quod in tota ista formæ descriptione nō adhibeatur, tā vastæ & immanes hyperbolæ comparationū, quales vides in descriptione puellaris formæ adhibitæ, vbi collū turri, comæ gregibus caprarū, dentes gregibus ouium, ipsaque incessu & curribus Pharaonis & equitarui Salomonis

millibus: genæ enim eius pudore & modestia rubent, membra ingenuitate & simplicitate cadent.

Caput eius aurum optimū, Comæ eius sicut elatæ palmarum, nigra quasi coruus.

obrizi (quod inter cetera metalla nullā ex se æruginē, ferruginē, aut vitiū cōtrahit, nec colybo contrectantiū digitos inficit, nec ab igne cōsumitur, in illius capite faciēq; diuinitatis relucēt. Comæ eius sicut elatæ palmarum, nō vnius palmæ, sed plurimum purpura ferruginea fullescunt: neq; ibi aut lendes aut vermiculi, sed phænico balani, sed cariotæ, sed dactyli virtutum reperiuntur. Huius arboris flagellis & cauliculis qui victum, vestitū, potum quoque humanis vsibus præbent, dilecti mei comas similes esse dico. Folia in amictus contextuntur, ipsique fructus quàm maximè edules sunt, vinum denique inde exprimitur, vnāque arbor ad omnes necessitates humanas sufficit, vt qui eam possideat, terrestrem quendam paradysum possidere videatur, neque capillos eius cōparo toti arbori, sed tantūmodo

lomonis cōparatur, terribilisque dicitur vt castrorum acies ordinata. Causa istiusmodi economiæ in hoc sita esse mihi videtur, quod ea quæ Salomō dixit de puella ad vniuersam Iudæā & Ecclesiam referantur. Quæ autē de spōso dicuntur, ad hominis personā attemperēt: loquor autem delitera.

Nigra quasi coruus, vt radices capillorū ab imo fullescunt, ita in summo nigricat quasi corui. Hieronymus in Esaiā. Cincinni eius nigri sicut coruus.

tenerioribus ramusculis ubi fructus gerit, qui & vineta succo, & agros frumenticeos alimonia, & lanificia ouium, vestiū, textura pensant. Huius inquam arboris ponderi non cedentis, & triumphis dedicatæ spadibus, similes capillos mei sponfi prædico, inter has enim comas sunt & Samsonis septem crimes spiritu fortitudinis pleni, vt qui ijs capillati sunt, & leones dilacerent, & portas Gazæ tollāt, & in mādibula asini multa millia Phylistinorum occidant: referuntque nigredinem coruorum, qui & cælesti rore paescuntur, & Heliam alunt.

Oculi sicut columbæ super riuulos aquarum. Speciem suorum oculorum etiam dilecto suo attribuit. Obseruatum est à Physiognomis inter eos qui ex amore nuptias contrahunt, plerumque esse ali- quid simile, vel in colore, vel in lineamentis. Quod autem ait super riuulos aquarum, intelligit illud quod in oculis rō vō

ῥσρ Græci appellāt, liquidū scilicet & lymphidū. Quæ lacte sunt lotē: alludere videtur ad albuminē oculorū, tū propter similitudinē coloris, tum quia lac vitis oculorū medetur.

Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & residēt iuxta fluētā plenissima.

Oculi columbarum amœnam lucem referunt, candor in albagine oculorum ita nitet, vt lacte perfusi esse videantur, humorēsque illi tres qui visum conseruant, aqueus, vitreus, crystallinus, non turbidi, non cenosi, sed limpidi & quasi fontium riuuli, aciem oculorum eius humectant, vnde fit vt oculi liquide cernant, nec rigeant duricie, nec

squaleant

Genæ
cut ar
sita à
tarijs,
σάγο
ὄς φ
+ οὐ δ
ros q
μυτ
malæ
phial
tis pro
nātes
taria, v
alas. A
sua tra
retinu
quod
græcæ
inueni
esse aū
nus po
circun
rerū be
ligitur
se inci
cos aq
quos e
camus
git qbr
læ irri
Phiala
diēta v
απὸ τ
ἀλῆς, c
tis bibi
quorum
lit: ac
Pagnir
tit: Ma
sicut li
ci aron
Agath
Genæ

Genæ eius sicut areolæ con-
fitæ à pigmentarijs, græcè est
σιδάρονες ἐν ψῆ-
ῶς φιαλαί
τὸν ἀρώμα-
τος φύσσαι
μυρρίκη
malæ eius vt
phiale aroma-
tis progermi-
nâtes vnguen-
taria, vocè phi-
alas. Ambr. in
sua translatiõe
retinuit, credo
quod latinam
græcæ parè nõ
inuenerit, non
esse autè hic ge-
nus poculi ex
circumstantijs
rerù bene col-
ligitur, fortas-
se incilia & sul-
cos aquarios,
quos elices vo-
camus intelli-
git qbus areo-
læ irrigantur.
Phiala autem
dicta videtur
ἀπὸ τοῦ πεί-
λῆς, quod sa-
tis bibat, & li-
quorum capax
sit: ac proinde
Pagninus ver-
tit: Maxilla ei
sicut linea sul-
ci aromatis.
Agathius autè
Genæ eius si-

cut

*squaleant siccitate, sed videantur resi-
dere ad fluentia plenissima humanitatis,
& misericordiæ, quæ vbertim aliena ma-
la suis lachrymis proluere solent.*

Genæ illius sicut
areolæ aromatu,
confitæ à pigmẽ-
tariis.

*in speciem mali intumescunt, in ijsque
talis color est ex purpura ruboris &
suffruticantium pilorum lanugine, qualis
est in areis, vbi aromata non spontè,
nec temerè sed magna topiariorũ arte di-
spõsita efflorescunt.*

Labia eius lilia di-
stillantia myrrhã
primam.

*eius, vt putes calathos esse liliorum, in-
deque effluit, non virus vt serpentibus,
non bilis vt iratis, non pus, vt ægrotis, sed
myrrha prima viuificorum verborũ, quæ
corpora computrescere non sinit, quorum
salua oculis inuncta visum restituit.*

Manus illius tor-
natiles, aureæ, ple-
næ hyacinthis. Vẽ-
ter eius eburneus,
distinctus saphiris.

Genæ illius sicut
areolæ aromatu cõ-
fitæ à pigmentarijs.
Genæ illius veluti
thoruli areolarum

Labia eius lilia di-
stillantia myrrham
primam. Resupinãt
se nonnihil labia

Manus illius tor-
natiles, aureæ, ple-
næ hyacinthis, vel
vt Hebr. ei: Manus
eius vt

cut linea plan-
tationũ: vt
est Latina trãs-
latio propius
accedit ad re-
rũ naturã, sicut
enim areolæ
leui puluino
iniurgunt, &
purpurascunt
floribus aro-
matũ, ita eius
genæ in specie
mali dimidia-
ti assurgunt, &
purpureo ve-
recudiæ colo-
re tinguntur, nõ
si velis id ipsũ
referre ad ful-
uæ lanuginis
fruticationẽ.
Hoc obiter di-
cẽdũ pigmenta-
rios hęc no-
minari vnguẽ-
tarios, & eos
potissimũ qui
serũt & exco-
lunt aromata.
serè vt ijdẽ vel
minimum ab-
sint ab his
quos topiarios
dicim⁹, quorũ
ars est ex situ
herbarum, ra-
morũq; flexu,
varias figuras
in hortis de-
pingere.

Manus illius
tornatiles, au-
ræ, plenæ hya-
cinthis. Græcè
χρῆσις

χειρες αὐτοῦ
τοριβαί χρυ
σαί πεπλη
ρωμέναι θαρ
σις. Manus il
lius tornatiles
aureæ, plenæ
tharxis. reliq̄
Hebræam vo
cem interpretes
Græcus, quam
Aquila Chry
solitum, Sym
machus hya
cintum inter
pretantur.

Hieronymus
in Ezechielem
capite primo:
vertit venter
eius quasi ta
bula eburnea
super lapidem
sapphirum.

Attemperatis
sima cōpara
tio, quæ non
minus rebus q̄
vocalibus con
stat, quod enī
pes in homine
id basis in co
lumna, quæ
ἀπό τοῦ καί
νιγ, hoc est
ingrediēdo di
cta est, quod
colūna ijs qua
si pedibus vti
videatur. Re
pensata est aut̄
illa sponsi in
sponsam col
laudatio, quū
diceret,

eius vt circuli aurei pleni lapidibus pretio
sis instar hyacinthi. Digiti illius teretes,
quasi torno politi leuigatique, ambitu fi
brarum filamentorumque carnis ita ro
tundantur, vt circum articulos aurei an
nuli videantur pleni hyacinthis, qui ho
spitibus gratiam authoritatemque conci
liant. Hi sunt ij digiti, qui in Euangelio
demonia eijciunt, in psalmis cælum ædifi
cāt, qui in Exodo inaudita prodigia corā
Pharaone designant: Venter eburneus di
stinctus sapphyris, Venter eius candorem
& puritatem habet, vnde & sapphiris
ornatus dicitur, qui à gestatoribus suis
præcipuè castitatem requirūt, iētibusque
scorpionum opitulantur. Nubes ceruleæ
& sapphirū colore imitantes, pluuiam ef
fundunt germinādīs stirpibus idoneam,
ex ipsius ventre ceruleis sapphiris distin
cto flumina aquæ viuæ dimanant in vi
tam æternam.

Crura illius colū
næ marmoreæ,
quæ fūdāta sunt su
per bases aureas.

meus est, vt statua illa quam vidit Na
buchodonosor conflatam ex quinque dig
nitatibus regnorum Assyriorum, semper

diceret, q̄ pul
chri sunt gres
sus tui in cal
ciamentis filia
Nadab. Iam
quia similitu
do morum &
corporū ami
citiā concili
at, egregiè
vtrumque ser
uatū est à Sa
lomone.

Crura illius colum
næ marmoreæ, quæ
fundatæ sunt super
bases aureas. Ne
quaquam dilectus
meus est, vt statua illa quam vidit Na
buchodonosor conflatam ex quinque dig
nitatibus regnorum Assyriorum, semper
in peius

Species
Libanus
fortasse
immani
hyperbo
paratio
spōsi co
describē
pareret,
tam ad
nitudinē
poris, q̄
qualitate
ferretur.
in cruri
quæ colu
in pedib
basibus
rantur n
sublimi
maiestas
non tant
stitas, c
adhibita
in spon
neamen
quis tam
stimet e
magnitu
in salor
describi
in puell
scribitur
li quidē
namus.
abundet
sensu.
καὶ φά
ἀντὸς
καὶ μὲν
ἔλος ἐκ
μία, gutt

in peius degenerantium, vt post aureum caput, sequatur pectus argenteum, deinde veter æreus, mox tibiæ ferreæ, postremo pedes lutei: sed vt aureum illi caput est, ita pedes quoque aurei sunt, firmique vt bases, quibus crura similia columnis marmoreis sustinentur. Non vacillant gressus eius, nec vllam fatigationem sentiunt. Quin & operibus suis indefatigabilem procursum dedit, omniâque eodem tenore in rerum natura procedunt.

Species ei^o vt Libani, electus vt cedri. Guttur illius suauissimum & totus desiderabilis.

vt cedri altissimæ, speciosus nimirum forma præ filijs hominû, diffusa est gratia in labijs eius. Guttur enim illius suauissimû, & totus desiderabilis. Descripsi vniuersa membra illius, & iconographia totâ eius speciem explicui, vt vel ex singulis membris, vel ex totius corporis habitu agnoscat. Iam si ne isthinc quidẽ eum agnoueritis, vocis illius tenorem obseruate, non ille vt aper immanitate fremdet, non vt leo iracundia fremit, non vt canis

latratu

Species eius vt Libanus, hic fortasse eadẽ immanitas & hyperbole cõparationis in spõsi corpore describẽdo apparet, nisi notam ad magnitudinẽ corporis, quã ad qualitatem referretur. Est & in cruribus, quę columnis: in pedib^o, qui basibus cõparantur magna sublimitas, & maiestas, sed non tanta vastitas, qualis adhibita fuit in sponsæ lineamentis. Si quis tamẽ exilitimet eandẽ magnitudinẽ in Salomone describi quę in puella describitur, ne illi quidẽ repugnamus. quisq; abundet suo sensu. Græcè Καὶ φάρυγγ αὐτοῦ γλυκασμῶς, καὶ ὄλος ἰσθμὸς αὐτοῦ, guttur ei^o dulce.

dulcedo, & totus desiderabilis, vt intelligas quęcunque sunt dulcia illius dulcedine dulcia esse, quum sit ille ipsissima dulcedo. In hoc quod dicitur totus desiderabilis, morũ suauitas & gratia innuitur: vniuersa enim terra vt habetur lib. 3. Regũ cap. 10. Desiderabat videre vultũ Salomonis. Hierony cõtra Iouinianũ, Gustus eius dulcedines, & totus concupiscentia: vbi vitiũ est in scriptura, non enĩ gustus sed guttur legendũ.

Amicus meus. Græce est, καὶ οὗτος πλὴν σίτην μου, & hic est propinquus meus, vt intelligas cognitionis necessitudinem, non animi beneuolentiam innui, id enim satis indicatū est in verbo dilectus meus. Secundū litteram nō videtur esse eēdem filia Ierusalē, ad quas in primo cap. dixit: Nigra sum, sed formosa filia Ierusalē, alioqui dilectū agnouissent, nec op^o fuisset descriptione, quā eā ibi receptā esse in cellā vinarīā à dilecto conspexissent. Neq; inelegās inuētum aliās atque aliās comites ex puellis Hierosolymitanis spōsae adiungere, aut puellā (vt dixi in paraphrasi- bus nostris) simulant se ignorare dilectū quō illā perurgeant ad descriptionē dilecti.

latratu conuiciatur, non vt vulpes insidiosè gannit, non vt serpens venenato obtreccationis sibilo stridet, sed dulcissimū guttur illius est, vt ad cuius vnicā vocem, anima mea liquefacta sit. siquidē eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatū, probatū, purgatum terræ septuplū: nec tā guttur illius dulce est, nec tā ipse desiderabilis, quā ipsissima desiderabilitas est, quæ enim dulcia sunt dulcedine dulcia sunt, quæ desiderabilia, desiderio desiderabilia sunt. Atqui ipse est dulcedo, ipse desiderium, ex cuius fonte cætera omnia et gratiā suauitatis et commendationem optabilitatis accipiunt.

Talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus, filie Ierusalem.

Talis est dilectus meus, et ipse est amicus meus. In summa igitur pēsitatatis singulis membris, obseruata vniuersa mole corporis, considerata vocis qualitate, talis est dilectus meus quē amo, & qui mihi sanguine coniunctus est, proinde indicate sicubi videritis eum, et miserrimæ puellæ subuenite, etiam si sim infirma sexu, nudata pallio, suaciata vulneribus, tamē persequare eum, modo ex vestro indicio cognoscā, vbi sit. Ex tot descriptionibus filia Ierusalem eum

Græcè
καὶ οὗτος
πλὴν σίτην
μου, &
hic est propinquus
meus, vt
intelligas
cognitionis
necessitudinem,
non animi
beneuolentiam
innui, id enim
satis indicatū
est in verbo
dilectus
meus.
Secundū
litteram
nō videtur
esse eēdem
filia Ierusalē,
ad quas in
primo cap.
dixit: Nigra
sum, sed
formosa
filia Ierusalē,
alioqui
dilectū
agnouissent,
nec op^o
fuisset
descriptioe,
quā eā
ibi receptā
esse in
cellā
vinarīā
à dilecto
conspexissent.
Neq;
inelegās
inuētum
aliās
atque
aliās
comites
ex
puellis
Hierosolymitanis
spōsae
adiungere,
aut
puellā
(vt dixi
in
paraphrasi-
bus
nostris)
simulant
se
ignorare
dilectū
quō
illā
perurgeant
ad
descriptionē
dilecti.

eum agnoscunt, verum ubi iam sit, quum
 & alias oves habeat, aliâque ouilia inui-
 sere soleat, cognitum non habent, dicunt
 igitur, & ab ipsa, quæ consulit, consilium
 inueniendi petunt.

Quo abiit dilectus
 tuus ô pulcherri-
 ma mulierum? quo
 declinavit dilectus
 tuus. & queremus
 eum tecum?

Quo abiit dilectus
 tuus ô pulcherrima
 mulierum? quò de-
 clinavit dilectus tu-
 us, & queremus eum
 tecum? Quod de no-
 cte exiisti, non

temerè est, scis condictum locum, alioqui
 incerta loci non tenebris te & nocti com-
 misisses, quod si grassatorum vis quæ te
 vulneribus affectit, etiam illum à te disie-
 cit, aut è loco destinato depulit, saltè scis
 ubi versari soleat, vt aut in loco condicto,
 aut saltem vicino reperiatur. Nam &
 nos eum tecum quæremus, siue in Bethleem,
 siue Nazaret, siue Hierusalem, siue
 in templo lateat, eodem studio eum tecum
 indagabimus, quo illum ex Iudæorum po-
 pulis, pastores: ex gentilibus, Magi inue-
 stigant: vel stella duce, vel Angelorum
 cantu ad illius domicilium perducemur.

Græcè est τὸ
 ἀπὸ τοῦ ὄ-
 κειθεντος
 σου ἡ καλὴ ἡ
 γυναιξί, ποῦ
 ἀπῆλθεν αὐ-
 τή. Διελθὼν
 σου, ποῦ ἀπὸ
 ἐλθῆς ὁ ἀδελ-
 φός σου καὶ
 ἐκίχησόμεν
 αὐτὸν μετὰ
 σου. Quo abiit
 fratruelis tuus,
 pulchra inter
 mulieres, quo
 abiit fratruelis
 tuus, & quere-
 mus eum tecum.
 Vbi respexit,
 idem est, quo
 vultum suum di-
 xerit ad iter ca-
 pessendum, vt
 Luce 9. Ipse
 faciem suam fir-
 mavit vt iret
 in Ierusalē, &
 paulò post: nō
 receperunt eum,
 quia facies eius
 euntis erat in
 Ierusalem.

Dilectus meus descendit in hortum suum, paucis ostendit vbi scena futuri actus sit constitueda. Multa autē in medio omisa sunt, quæ ad continuationē historię pertinent, nimirum quomodo nuda & vulnerata ad sponsum puenerit, quæ fuerit expositio spōsi cū sponsa de exclusionē, quæ lamētatio spōsæ in deflendis suis calamitatibus. In causa est quod ista nimium sint tragica, & epithalamium nō nisi læta iocosa & lasciuia amat. Salomō autem ex hoc triplici genere non nisi læta vt sanctū scriptorem decebat, retinuit: Ad areclam aromatu: versatur ille in paradiso, sed nō quibus-

Dilectus me^o descendit in hortum suum ad areolam aromatum,

lilia. Ea quæ prius ab alijs de dilecto percunctabatur, nunc certior spiritu facta, oculisque cordis perspiciens, quibus in regionibus agat, etiā absentia, vt Heliseus quasi præsentia intuetur, & longinquis præsto adest, nimirum spiritu omnia scrutante etiam profunda Dei. Illa igitur dilectum & in horto paradisi esse, vbi ad æstum meridianū deambulare solet, cognoscit, & vbi illic consistat, & quid tractet, denunciat.

vt pascatur in hortis & lilia colligat,

omnium oculis illius vultus in transfiguratione, sed tantummodo beatorum patet: secretis horti sui & fidei septis includitur, ibi vt hinnulus cerui pabulū querit, ibi vota pudicitie, integritatesque corporis & animi colligit. Sed inter omnia

Dilectus meus descendit in hortum suū ad areolā aromatum, vt pascatur in hortis, et colligat

Ait igitur, dilectus meus descendit in hortum suum: non inuenitur eius clamor in plateis, non

quibuslibet in locis immoratur, eligit areolas aromatum natura artificioq; pulcherrimas, quibus illa illius genas cōparauerat, quum diceret: Genę ipsius sicut areolæ aromatum, consitæ à pigmentarijs, Et colligat lilia, Cerui gaudent versari inter lilia. Nemefianus, En aspicias illū. Candida qui medius cubat inter lilia ceruū: dilectū autē similē esse dixit capræ hinnuloq; ceruorū, quā obrē mores illi tribuit, q cū studijs istius animalis cōgruūt,

lilia

lilia quæ colligit, ita me in sinu gestat, ita me amat, vt ipse sit meus, ego vicissim illius, Sint propinqui Angeli, sint propinquiores Archægeli, sint proximi omnium Cherubini & Seraphini ordines, verùm nos inter nos non proximi, sed indisiuncti sumus, quippe qui in vnā personā coa- luerimus, vt iam non similes simus, sed ijdem omnino: nec ego præter illum, quen- quam charum habeo, eius zelotypiam vito: est enim Deus zelotes, qui comparem & riualem non patitur, nec cultum sui diuidi cum Mammona permittit. ergo verè dilectus meus mihi, & ego illi. Qui pascitur inter lilia: ex genere pabuli de- scribo dilectum: non alitur cicuta, vt sa- lacissimæ volucrum coturnices: non sili- quis vitiorum, vt sues: non terra, vt ser- pentes, sed flores & bulbi liliorum illi pabulum præstant, sanctis & castis mo- ribus pinguescit. Iam illa fælicior, quàm antea, & voti compos, non in ænigmate eum imaginatur, sed præsens præsentem miratur, præsens præsentem audit, neque illi dicuntur conuitia de nuditate, quod spoliata sit, non de corporis fædatione, quod vulnerata sit, non obijcitur illi lentitudo aperiendi, quod ad primā statim

Pulchra es amica mea, suavis & decora sicut Ierusalē, græcè καλή ἢ πλεονασίον μου ὡς ξυδοκία ὡς γαία ὡς ἱερὸς σαλήμ, pulchra es proxima mea vt ἔνδοκία, formosa vt Ierusalē, Græca vox comparè apud Latinos non habet: in cantico Angelorū Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntas, Græcè habetur τοιοῦτον ὡς ἰουδαία, quæ interpretatio si bona est, & hic quoque transferri poterat, pulchra es proxima mea, sicut bona voluntas, pia quidè interpretatio sed quæ nō cōsonet cū alijs locis, vbi idē verbū occurrit. Matth. 3. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Græcè est ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἰουδαία,

pulsationem ei ianuam non recluserit, sed inter offensas nuditatis, & verberum livores vulnerumque vestigia, pulchra

Pulchra es amica mea, suavis & decora sicut Ierusalē, vt castrorū acies ordinata. Pulchra corpore, suavis moribus, nec tamen inter illecebras formæ, in tanta gratia morum libidini partes. Horret impudicitia te accedere, es enim terribilis, vt exercitus, & armatus, & in aciem dispositus, qui quidem clarissimè armis choruscet, sed fulgore illo hostes deterret, amicos allicit.

terribilis vt castrorum acies ordinata. Inter hiantes vulnerum cicatrices pulchra, inter iniurias spoliata vestis, quā prædæ fueris, fortis mihi nominaris. Illi enim verè pulchri sunt, qui vt mihi placeant, omnem curam pulchritudinis

Decora sicut Ierusalē, non vt Zeuxis, qui quum ex quinque puellarū pulchritudine Helenam pinxisset, putavit se summam formam suis lineamentis complexam esse, ita celestis sponsa nō tantū quinque puellarum dotes, sed quicquid formarum est in tota Ierusalem, id vniuersum in se continet. Decora inquit sicut Ierusalem, eaque laus datur illi à sponso præsentibus alijs puellis, quæ, quia id verum est, non solum nō contradicunt, sed sua confessione id approbant, quum statim subiungatur à Salomone: Viderunt eam filiæ, & beatissimam prædicauerunt, concubinæ & reginæ laudauerunt eam.

Terribilis sicut castrorum acies ordinata. Mirum eam quæ spoliationem & vulnera passa erat, nūc terribilè prædicari vt castrorū aciem ordinatā: sed allusum, haud dubiè ad calamitates Iudææ nunc illatas,

quæ locum interpretatur Theophilad⁹ in quo acquiesco, & in quo contētus sum, vt quædā gratiofitas, quæ alicui placet, & gratus est ἰουδαία dici videatur. Dixit enim Dominus, Pœnitent me fecisse hominē. Nunc in cantico angelorū ea vox mutata est in ἰουδαία, vt gloria sit in excelsis Deo, in terra pax, & in hoīb⁹ istiusmodi cōplacētia & gratiofitas. Certè Ambr. vertit, Beneplacita es sicut Ierusalē substantiuo in adiectiuū mutato, siue abstracto in cōcretū, vt dialecticè loquamur.

nunc hostilitas, re vel gnita thoris vultu tantæ ieltat mo ea fuerit dinē t re, quoci scri palladunt, ellē, amitte vulne nō leg lamvii intent

Auert tuos à ipsi au cerūt. ἀπὸ σὺ ἐφ' ἑσέ σου ἐκτίθω τὸ ἄνωγόν μου, au los tuos uerso: ipsi m fecerūt reddic

nunc vicissim
hostibus inflis-
tas, nisi refer-
re velis ad di-
gnitatem, au-
thoritatemq;
vultus, quæ
tantæ fuit ma-
iestatis, vt ne-
mo eam ausus
fuerit ad libi-
dinē sollicita-
re, quod Ethni-
ci scriptores
palladi tribu-
unt, certè pu-
ellæ, cū vestē
amitteret, quū
vulneraretur,
nō legimus vl-
lam vim stupri
intentatam.

abijciunt, ille verè fortis, qui patiendo
vincit, quemadmodum ego nundum vici,
& moriendo de inferis triumphum repor-
taui. Nec tua pulchritudo vnus personæ
gratiam refert, decora enim es vt vniuersa
Ierusalem, terribilis vt castrorum acies
ordinata: nihil in tua pulchritudine ille-
cebrosus, nihil in moribus lasciuū, nihil
in verbis pella, sed tua pulchritudo dig-
nitate, reuerētia, autoritate, atque ad eō
metu armata est, vt non ausint te tentare
libidinosi, aut si tentent magnis copijs
construētæ aciei profligātur. Antea dixi,
vulnerasti cor meum in vno oculorum
tuorum, ibi conquerebar cordis mei di-
reptionem. Hic mihi conquerendum est,
non de rapina vnus membri, sed de toto
me ipso à te sublato, quem fecisti vt se de-
relictō auolaret.

Auerte oculos
tuos à me, ga
ipsi auolare fe-
cerūt. græcè est
ἀπόστροφον
ἢ φθάλμουσ
σου ἀπ' ἰναυ.
Ἰὸν μου ὅτι
ἀντιπρὸς ἄρ
μι, auerte ocu-
los tuos ex ad-
uerso à me, ga
ipsi me alatu
fecerūt. Primū
reddidisti me
ceruum

Auerte oculos
tuos à me, quia ip-
si fecerunt me
auolare.
illi: sanè benè, nam prorsus sum tuus, qui
meus esse desij. Neque enim temerè has
flammas concipio.

potius rogare puellam ne se aspiciat, nam se quotiescūque ab illa aspi-
ciatur in ecstasim rapi, & quasi auolare

ceruum salien-
tem in monti-
bus, tràslien-
tem colles, vt
quàm ocys-
sime ad te ac-
currerem, nūc
autē postquā
tā multa pro-
pter me passa
es, auem feci-
sti, vt nō am-
plius pedibus,
sed volatu ad
te contendere
videar, quod
& ipsa postmo-
dum compen-
sat, dū inquit
anima mea
me fecit currū
Aminadab, de
quo in sequen-
tibus: simili lo-
cutione vsus
est Theocrit^{us}
in Pharmaceu-
tria θίσυλι
δραγα κα
τάσ φρίνασ
ἐκπρόσμοσ
Thestyli quo-
tibi mens in se-
lix euolat in-
quam. Si ad-
mittas prete-
ritum pro præ-
senti vsurpa-
tum esse, quod
solenne est
græcis, videtur

Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad. Ista quidē superius dicta sunt, sed in carmine Epithalamico quasi cyclica multa recurunt: vnde Callus in omnibus suis nuptialibus carminibus versus intercalares interserit.

Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.

Capilli enim tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad. Laudē quā antea capillis tuis dedi, iterū recino, similes enim sunt gregibus caprarum, quales lætissimas et pulcherrimas Galaad mons habet, vbi Iacobi ex Mesopotamia redeuntis greges numerosissimi stabulati sunt, pastoris ad eum diuitis & pecorosi, vt possessiones suas in tres turmas diuiserit, conflicturus cū Esau, si hostilia tētasset. Nō porrigo fœdarū imaginationū in capillis tuis sedet, non alopecia steriles cētis ad eleemosynas caluitiei verticē tuū deformat, vt enim è summo capite sparguntur aurei capilli, ita nummos aureos tuæ substantiæ in pauperes spargis: tã preciosi capilli ita numerati sunt apud me, vt ne vnus quidem ex illis pereat.

Dentes tui sicut grex ouium, quæ ascenderunt de lauacro,

est in eis. Solet viuacitas hominis ex numero dentiū colligi: tui dētes tã numerosi sunt, vt gregibus caprarum adæquentur: tam candidi, vt ouibus è lauacro recenter

Dētes tui sicut grex ouium, quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis nō ascenduntibus

Sexaginta
reginae
octoginta
cubine.
merus d
à catalo
vxoꝝ &
cubinar
lomonii
lib. Reg
buūt: le
& septi
vxoꝝ,
cubinas
tas fuiss
dunt,
existim
merum
pro inc
positum

ascendentibus comparentur, tam pares inter se, ut gemellos similitudine referat, Comminuunt isti interpretatione, tanquam ruminacione, cibum sacrarum literarum, ut à plebeis ingenijs in alimoniam spiritus recipi possint. Nihil in detibus tuis vacillans

Omnes gemellis incredulitate, nihil foetibus, & sterilis cariosum rubigine non est in eis. Sicut inuidia, nihil concavitatis. Sicut cortex mali punici, sic generis tuae absque occultis tuis.

Roseus verecundiae color est in genis tuis, qualis in malicorio. Non ad tua, quae nulla sunt, sed aliena dicta factaque, si turpia sint erubescis: ut taceam ea, quae tam profunde altaeque sunt pulchritudinis, ut silentio veneranda, verbis in apertum promi nequeat. Quae res tanti est animo meo, ut inter cateruas reginarum, & classes concubinarum, inter populos ceterarum puellarum, nihil mihi aequè sit in delitijs, in oculis, in amore, ac tua forma.

Sexaginta sunt reginae, & octoginta concubinae, & adolescentularum non est numerus.

L lumba

Sexaginta sunt reginae, & octoginta concubinae. Hic numerus dissidet à catalogo vxorum & concubinarum Salomonis, quas lib. Reg. illi tribuit: sex enim & septingentas vxores, & concubinas trecentas fuisse tradunt, sed existimo numerum certum pro incerto positum esse.

*lumba mea, perfecta mea, vna est matri
sua, electa genetrici sua. Quū sexaginta
sint animæ reginæ titulo honestatæ, cum
quibus ob rectū de me iudiciū, idque cons-
tans & perpetuum, ius mihi æternum
connubij sit, quales sunt Angeli: &
oētaginta mihi sint concubinae ex anima-
bus hominum, quæ quia aliqua in parte*

Diuus Cypria-
nus in symbo-
li expositione
ita legit, Vna
est columba
mea, vna est
perfecta gene-
trici sua. &
duo cōmata
in vnū confun-
dit, sed arbi-
tror codicem
vitiatū, quod
ex eo certum
esse constat,
quia idem de
simplicitate
prælatorū le-
git, vna est co-
lūba mea, per-
fecta mea, vna
est matri suæ,
electa genetri-
ci suæ.

Vna est columba *de meo numine re-
mea, pfecta mea, cte sentiunt, aliqua
in parte cæcutiunt:*

*ac proinde non nullum thori vsum mecum
habeant, sed non perpetuum: prolemque
pariant, sed illegitimam: quumque in-
finitæ sint adolescentule, quæ ad cog-
nitionem Dei aspirant, sed eo nōdum per-
ueniūt. inter tot inquam reginas, tot con-
cubinas, & puellas mei studiosas, vna est
columba mea, quæ extra meum matris-
monium, nec corpus, nec animum, nec vo-
tum habet, vni mihi addicta & in amore
et castitate perfecta, quæ à matre sua nō vt
vilis & odiosa ad nuptias proiecta est, &
vna est matri suæ, quasi eliminata, sed
electa genetrici quum vnicè à matre
sua diligeretur, &
sua. inter reliquā sobo-*

*lē genetrici suæ electa esset, ipsa relictā ma-
tre in cuius sinu blandissimè fouebatur,*

ednel

J

imme:

Filia.
re di
lia: te
vt ad
tineat
autē a
dixit,
puella
nondi
matre
lias. In
est im
gar d
Caod
kai y
kai, n
gouor
beata
runt e
imō &
& lau
eā: be
dicau
splēd
in am
tūnas
dabūt
ijs ip
nus di

Filiæ, in gene-
re dixit, nõ fi-
liæ ierusalem
vt ad oēs per-
tineat, filias
auté ab ætate
dixit, hoc est
puellas, quæ
nondú essent
matres fami-
lias In Græcis
est ἡ ἀγαθή
ἡ ἀγαθή
καὶ ἡ παλαιά
καὶ ἡ ἀγαθή
σουσι αὐτήν,
beatam dixe-
runt eā regine,
imò & pallacē,
& laudabunt
eā: beatā præ-
dicauerunt ob
splēdidissimas
in amādo for-
tunas, & lau-
dabūt eā quasi
ijs ipsi fortu-
nis dignā,

immemor vberum maternorum, memor
vberum meorū, supergressa conditionem
sui sexus, victrix naturæ ad me Deum &
sponsum suum cōvolauit. Quæ res illi fœ-
licissimè cecit, tāta siquidē eius felicitas
est, vt etiā reginis admiranda videatur.

Viderunt eam fi-
liæ, & beatissimā
prædicauerūt re-
ginæ, & concubi-
næ laudauerunt
eam.

Viderūt eam filie,
& beatissimā præ-
dicauerunt eam re-
ginæ, & concubina
laudauerunt eam.
Oculos admiratio-
ne plenos in eā con-

iecere, nõ puellæ Hierusalem duntaxat,
sed in genere omnes quotquot vbique pu-
ellæ, oculos inquam non inuidiæ aut ma-
lignitatis sed admirationis & gratulatio-
nis. Nõ enim inter beatas animas de alie-
na felicitate obtrectatio, sed admiratio
nasci solet: ac propterea, non puellæ tan-
tum, quæ adhuc extra vsu matrimonij
consistunt, nõ reginæ duntaxat, quæ tha-
lamum Salomonis iure coniugij possident:
sed & concubinæ, quæ speciem thori vsu
amoris occupant, eius beatitudinem ex-
tollere & celebrare solent. & si quando
illa è thalamo procedit, tum eā istiusmodi
acclamatione plausuque excipiunt.

Quæ est ista
&c. verba sunt
quibus reginæ
& concubinæ
eam beatissi-
mam prædica-
uerunt.

Quæ est ista
quæ progredi-
tur quasi au-
roræ cōfurgēs,
pulchra vt lu-
na, electa vt
sol. Vide lau-
des semper cū
amplificatiōe
repeti, prius
dixit: Quæ est
ista quæ ascen-
dit per desertū
sicut virgula
fumi ex aro-
matibus myr-
rhæ & thuris,
& vniuersi pul-
ueris pigmen-
tarij? Prius si-
quidē vt vir-
gula suffitus
ex aromatis
ascēdebat, sed
ē terra, nunc
eius laus inter
sydera versa-
tur, & auroræ
folijsq; iubar in
illius pulchri-
tudine consti-
tuitur. Ambr.
legit: Quæ nam
est hæc prospie-
ciens tanq̄ di-
luculū, specio-
sa sicut luna,
Græcum haud
dubidē textum
referens, τὸ
ζῶντι ἢ ζήκοντι

Quæ est ista quæ
progreditur quasi
aurora confurgēs?

*electa vt sol? Ornamenta præcipua totius
cæli videntur in illius forma agnoscere,
& matutinæ auroræ iam primū surgentis
purpurā, & nitorem nocturnæ lunæ, &
claritatē diurni solis, vt quicquid gratiæ
habet vel incipiens dies matutino croco-
rosifque perfusa, quicquid adulta lux ra-
dijs solaribus resplendens, quicquid se-
rena nox argenteo lunæ iubare enitescēs,
Pulchra vt luna, id vniuersum in se
electa vt sol.*

*una possideat: siue
eam mane in pueri-
tia conuenias, aurora est diei prænuncia,
hoc est indolis summæ speciē præ se ferēs:
siue meridie in adulta ætate ad eam acce-
das, multis radijs virtutum quasi sole ius-
titie circumfusam deprehendas: siue eam
in senectute adeas, quā oēs dotes in alijs
quasi sub noctem mortis obtenebrescere
soleant, etiam eo tempore tibi videbitur
purissima luna pleno orbe diem quodam-
modo rubustæ viridisque iuuentæ repræ-
sentans. Sed in tanta forma nullæ sunt il-
lecebræ libidinis: non funduntur inde in-
centiuæ salacitatis: pulchritudo illius,
specta-*

Quæ est ista, quæ
progreditur quasi
aurora confurgens?
pulchra vt luna,

Ἰουσα ὡσεὶ
ἔρρος, καλὴ
ὡς σελήνη, vt
intelligas illā
ē thalamo re-
gis prospicere,
& emicare ex
fenestra, vtrau-
rorā, radijs for-
mæ suæ tene-
bras discutiē-
tē. Hieronym⁹
in Esaiā: Quæ
est hæc quæ
processit quasi
diluculū, pul-
chra vt luna,
& electa, vt sol
admirabilis.
Ex matutino
tempore, non
quamlibet au-
roram, sed eā
quæ primum
oritur, nec ad-
huc sub aduē-
tū diei inalbe-
scit, intelligit.
A die solem,
à nocte lunam
ad illius lau-
des mutauit,
vt omnibus
temporibus eā
pulcherrimā
esse doceret:
allusum vi-
detur ad colo-
res triū harum
ætatū, siquidē
pueritia instar
auroræ rubet,
inuentus solis
quadam clari-
tate splendet,
senecta ætas
lunari pallore
nitescit.

Græcè
βος ὡσεὶ
μὴν τε
ordinat
subaud
acies, P
Terribil
castra c
xillis.

Desce
hortū r
Latinis
tū est, d
genere
intellig
fit, Gra
nucē iu
dē sign
ita enim
septuag
ἰς κτλ
γὰρ κ
ἰδέσθ
μας τ
μὰ β
ἰ κνδ
ἀμπελ
θησαμ
Ad hor
cis iug
descēd
spicere
minati
torrēt
derem
isset vi
efflorui
mala p
Synecd
cos aut
sum n

ſpectatores admiratione, & quodam religioſo metu percellit, non cupiditate voluptatis titillat.

Græcè eſt δάμνος ὡς τῆται. μίμη terror vt ordinata, vt ſubaudiatur acies, Pagnin⁹: Terribilis vt caſtra cum vexillis.

Descendi in hortū nucum, Latinis incertū eſt, de quo genere nucum intelligendū ſit, Græca vox nucē iuglandē ſignificat, ita enim habēt ſeptuaginta
 ἰς κήπων καὶ
 γούσσ καὶ ἰβη
 ἰδίμ ἰν γενή
 καὶ τὸ χι
 μάρε ῥου, ἰδίμ
 ἰν ἡνθου
 ἄμπιλος, ἰξήν
 θουκαμ αὶ ῥοαί.
 Ad hortū nucis iuglandis deſcēdi, vt inſpicerem germinationes torrētis, vt viderem ſi floruſſet vitis, ſi effloruiſſent mala punica. Synecdochicæ autē hortum nucum appel-

Terribilis eſt, vt caſtrorum acies ordinata.

vexillis & ſignis incedens, equite in turmas, pedite in cohortes digeſto, quum omnia ferro armisque florent, & lux bellica oculos perſtringit, vt iſtiusmodi ornatum in Pompa & triumpho auidè ſpectes, in pugna horreas, talem ſeſe præſtat illa beatiffima puellarū à reginis prædicata.

Intuentur eam amici cum gaudio & veneratione, inimici cum metu & horrore.

Descendi in hortum nucū, vt viderem poma conuallium, & inſpicerē ſi floruiffent vineæ, & germinaffent mala punica.

meridie apud greges cubat, nunc in cella vinaria cum dilectis pocula miſcet, nunc in montibus ſalit, & tranſilit colles, nunc de nocte in vicis obambulat, ſed nuſquam

Terribilis eſt, vt caſtrorum acies ordinata: Qualem ſe præbet acies ſub

Descēdi in hortum nucum, vt viderem poma conuallium, & inſpicerē ſi floruiffent vineæ, & germinaffent mala punica. Subinde

mutat loca ſua dilectus meus, nunc in

meridie apud greges cubat, nunc in cella vinaria cum dilectis pocula miſcet, nunc in montibus ſalit, & tranſilit colles, nunc de nocte in vicis obambulat, ſed nuſquam

appellat, quū & alia ibi arbores creuerint, vt ex ſequentibus patet. Nomē autē horto inditū videtur, ab arbore frequentiore, quaſi dicas nucetum. Mirum autem eſt puellā velle videre an floruierint vineæ, an germinaffent mala punica, quum ſuperius ex verbis dilecti audiuerit. Vineæ florentes odorē ſuū dederet ficus protulit groſſos ſuos. Aut igitur arbores ibi biferae ſunt, aut actus ſecundi anni referuntur, aut ad Eccleſiā alluſum, cuius fructus perennes ſunt.

L iij eſt fre

est frequentius nec libentius quam in hortis Ecclesiarum, certè cum proximè à me exclusus esset, ad hortum se cõtulit. Ergo & ego quoq;, vt similis illi sim studijs, ad hortum me conferam, verum nõ ad quemlibet, sed ad hortum nucum. forsitan ibi admiratura sancti coniugij & thori immaculati fœcunditatem, & indefessum tuendæ prolis sedulitatem: cuius rei symbolum in nucibus consistit, quæ nucleos suos, hoc est semen molli primum & puluinato operimento quasi aggere, deinde cortice ligneo & carinato, veluti ambitu murorum cingunt, ipsamque intus corticem leni carthilagine, ne semen atteratur, incrustrant: postremò tenuissimis mēbranulis quasi pelliculis vteri circumvestiunt, quibus de causis pro leto omine in nuptijs spargi solent. Voluique ibidem videre poma conualliū, quæ quia ad margines torrentium nascuntur, meritò succulentiora esse debebant, vtpote earum arborum, quæ plātate secus decursus aquarum sine defluuio foliorū, fructum suum afferunt in tempore. Plus enim ab illorum ingenijs expectes, qui multa eruditione institutioneque imbuuntur, quam qui sine disciplina & cultu adulescunt. Ego igitur ad hortū descendi, vt & poma conuallium viderem,

Nesci
ma m
turbau
propte
Amin
Dilicu
istius t
summe
Iustrar
ginta u
tatio
εγρω
μου, τ
αργα
γασα
nouit
mea, f
curtus
nadab
Pagnin
nouit,
mea p
me, vt
driga p
mei sp
Agath
ui, ani
posuit
drigas
princip
dreas
hebraic
guæ cl
profess
lit mil
senten
Rabbi
constit
hortu
ire, vo
dicētis
tere re
Sunan

viderem, simulque inspicerē, si floruiſſent vinea: an Eccleſiæ quas ego plantaui. Apollo rigauit, Deus incrementum dedit, multis palmitibus propagatæ fidei ſeſe diſfunderent, & in gemmas florēſque bonorum operum erumperent. Nec non ut luſtrarem an germinaffent mala punica, quæ granorum infinitam multitudinē ſub vno cortice ad ſymbolum Eccleſiaſtica vnanimittatis concludunt. In iſtiusmodi enim hortis ſponſus meus vt in ſuis paradifis libentiſſimē verſatur, eoque illum iſſdem blandicijs verborum quibus ſuprà inuitare ſtatueram. Veniat dilectus meus in hortum ſuum, vt comedat fructus pomorum ſuorum.

Nefciui, anima mea conturbauit me propter curru Aminadab.

Hoc animo quum eſſem, audio vocem ſponſi mei, reuertere reuertere vt intueamur te, Quæ vox ita me in ecſtaſim rapuit, vt oblita mei immemorq; propoſiti de aduēdis hortis ea celeritate ad eum contenderim, ac ſi curribus Aminadab auēcta fuiſſem. Antea cum eum audiuiſſem ante oſtium mihi dicentem (aperi ſoror mea, amica mea, immaculata mea) liquefacta eſt anima mea. Nunc verè cum eum, iterum audiam loquentem

me ignarā, im-
memoremque
mei abripuit
ad eum, quaſi
quadrigis Ami-
nadab auēhe-
rer. Eſt autem
iſte Aminadab,
ex cuius domo
plauſtrum deſump-
tum eſt, quo
arca Domini
ex Cariathia-
rim in Hieruſa-
lē deuecta eſt.

Nefciui, ani-
ma mea con-
turbauit me
propter curru
Aminadab.

Difficultatem
iſtius ſentētiæ
ſummopere il-
luſtrat leptua-
ginta interpre-
tatio

δουκ
εγγω η θυχη
μου, εδτεο μι
εργματα λιη
ραδα, non
nouit anima
mea, fecit me
curru Ami-
nadab. Sanctes
Pagninus, Nō
nouit, anima
mea poſuit
me, vt ſim qua-

driga populi
mei ſpōtanei.
Agathi, nō no-
ui, anima mea
poſuit me qua-
drigas populi
principis. An-
dreas Balenus

hebraicæ Lin-
guæ clariſſim^{us}
profefſor retu-
lit mihi hanc
ſententiam ex
Rabbiniſ. Dū
conſtituerē in
hortum meū
ire, vox ſponſi
dicētis: Reuer-
tere reuertere
ſunamittis, ita

me

loquentem, ne denuo aufugiat, & mihi de nocte querendus sit: anima mea ex me euolatās, ita fertur quasi quadrigis Aminadab aueberetur. Iussit ille ut oculos meos a se auerterem, eo quod ipsum euolare facerēt, At ego ad solā illius vocē, ex hoc corpusculo quasi volitās & volatū optās in has voces erūpo. Quis mihi dabit pēnas sicut colūbe, et volabo ad dilectū meū? Quis mihi dabit alas aquilæ volātis ad escam? Quis motum Cherubin sex alis instructi, ut quā citissimē ad eum perueniam?

Hieronymus ad Algasia legit, Conuertere conuertere Sunamitis, quasi alio vultū flexisset, nō autē abijisset, atque ira cōmodē segetur, ut intueamur te: auersa enim vultum spectari non licet.

Reuerrere reuerrere Sunamitis. Ex hoc loco coargui possunt, qui nimis carnaliter sapiunt, & in gratiam Pharaonis filia istud cāticum cōscriptū esse affirmant, non enī Aegyptiā mulierem vlla ratione Sunamitidem vocasset. Amores autē Dauidis in Abisac Sunamitidē occasione fuere, ut hoc nomē quasi blandissimō amica appellaretur.

Puellā

Puellā autē ad istas reuocationes regressiōnem subijcit, oculis & iudicio sodalium, querens, quid de illius maiestate sentiant.

Reuerrere, reuerrere Sunamitis: reuerrere ut intueamur te.

Has enim blandissimas inuitationes quis negligere possit? Reuerrere, reuerrere Sunamitis, reuerrere, reuerrere ut intueamur te. Ut Sunamitis Abisag praelata à Dauide cunctis adulescentulis, concubinis, & vxoribus sola digna habita est, quæ & virgo & vxor in illius sinu recūberet, ita tu mea Sunamitis super sexaginta vxores, octoginta concubinas, infinitasque adulescētulas dilecta, reuerrere, reuerrere ut videamus te. Volo enim formosissimam tuam faciem oculis sodalium meorum subijcere, ut non meo solummodo iudicio, sed & eorum digna habearis,

quæ in

Quid vi
in Sunam
nisi chor
strorum
dierat sp
supra lau
puellaru
sua amic
laudes ei
diciū que
dalibus
quirit. V
quia iuu
est casti
qui, & i
dijs por
delectar
cunctar
aliud q
in dilec
deant,
militari
nō mino
comia c
titudine
iuuenun
surā, qu
pulchri
eius pe
lare iu
collige
Græcis
perpetu
catur s
tis, itic
Pagnin
Agath

quæ in societatem thori, & negociorum
regni adhiberi debeas.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Quid videbis in Sunamite, nisi choros castrorum? Audierat sponſus ſupra laudes puellarum de ſua amica, nunc laudes eius iudiciūque à ſodalibus ſuis requirit. Verum quia iuuenum eſt caſtra ſequi, & iis ſtudijs potiſſimū delectari percunſtatur, aliud quippiā in dilecta videant, quàm militaria, quoniam non minora encomia de fortitudine per iuuenum cenſurā, quàm de pulchritudine eius per puellare iudicium colligeret. In Graecis autem perpetuo vocatur ſulamitis, itidē ſit à Pagnino & Agathio.

Quid videbis in Sunamite, niſi choros caſtrorū? Nihil eſt effæminatū in Sunamitide, exercet illa choreas ſed pyrrhicas: habet choros, ſed caſtrorum: ad numeros incedit, ſed militares: nihil inconcinnum in illius motu, ita enim procedit vt bellatura, ne in æquali progreſſu agmina aciei diſrūpantur. Mea igitur verba ſunt. Quid videbis in Sunamite, niſi choros caſtrorum? leta, terribiliāque in te ſimul apparent. In choreis iucunditas, in caſtrorum nomine terribilitas conſiſtit, vt quæ tam leta ad pugnam procedis, quaſi non copias pugnatorū, ſed choros ſaltantiū produceres. Es enim mortis pro ſponſo tuo ſecura, & inter extrema ſupplicia non min⁹ in vultu, quā in animo alacritatē retines. Ad arcā Domini ternæ tribus à ſingulis lateribus in ſuis caſtris accubabant. Talis ſynagoga Iudeorū. Circa autem domunculam Helifei, hoc eſt circa te eccleſiam meā mōs plenus equis & curribus ignitis, peditūq; cateruis quorū ſinguli tatarū viriū ſūt, vt

Quam pulchri sunt pedes tui: pensat vicissitudinem laudandi, nam ut illa in describenda forma sponſi per omnia mēbra decurrerat, ita quoque vicissim spōsus facit, sed hoc discriminis est quod illa à capite hic à pedibus exorsus est. *Filia principis.* Græcus habet *Δυναρίς* *Ναδάβ*, filia *Nadab*: fuit autem *Nadab* primogenitus filius *Aaronis*, ut in ea celebrare videatur regalem & sacerdotale originē. Siquidē *Sacerdotes* teste *Iosepho* plerunq; apud *Iudæos* regnū obtinuere.

Beatus Hieronymus contra *Iouinianū* speciosi facti sunt gressus tui in calceamentis filij *Aminadab*, quod interpretatur populi spontē

mus Sennacherib exercitum vna nocte deleuerit, alter primogenita omnia vna nocte in Aegypto occiderit, ut ex duobus istis militibus aestimari possit, quales sint ceteri qui in tuis castris stipēdia faciunt.

Quā pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis?

ris & cateruis castrorum, nunc admiratione prosequor tuos incessus. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Nadab, progenies Aaronis, filia sacerdotalis & regij generis, gens scilicet electa, regale sacerdotiū, populus acquisitionis: quam pulchri sunt pedes tui calceati in præparationem Euangelij pacis, qui rubrum mare & Iordanem sicco vestigio trasmittūt, qui deserta Arabie permeāt, nec itinere quadraginta annorum calceos tuos deteris, nec lassitudinē sentis. Quarūdā pedes sunt robusti, sed pulchritudine carēt: firmitudo quidē laboribus itineris idonea, sed enormitas magnitudinis oculis ingrata: in tuis autem cruribus fortitudo & decus coierunt.

spontē se offerentis, vbi non filij sed filia legendum.

Iunctura

Iunctura
scemin
tuorum
monili
hic fœ
pro fem
positur
nullo t
discrim
volum
alioqui
na part
teriores
rū Græ
ἐὺ δὲ μὲν
ῥωμ σ
μοιοι ὁ
κοις ἔγγ
ῥωμ τ
modula
nes stue
Ambro
vertit n
tuorum
monun
monilia
artificis
dulos h
cat con
tates ad
rū prop
nēq; cō
tes. Pa
pro iu
vertebr
tulir, se
discrim
hil est.
lia autē
mach⁹
verteru
ῥωμ
quæ A
sius die
namen
ciosa ef
suspend
tronarū
cibus f

Iuncturæ enī
fœminum
tuorum sicut
monilia, puro
hic fœminum
pro femorum
positum esse
nullo seruato
discrimine
vocum . Sunt
alioqui fœmi
na partes in
teriores femo
rū Græcæ est
ἑνδομοί μῆ
ρωρ σοῦ ὄ
μοιοι ὄρμίσ
κοις ἔργω χι
σῶρ τυχί]δ
modulatio
nes siue vt
Ambrosius
vertit moduli
tuorum ser
monum sicut
monilia opus
artificis . Mo
dulos hic vo
cat concinni
tates ad nume
rū proportio
nēq; cōgruen
tes . Pagninus
pro iuncturis
vertebras trās
tulit, sed in re
discriminis ni
hil est . Moni
lia autē Sym
mach⁹ & ægla
verterunt ἐπι
τραχίλια,
quæ Ambro
sius dicit or
namenta præ
ciosa esse, quæ
suspendi ma
tronarū cerui
cibus solent.

Iuncturæ enī fœ
minū tuorum si
cut monilia, quæ
fabricata sunt ma
nu artificis.

*Iuncturæ enim fœ
minum tuorū sicut
monilia, quæ fabri
cata sunt manu ar
tificis. Habent aliæ
in cruribus perisce
lidas, habent sandalia gemmata, in tuis
autem naturalis decor est, qui curam in
geniumq; artificis superat: in te proprium
& tuū, quod in cæteris alienū & commo
datitiū, & extra ipsas, nō in ipsis cōsistit.*

*Nihil hiulcum in cōmissuris ossium tuo
rū, nihil pulpis nimis luxuriosum, nihil
contra exhaustis thoris macidum, nihil
musculis abolitis inualidum, sed omnia
suis modulis & mensura constāt, vt moni
lia fabrefacta videantur. Non in istis fe
moribus neruus fœcūditatis, vt in Iacob,
emarcuit, neque inde sexaginta sex ani
mæ tantummodo egrediuntur, sed millia
millium Christianorum populorum, quæ
non partem aliquam Ægypti, sed omnem
orbē terrarū sua multitudine adimpleāt.*

Vmbilicus tuus
crater tornatilis,
numquā indi
gens poculis.

*Quapropter vmbi
licus tuus crater est
tornatilis, nūquam
indigens poculis. Vt
vmbro orbisque cra
teris, ita vmbilicus tuus in castigatissimā*

M ij lauitas

Vmbilicus tu
us crater tor
natilis nunquā
indigēs pocu
lis. Pocula hic
posita sunt
pro potu non
pro scyphis
aut calicibus.
sic & Virgilius
Cum canibus
timidi veniēt
ad pocula da
mæ: rē ita esse
septuaginta
indicant, ἑμ
φαλῆς σου
κρατῆρ τορ
εῦτὸς μὴ ἰσ
ροῦμενος κρ
α. Vter tuus
torno ductus
nō destitutus
mixtura, siue
vt Ambrosius
vertit mixto,
vt Pagninus
temperamēto.
Est enim cra
ter ingens vas,
in quo vinum
aqua tēpera
batur: apud
Virgiliū quidā
se post cratera
tegebat, ne
quis somniet
aliquod genus
esse calicis.
Quapropter
nō temerē di
ctū est à Virgi
lio, crateras ma
gnos statuunt,
ipsam molem
magnitudi
nemque rei in
statuēdo

statuendo in-
dicante: allu-
sum autem ad
vteri Ecclesiæ
& fecundita-
tē & capacita-
tem. Agathius
autem vertit
vmbilic' tuus
crater lunę, nō
deficiet potio-
ne. Sed de eo
Hebræi vide-
rint. Pagninus
nostris trans-
lationibus vi-
cinius: vmbi-
licus ingr, tuus
crater rotūdus
non indigebit
tēperamento.

Haftenus illi
laudes mōtiū
& hortorū tri-
buerat, nunc
autē eidē assi-
gnat agrorum
& segetū fec-
cūditatē. Am-
brosius: Vēter
tuus aceruus
tritici obstrus
lilij. Græcē
κοιλία σου ὡς
θυμαρία σί-
του & φραγ-
μίν ἢ κρίς
vois. Vēter tu'
vt aceruus fru-
menti, cōmu-
nitus in lilij.
Pagninus, Ven-
ter tu' vt acer-
uus triticorū
septus lilij.

Agathius

leuitatem redactus, quasi torno politus si-
nuatur, nec quemuis craterem in hac com-
paratione adduco, sed illum ipsum, qui
veluti fontis scaturigine, sempiterno potu
redundat, nec vnquam destituitur po-
culis, quibus sitim restinguas. Semper
enim vmbilicus tuus vinis aqua tempe-
ratis exuberat. Ibi enim semper pre-
sto est aqua baptismatis, ad regenera-
tionem: ibi semper vinum Canæ Galileæ
liberis sanctarum nuptiarum consecra-
tum. Nec solūm copiosē est, quod bibas,
suppetit etiam abundanter quod edas,

Venter tuus sicut
aceruus tritici,
vallatus liliis.

Venter enim tuus
sicut aceruus triti-
ci, ex quo cælestis
ille panis & super-

Agathius, Vē-
ter tuus acer-
uus tritici cir-
cūseptus vio-
lis: sed in sensu
nulla varietas.

substantialis conficitur. Neque inutili
stramine iste aceruus obligatur, circum-
vallatus est enim vndiquaque lilij pudici-
tiæ. Non fit ista regeneratio ex carne
vel sanguine, aut voluntate viri, sed de-
scensu spiritus sancti, & virtutis altis-
simi obumbratione. Aliarum alius sor-
dibus putet, tuus contra vmbilicus, vti
crater tornatilis, vino indeficiēti scaturit:
venter tuus vt aceruus tritici (in cuius
spicis manna cæleste reconditum est) spi-
rituali alimonia redundat. Septem ibi

sunt

sunt priores illæ spicæ, quas Pharaon vidit, septenalis vbertatis et abundantiæ indices.

Duo vbera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ, in hinnulis tenera & florens ætas innuitur, in gemellis paritas vberum denotatur, in caprea autem symbolū amicitis est.

Duo vbera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ.

Duo hubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ. Iam quod ex te nascitur

non destituitur in infantia alimento suo: non sunt mammæ tuæ grumosæ, vt lac in duriciem concreseat, lapidemque pro succo præbeant: non effætæ annis & araneosæ: non inæquales, vt liberos tuos dispari studio nutrias, sed vt gemelli pares ætate sunt, teneræ item & florentes, vt hinnuli capreæ, animalis, in quo est symbolū amicæ et typus amoris. Nec māmæ istæ tuæ intra fœmina, vt brutis, hæret circa loca excrementis corporis olida, sed sublimes pectori affixæ sunt, vt infantes tui succum cœlestium sententiarum, non sordidarum opinionum sedimenta hauriant.

Collum tuū sicut turris eburnea.

Collum tuum sicut turris eburnea. Collum tuum non est

struma glandulisque superbiæ turgidum, nō intus inclemētis grādinibus vitiatum, nō foris scabiosa lepra fursurascēs, nō angustijs synāches strāgulatur, nō cōstricta tenacitate coarctatur, sed vbiq; candidum vt ebur, vbiq; firmū vt ebur, vbiq; capax

M iij

vt turris,

*ut turris, qua sensus vltro citroque com-
meant, nō stupet ad motum, nec in pectus
immobili rigore desperationis deijcitur,
nec in scapulas superbia resupinatur,
sed ut turris eburnea fiducia in Deum*

Oculi tui sicut piscinæ in Hesebō quæ sunt in porta filiae multitudinis. Græcè est *ὡς λίμναι σου ὡς λίμναι ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν πύλαις Συχα* *ἑρὸς ποταμῶν.* Oculi tui ut stagna in Hesebon in portis filiae multitudinis, Reddit sponsus puellæ laudem illam quam ab ipsa acceperat. Si- quidem de ipso dictum fuit, oculi eius sicut colubæ super riuos aquarū, quæ lacte sunt lotæ, & residet iuxta fluentia plenissima. Hebræis eadē vox fontes & oculos ut dixi significat, ut lumina latinis & lucē & oculos denotat. Hesebon autē oppidū Moab est

semper erigitur.

Oculi tui sicut piscinæ in Hesebō, quæ sunt in porta filie multitudinis.

*Maestas istius spō-
sæ vniuersæ Iudææ dotes occupat, &
quicquid in Iudæa est pulchri ad illius
laudes cōfertur. Oculi enim illius eandem
habent limpiditatem, quàm stagna in
Esebon ad portam bathrabbim, hoc
est, filiam multitudinis. Appellavi ego
te sed respectu totius corporis fontē hor-
torum, puteum aquarum viuentium, nunc
autē solos tuos oculos stagnis comparo li-
quidissimis iuxta portam frequentia ho-
minum celeberrimam constitutis, ut in-
gressuri in Ecclesiam ibi prius baptisen-
tur. Sufficiūt istæ aquæ omnium in Chri-
sto credentium lotionibus.*

Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit cōtra Damascum.

Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta filie multitudinis,

*Maestas istius spō-
sæ vniuersæ Iudææ dotes occupat, &
quicquid in Iudæa est pulchri ad illius
laudes cōfertur. Oculi enim illius eandem
habent limpiditatem, quàm stagna in
Esebon ad portam bathrabbim, hoc
est, filiam multitudinis. Appellavi ego
te sed respectu totius corporis fontē hor-
torum, puteum aquarum viuentium, nunc
autē solos tuos oculos stagnis comparo li-
quidissimis iuxta portam frequentia ho-
minum celeberrimam constitutis, ut in-
gressuri in Ecclesiam ibi prius baptisen-
tur. Sufficiūt istæ aquæ omnium in Chri-
sto credentium lotionibus.*

Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit Damascū, ut oculi colorum,

ita nas-

est vbi habitauit Seon rex Amorrhœorū, quod occupauit tribus Ruben. filia multitudinis, Etymologia nominis est, dicitur enim ea porta Bathrabbim, verū studio allegoriæ sapius Hieronymus omis- sis proprijs nominibus Etymō reddit: dicta autē porta filie multitudinis ob frequentiam hominum.

Nasus tuus sicut turris Libani quæ respicit contra Damascū. Tertio Regū cap. 7. legimus ædificasse Salomonem domum saltus libani. turrim aliquādo capi pro oppidis,

oppi-
cibu-
fueta-
nis e-
ratiu-
& Al-
res v-
mali-
simp-
accip-
litud-
naso-
que i-
hi co-
videt-
turre-
struē-
stigio-
ctū q-
bere f-
prom-
meni-
si nas-
quo-
foram-
per q-
des c-
misi-
untur-
stis a-
endu-
acced-
ad si-
diner-
um n-
acced-
Carr-
sunt,
alter
Tyric
lilea
prima
magn
dinis
Afer.

oppidis & arcibus non in-
fuetæ locutio-
nis est. Sic Ho-
ratus Seston
& Abydon tur-
res vocat, sed
malim hic pro
simplici turri
accipi, vt simi-
litudinē cum
naso habeat,
quæ in hoc mi-
hi consistere
videtur, quod
turres veteri
structura à fa-
stigio porre-
ctū quiddā ha-
bere solent, &
prominēs ope-
meniano qua-
si nasum, sub
quo deorsum
foramina sūt,
per quæ lapi-
des cæteraque
missilia deijci-
untur, ne ho-
stis ad suffodi-
endum murū
accedat, idq;
ad similitu-
dinem nari-
um non malè
accedit.

Carmeli duo
sunt, quorum
alter mons est
Tyriorū in Ga-
lilea vini im-
primis ferax,
magno altitu-
dinis in tribu
Aser, Helix
domi-

*ita nares odorum discrimina sentiūt: oculi
procul excubant, & longo excursu quasi
prodromi & exploratores renunciant,
quicquid deprehenderit: nares autem
quasi ianitores cerebri de proximo custo-
dias agunt, ne quid tetri spiritus influat,
Gustus quasi cubicularius recepta intra
vestibulum corporis examinat, & statim
quicquid noxium senserit abijcit. Huic
turri, quæ sibi subiectos habet libani odo-
res, nasum tuum comparo, qui odores spi-
rituum, an ex Deo sint, optimè dijudicat,
oppositaque est hæc turris contra Dama-
scum, id est, potum sanguinis, vbi tyranni
in Ecclesia grassantes habitare solent,
vbi Abel occisus est.*

Caput tuū vt car-
mel^o, & coma ca-
pitis tui sicut pur-
pura regis vinctæ
in canalibus.

*melus vberē glebæ succulentus, obliuetis
pinguis, vinetis temulentus, quem inter-
pretantur Hebræi cognitionem circunci-
sionis. Caput religionis tuæ nouit omnem
interiorem circuncisionem, non quæ cor-
pus mutilat, sed quæ à corpore & animo
vitia recidit. Coma tua non sicut purpura*

simplex,

domicilio no-
bilis, Alter in
ea parte Iudeæ,
qua itur in
Ægyptum.

Quod autē co-
mam purpuræ
cōparat, id re-
ferendū est ad
eā purpuram,
quæ rosei colo-
ris est, cuius
etiā meminit
Catull^o, tinctæ
tegit roseo cō-
chilis purpura
fucō. Græca
verba sic ha-
bent, καὶ πλό-
κον κεφαλῆς
σου ὡς πορ-
φύρα, ἥστις
λευκὸν δίδυμις
vos ἢ παρα-
δρομαῖς. Cin-
cinnus capitis
tui vt purpura,
rex vinctus in
decursib^o. Pagi-
ninus: Coma
capitis tui si-
cut purpura,
rex ligatus in
canalibus.

Agathius: Co-
ma capitis si-
cut purpura,
rex ligatus cū
canalibus. Ca-
statio: Capitu-
lum habes Car-
meli simile, ca-
pituli capillos
regiæ

regiæ purpurae fistulis vinetae. Ex quibus verbis nullus nisi affectatissimus sensus colligi potest, ac proinde nonnulli hic se miserè torquent, verum hunc nodum meo iudicio felicissimè Cassiodorus dissoluit. Qui dicit canales in quibus purpurarij lanam purpura tinctam alligant, vt decursibus aquarum perperguntur à græcis βαρία appellari. Nec quèq; mouere debet, quod in nostra translatione regiæ, in cætorum translationibus rex habeatur, quæ Hebræi inflexiones casuum non habeant.

Græcè est τὴν ἄγαν ὡθὴν καὶ ἄδωθὸν ἀγὰ πη ἢ τρυφὰς σου, quæ formosa, & dulcis facta es delictis tuis, vt intelligas

simplex, aut dibapha, sed sicut purpurae regis, & regio amictui destinata, quam basilicam vocant. eamque nondum in fladeductam, sed lanam adhuc vinctamque in purpurariorum tinctorumq; canalibus, vt decursu aquæ purificetur, & nitidior fiat: atque ideo alligatur, ne vis defluentis aquæ eam auferat. Coma igitur tua vt coccynea lana sanguine martyrum purpurascit.

Quam pulchra es, & quam decora, charissima in deliciis.

Quam pulchra es, & quam decora charissima in deliciis. Pulchra nimirum in fide, decora in opere, amabilis in moribus, vt mihi pro magnis deliciis sit tecum viuere. Contuli singula membra tua rebus pulcherrimis, inueni ad singula comparationes legitimas. sed cum ad vniuersam totius corporis tui pulchritudinem descendo, nihil comparabile inuenio, nec formam tuam intra modum mensuramque vllius comparationis includere possum, superat illa omnia, nec se vllis limitibus circumscribi sinit: dico igitur sine vllis comparationibus, quam pulchra es, et decora, nihil ineptum in moribus, nihil insulsum in verbis, nihil insolens in cultu, nihil odiosum in gestu, nimirum charissima in deliciis.

telligas eam nunc talè esse, antea non fuisse. Quapropter Paganinus vertit, quæ pulcherrima & dulcissima amor in deliciis. Ceterum quod amorem pro amata, dilectione pro dilecta Hebræi ponant, id etiã alijs linguis commune, sic scelus pro scelerato, piaculum pro piaculati, delicias pro delizioso dicimus. Τρυφὰς autem Græci etiã quod molle & tenerum est appellant, vt teneritudo puellæ hinc laudari videatur.

Statura

Proceritas
& teretitas
puellæ pro
cõparat, et
autem hanc
vineæ nomen
mæ: quod
quentia
cant, vbi
E: erant
tua sicut
vineæ. Al
palma &
quoque
matim
fructus p
germinat
gnaque v
tas & qu
gnatio in
vtramque
borem, p
vt vitis
Latinos
vicitetur
si parim
fœcundi
pariendi
quædam
nera fruct
palma p
ta dicunt
quod in
etiam v
conficia
ex vuis.
cõparat
in hoc
quod g
vux ma
acinus
las rept
tet, vt
ne caus
mastus
tus sit

Proceritatem
& teretudine
puella palma
cōparat, vbera
autem botris
vineæ nō pal-
mæ: quod se-
quentia indi-
cant, vbi dicit
Et erunt vbera
tua sicut botri
vineæ. Alioqui
palma & ipsa
quoque race-
matim suos
fructus pro-
germinat, ma-
gnaque vicini-
tas & quasi cō-
gnatio inter
vtramque ar-
borem, adeo
vt vitis apud
Latinos palma
vocitetur, qua
si parima a
fecunditate
pariendi, &
quædam ge-
nera fructuum
palmæ poma-
ta dicuntur,
quod inde
etiam vinum
conficiatur, vt
ex viuis. Ratio
cōparationis
in hoc est,
quod glomus
vix mamam,
acinus papil-
las represen-
tet, vt non li-
ne causa bu-
mastus voca-
tus sit ille ra-
cemus

Statura tua affi-
milata est palmæ,
& hubera tua bo-
tris.

staturā & habitudinem representat, eo
quod illa recta sit & inuictō stipite, ra-
misque qui ponderi nō cedant, sed contra
ipsas moles, quibus præmuntur, in altum
assurgant, ac proinde victorijs ac triūphis
dedicata, ita & tu non metu, non mu-
neribus, non gratia, non odio ad iniu-
stitiam flecteris. Vbera autem tua pal-
mæ racemis similia sunt. Doctrinæ tuæ
ex eodem pectoris fonte per vetus & no-
uum testamentū veluti, duo vbera, alunt
& inebriant populos Christi.

Dixi ascendam in
palmā, & appre-
hendam fructus
eius. Et erūt vbera
tua sicut brotri vi-
neæ.

parationem miscentur, quia ex vtriusque
racemis vinū cōficitur. Cæterum quia hæc
palma procera & ardua est ob magni-
tudine virtutū, opus est scansionē, sed hoc
quoque cōmodum est in palmæ altitudine,

Statura tua affimi-
lata est palmæ, &
vbera tua botris.
palma procera &
teres, corporis tui

cemus qui
quasi bouis
mamma gran-
diores acinos
profert.

Plinij verba de
palma hæc
sunt l. 13. ca-
pite 4. reliqua
teretes atque
procere densis
gradatisque
pollicibus vt
orbibus faci-
les se ad scan-
dendū oriētis
populis præ-
beant.

Dixi ascendam in
palmam, & appre-
hendā fructus eius.
& erunt vbera tua
sicut botri vineæ.
Fructus palmæ &
vitis in vnam com-

N

quod

Mirū est non dixisse: Salomonē, & erunt vbera tua sicut botri palmae, quum de scandēda palma mentio- nem fecerat: certē palma- rum fructus, etiam racema- tim crescunt. Sed quia dilectā suā iam ante hortum apel- lauerat, rectē facit, quod nō vnius, sed plu- rium arborum dotes illi tri- buit: fructus igitur palmae vitis & mali in laudes puellae confociantur.

Dignum dile- cto meo ad potandū pro- nomien meo, quum de se lo- quatur, perquā incommodē interuenit: sed nec Graeci il- lud omittunt
 ἡ λέγουσθε μου
 ὡς ἴνους ὄγα
 θὸς πορευόμε
 νος τῶ ἀδελ
 φίδῳ μου εἰς
 ἐσθῆτα, ἵνα
 νόμιμος χεῖ
 ρισί μου καὶ
 ἀδούσιρ. Gut-
 tur

quod illa densis gradatisque corticū pol- licibus vt orbibus facillē se ad scandēdum praebet. Ascendam igitur vt fruam tantae arboris delicijs. Ibi carpam in Abraham religiosissimam fidem in Deum. In Isaac obsequium vsque ad mortem, hospitalita- tem in Loth: prudentiam in Iacob: casti- tatem in Ioseph: fortitudinem in Dauid: sapientiam in Salomone: sanctitatem in Iosephat, ibi in vberibus Susannae lac pu- dicitiae, in Annae succum deuotionis, in Deiparae virginis inter ceteras virtutes etiam alimoniam humani corporis su- gam. Nec oblectabitur mihi tantum- modo palatum, sed & fragrantia halitus tui nares meas reficiet.

Et odor oris tui sicut malorum, guttur tuū sicut vinū optimum, dignum dilecto meo ad potandū, labiisque & den- tibus illius ad ru- minandum.

in baptismo accepisti, nō aliter redolet, quā odor malorum, nō punicorum qui- dem aut citreorum, sed quicquid est vbiq-

tur tuum vt vinū illud bonū quod recta fertur patrueli meo & satisfacit labris & den- tibus meis, adeo vt in fine hu- ius dicti puel- la videatur lo- qui, nō spōsus: ceterū rō di- lecto meo, pro quouis dilecto positū est, Pa- gnius vertit: palatū tuū si- cut vinū opti- mū vadens ad dilectū meum propter boni- tatē faciēs lo- qui labia dor- mientiu Aga- thius palatum tuum sicut vi- num bonum vadēs dilecto meo ad recti- tudines eru- ctare faciemus labia senū Ca- stilio. Guttur tuū tāquā vi- nū bonū quod amico meo res- cte fluit dor- mientibus la- bellis balbu- rienti. Denti- bus ad rumi- nandum vide- tur loqui de- vuis edulibus: nō de vino ex acinis expresso non

in ge:

non enim li-
quores rumi-
nari possunt,
Sed & hæc me-
tonymia in-
solens non est
vinum pro
vuis poni.

*in genere pomorum bene olentiū: quapro-
pter nullum certum genus in exprimenda
oris tui fragrantia a signo, Non exhalat
spiritus oris tui ex pridiana crapula tetrā
mephitim, neq; ex cruditate acidos ructus
eijcit, sed ex concoctione verbi Dei, & so-
brietate animi dulcem pomorum redolen-
tiam spirat. Non est tibi opus malo cido-
neo, quod Solon nouis nuptis adhiberi
voluit, vt vitiū oris castigaretur. Anhelis-
tus enim tu^o dulcissimus est: Gutturq; tuū
quod verbū bonū eructat omnino est sicut
vinum optimum, dignumq; quod recta ad
dilectum mittatur, quodq; non solū primo
gustu placeat, sed tale sit, quod rumina-
tione, quo eius dulcedo diutissimè sentiri
possit, iterum atque iterum repetatur.*

Ego dilecto meo, Ego igitur dilecto
& ad me conuer- meo, & ad me con-
sio eius. uersio eius, pares
sumus in amore.

*Ego tota illius sum, & præter illū nemi-
nem requiro: imò ne Angelum quidē eius
loco recipio, qui populū meum Israhel de-
ducat: illū volo, & præter eum neminem.
& ipse vicissim solam me respicit, non pas-
titur quenquam à me coli nisi se solum.*

Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Græcè* ἔλθε ἀδελφεοί μου ἐξέλθεωμεν εἰς ἀγρὸν & υἱὸς δώματι. *Veni mi patruelis egrediamur in agrum, commoremur i villis.* In Euāg. Lucæ cap. 1. duæ istæ voces ἀγρὸς καὶ οὐλίονται in vnum contrahuntur, καὶ ποιμίνης ἡσάρ ἰν τῇ χωρᾷ τῆ αὐτοῦ τῇ ἁγρᾷ. *λοῦν* is. *Vetus interpres trātulit pastores erāt in eadem regione vigilantes, alii vertūt pernoctantes. Agathius centē ad istum modū. Veni dilecte mi egrediamur in agrum pernoctemus in villis. Beatus autem Ambrosius, veni frater mi exeamus in agrū, requiescamus in castellis: vnde in-*

Veni igitur dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

phetas tuos, & eos quos ad eam misisti. Egrediamur igitur prædicatione in agrū gentilium: exeamus ad seminādum semē, quod nunc in vias, nunc in petram, nunc inter spinas, nunc in bonam terram cadit: cōmoremur in villis, ad pagos paganōsque homines, hoc est ad gentes nos conuertamus: ibi sit longa commoratio nostra, ibi regni tui non erit finis, quod in Iudeis temporarium fuit, videbisque illic quāmlata futura sit diuini verbi propagatio.

Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica.

fructus operum parturiant, an qui mysteriis christianiſmi virtutumque operibus clari habentur, etiam pro fide mori parati sint? vt rubeāt studio

Veni igitur dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Urbs Hierusalem turbulenta occidit pro-*

Surgamus cum aurora nouæ gratiæ, videamus an cathedra cumini Ecclesiæ in flore sint, an qui mysterijs initiati sunt, & fide hætenus floruerunt, iam

subeunt li

intelligas non ad breuem excursum sponsum inuitari, sed ad longiorem moram. *Mane surgamus ad vineas si floruit vinea &c. Græcè est ἐξέλθεωμεν εἰς ἀμπελῶνας, ἔλθεωμεν εἰς ἡνδικοσῆν ἄμπελος, ἡνδικοσῆν ὁ κυπρισμός, ἡνδικοσῆν αἰ ῥοαί, diluculemur, hoc est diluculo surgamus ad vineas, videamus si floruit vitis, floruit cyprismos. Est autē cyprismos pullulatio vuarū, aut omnino idē, aut proximū cum gematione. nā & cyprus vna florēs dicitur, vnde & cyprismus, quod vocabulū nullis lexicis Græcis inuenias: atq; ideo cupidius in vsum studiosorū à me annotatū. Priā cura est, vt videant*

deat
an flo
tis, se
ra qui
ipſi
habe
quō
gninu
matu
ad vi
deam
ruerit
aperu
vua p
faciar
mala

Mand
deder
rem
noſtri
poma
veter
mi ſer
Pagni
oſa p
git oī
Agath
Fruct
cherr
cipit
ſe in
chael
drago
amau
rori L
zelot
cubit
riti v
Hanc
ob ra
huma
mā a
Pytha

deat in genere
an floreat vi-
tis, secūda cu-
ra quid spei de
ipsis racemis
habēdum sit:
quāobrem Pa-
gninus vertit,
maturemus
ad vineas, vi-
deamus an flo-
ruerit vitis, an
aperuerit fe-
vua parua, an
faciant flores
mala punica.

Mandragoræ
dederunt odo-
rem in portis
nostris, omnia
poma noua &
vetera, dilecte
mi seruauit tibi
Pagninus pro-
oia poma, le-
git oia dulcia.
Agathius verò
Fructus pul-
cherrimos. Re-
cipit sponſa in
se mores Ra-
chael, quæ mā-
dragoras ita
amauit, vt fo-
rori Lic quāuis
zelotypa con-
cubitus mar-
riti viderit.
Hanc herbam
ob radicem
humane for-
mæ assimilē
Pythagoras vo-

cauit

subeundi martyrij veluti mala punica.

Ibi tibi dabo hu-
bera mea. Man-
dragoræ dederūt
odorem in portis
nostris.

*soboles tibi crescet in mille millia. Man-
dragoræ dederunt odorem in portis no-
stris, omnia poma, noua & vetera dilecte
mi seruauit tibi. Ne vstionū sectionumq;
crudelis immanitas dolore martyres deij-
ciat à constantia, ecce Mandragoræ, quæ
somno omnem sensum cruciatus adimunt,
crescunt pro foribus nostris: in illis est
phyltrum amoris, & propterea Circeia
vocatur, cuius odore tui athletæ & amo-
rem pro te moriendi concipiunt, & som-
no beatissimæ ecstaseos ad sensum doloris
stupent, adeò vt in medijs flammis vide-
antur sibi inter rosas volutari. Mandra-
goræ dant odorem in portis nostris,
quæ introituris in regna cælorū hoc anti-
dotum doloris aspirant.*

Omnia poma no-
ua & vetera dile-
cte mi seruauit tibi.

superiorum annorū poma noua & vetera

*Ibi tibi dabo vbera
mea. Ibi tibi educa-
bo filios spirituales:
ibi vbertate Euan-
gelicæ telluris &
rore cælesti desuper*

*Non solum in gem-
mis & flore spem
fructus videbis,
quin & huius &*

dilecte

cauit *ἐὺθρον*
πρόμορφον,
Columella au-
tem semiho-
minē: ex eius
radice philtrō
fit: datur eius
succus secādis
& vrendis, vt
sopiti nullum
dolorem sen-
tiant, poma il-
lius odorata
sunt, & à qui-
busdam terre-
stria appellan-
tur. Ambro-
sius in tractatu
psal. 18. dicit
foeminas mā-
dragoras esse
grauis odoris.
In vulgatis li-
bris commata
male distincta
sunt, nam post
odorē hypo-
stigma est, quæ
post τὸ no-
stris seq. debet.

Pagnin' vertit,
omnia dulcia
noua & vetera
dilecte mi ab-
scōdi tibi, neq;
id mirū quum
Hebraica vox
ad vtrāq; sig-
nificationem
ambigua sit.
Hieronym' in
primo com-
mentariorū in
Esaïam legit,
Noua & vete-
ra sua-

ta sua-

et mi fratri-
elis seruauit
tibi sine adiu-
tione pomo-
rum aut dul-
cium.

dilecte mi seruari tibi. Inuenies in apo-
sthecis Ecclesie veteres virtutes patriar-
charum & prophetarum, & novos Aposto-
lorum Martyrum & Confessorum fructus.

IN CAPVT OCTAVVM.

Quis mihi det
te fratrem meum
sugentem vbera
matris meae.
Mirum cur est
spiritum (cuius
adultera forma
ita magnifice
descripsit, vt
solos eius ca-
pillos compara-
uerit spadici-
palmarum, &
crura colun-
nunc eum di-
cat vbera ma-
tris sugere.
Sed hoc haud
dubie ad my-
sterium incarna-
tionis pertinet,
vt lactens pro
nobis sit infas-
factus, qui co-
lum maiestate
implebat, &
cui terra pro
scabello pedum
est. Quantum ad
literam, quia il-
lum tenerrime
amat, blandi-
mentis teneri-
maxime aetatis
quasi pusionem
lactentem ap-
pellat.

Quis mihi det te
fratrem meum su-
gentem vbera ma-
tris meae, vt inue-
niam te solum foris,
& deosculer te, &

iam me nemo despiciat? Inuitavi te vt egre-
deremur in agrum, commoraremur in
villis, longe ab oppidanis tumultibus. Vti
nam igitur votum meum fiat, vt te fra-
trem meum quem tam tenerem amo, ac pu-
sionem tenerum adhuc sugentem non alienae
mulieris, sed matris meae vbera deosculer,
quem non solum vteri contubernio, sed &
lactis comunione fratrem habeo. Quis inquam
mihi det, vt ego te foris sine arbitris in locis
solis deosculer, in animi secreto, citra in-
terpellationem secularium negotiorum.

& deosculer te, & Id si mihi contigerit
ita me magnifice
felicem aestimabo,
tametsi haecenus
ancillam tuam humilem, vt putem me a nemine
contem-

Et iam me ne-
mo despiciat,
videtur esse
memor se in
primo capite,
vt denigrata
despecta fuisse,
nunc autem vel
quia illa deco-
loratione abie-
cerat, vel quod
spiritus iudicium
de sua forma
aliorum vitupe-
ratione refu-
tet, vel quod
honor illi in
osculando exhi-
bitus aliorum
obtreccatione
excludat, nihil
tale metuen-
dum putat.

Appa-
te &
in
tris
cubic
nitri
Graec
λν-
ισ α
δ'κον
μου,
τα μ
ου δ
μὲ α
intro
in de
tris n
cella
quae
cepit
sius,
te &
in de
secre
quae
cepit
ter of
ptial
spōsu
sāmn
duci
matr
ita,
men
maxi
Salos
dit a
patri
cuius
serua
mini
his n
sero

contemptum iri, aut conuitium passuram de nigredine, persuadēoque futurum vt beatam me dicant omnes generationes: imitabor patriarchæ Isaac exemplum, qui quum foris meditaretur in agro, occurrentem sibi Rebeccam matrem familias futuram, solenni tum more introduxit in cubiculum matris suæ, idem ego quoque in te factura sum.

Apprehendam te & ducam te in domū matris meæ & in cubiculū genitricis meæ. Græcè παραλήφομαι σε, ἰσθ' ἄνω σε ἐν ὄθρον, κηστῆρος μου, καὶ ἐν ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης. mi assumā te, introducā te in domū matris meæ, & in cellarium eius quæ me concepit. Ambrosius, assumam te & ducam te in domū matris meæ, & in secretum eius quæ me concepit. Olim inter officia nuptialia fuit, spōsum sponsamne introduci ī armariū matris defunctæ, vt supra meminimus, maximè autē Salomon alludit ad amores patriarcharū, cuius rei obseruatio non minimā lucē his rebus adseret.

Apprehēdam te, & ducā in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, ibi me docebis.

Apprehēdam te, & ducam te in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ: nō tantummodo matris meæ, quum et nutrix & ea quæ adoptiuos liberos habet, & in cuius genibus grauida puella pepererit, et nouerca mater appelletur: non ergo tantummodo in cubiculum matris meæ, sed & genitricis meæ introducam te, quæ me concepit, in vtero gestauit, & peperit: nec inducam te in vestibulum, vel in atrium, aut in loca propatula, sed in penetralia, armariāque genitricis meæ, vt mecum in eadem humana natura habites, nec est quod quisquam ex hoc secessu aut secretis locorū turpia suspicetur. Mibi doctrinam ex te quero, non voluptatem: ibi enim me docebis

docebis non iam patriarcharū verbis, aut Prophetarum vaticinijs, sed tuometipsius ore. Neque tuus erudiēdi labor tanquam in male memore aut ingrata periturus est.

Dabo tibi poculū ex vino cōdito, & mustum granatorū meorū, trāscendit laudes sibi attributas, audierat. Vmbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis, siue vt Græce nunquā indigēs mixto, hoc est vino aquis temperato, nunc autem offert vinū nō mixtū aqua, sed conditum aromatibus: nec mustum ex vuis, sed ex granatis, & quid vicissim pro istis officijs petat statim subiungit, læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me.

Dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

confectum. Dixisti paulò ante vinū, gutturis mei esse optimum, dignum dilecto ad potandum, labijs dentibusque illius ad ruminandum, tale vinum tibi propinabo, conditum temperatūque ex intellectu literæ, & interiori sapore spiritualis sententiæ. Accipe igitur mustum hoc, non ex Iudaica vite collectum, quæ in labruscam degenerat, cuius vua, vua fellis, & botrus amarissimus, vnde non vinum sed fel draconum conficitur, quod inebriat de calice Babilonis omnes peccatores terræ. Bibe igitur mecum de calice sanctæ hilaritatis, quoniam præclarus est. Dixisti superius, Comedite amici, et bibite, et inebriamini: nunc mee partes, mee vices sunt, vt te denuo ad spiritualementem computationem pro nocem. Sed bene quod tecum sancta ista consolatione inebrior, quæ mihi dulcem
soporem

Dabo enim tibi poculum ex vino condito, & mustū granatorum meorum, non ex alienis, sed ex meis fructibus

Læua
capite
& dext
ample
me. T
ista pu
mit. A
istū tr
somnia
tinere
noctū
ture d
cē, fau
dilect
stæ fu
& tran
simæ
uinaru
templ
aitq;
Eccle
iuo v
Hieru
suscite
nec ip
vt int
nō for
poris,
uitis
nit, &
relinq
volun
rungs;
cessita
pitu
tem
ment
riam.

Soporem adducit. Cupioque me in lectulo pacis & veræ tranquillitatis componere, sed tamen vt in vlnis amplexuque tuo recumbam. Male enim mihi cessit superior secubatio, quâ de nocte te querens in grassatores incidi.

Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Tertio iâ ista puella dormit. Arbitror istû triplicatû somnum pertinere ad tri-noctiû sepulture domine, fauet igitur dilectus dilectæ suæ quieti, & tranquillissimæ rerû diuinarum contemplationi, aitq; ad filias Ecclesiæ. Adiuo vos filiæ Hierusalê ne suscitatis do- nec ipsa velit, vt intelligas nō somnū corporis, qui & inuitis superuenit, & inuitos relinquit, nec voluntate plerung; sed necessitate accipitur, sed quietem animi & mentis theoricam.

Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Adiuo vos filiæ Ierusalem, ne suscitatis, neq; euigilare faciatis dilectâ, donec ipsa velit.

miâ & requiescam. Neque euigilare faciatis dilectâ donec ipsa velit. Nolite turbare eius necessariam quietem: non sunt immaturè præoccupanda vigiliarum tempora. Est tempus dormiendi, est tempus vigilandi: est tempus amplexandi, & tempus abstinendi ab amplexibus. Non recumbit super genua Dalidæ, vt comas virtutû amittat, & tradatur Philistinis. Nolite molestè ferre in ea ocium corporis. Somnus iste corporis est, nō animi. Quapropter nec suscitatis eam, neque

Læua igitur eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Dextera eius in qua est iustitia, & sinistra eius in qua est longitudo dierû, & diuitiæ, amplexabuntur me, vt in pace in idipsum dor-

Quæ est ista
quæ ascendit
de deserto de-
licijs affluens,
innixa sup dile-
ctū suū? Am-
brofi? Quæ est
ista quæ ascen-
dit dealbata
innitens super
fratrem su-
um: ita bea-
tus Augusti-
nus legit, ita
quoque ipse
Hieronymus
ad Eutochiū
vtpote deter-
sa fuligine deco-
lorationis iā
candida facta.
Origines in
cantica canti-
corū legit, in-
nixa super pe-
ctus eius.

aliena opera euigilare faciatis, sedet illa
quidē ociosa, vt Magdalena, ad pedes Do-
mini, sed tamen mens eius in ocio non est:
Attollite igitur oculos, & videte quid in
spiritu agat. Quum ergo diligenter cir-
cumspicerent, vident eam quam putabant
dormire, ex deserto ascendere, quam re-
cumbere, erectam insistere, quam com-
plexibus foueri, innixam dilecto proce-
dere. Dicunt igitur præ admiratione
quasi nequaquam eadem esset, quam so-
pitam existimauerant.

Quæ est ista, quæ
ascendit de deser-
to, delicijs affluēs,
innixa super dile-
ctum suum?

Quæ est ista, quæ
ascendit de deserto,
delicijs affluens, in-
nixa super dilectū
suū? Primū vt vir-
gula fumi, secundo

vt aurora, tertio vt delicijs affluēs innixa
dilecto suo, de Deserto ad cælū ascēdit, &
humanā naturā antea in desertis sine vlla
virtutū fœcunditate iacentem, viribus di-
lecti sustentata, ad sydera euehit: nec pa-
radiso, vnde exulabat, sed cælo restituit.
Mirantur igitur beati spiritus humanam
naturā, antea miserijs afflictam, nūc de-
licijs affluentem, antea humi in peccatis
iacentem, nunc in carne Christi sublima-
tam è terris ad cælos ascendere. Illa igitur

NON

Sub
malo
ba pu
ad dil
vt ex
cis
tion
ceru
inclu
tellig
Indic
puell
perue
lecto
clau
tio q
quod
ptuag
latio
patet
λογ
σι, κ
υησι
τις
ωδ
τιχο
Sub
mal
te, ibi
uit t
tua, il
riuit
trix t
aliter
nus: f
fuscit
peper
cepit
genu
ferè
Agat
arbor
excita
peper
ter tu
turiu

Sub arbore malo etc. verba puellæ sunt ad dilectum suum, vt ex hebraicis coniugationibus, quæ certum sexum includunt, intelligi potest.

Indicat autem puella se superuenisse dilecto, in conclau natalitio quiesceti, quod ex septuaginta translatione clarè patet ὑπὸ μᾶλορ ἰξήγειρά σ, ἰκεῖ ὠδ' ὄυ νησέ σε ἢ μιν, τῆρ σου, ἰκεῖ ὠδ' ὄυ νησέ σε ἢ τικουσα σου.

Sub arbore malo excitauit te, ibi parturiuit te mater tua, ibi parturiuit te genitrix tua. Neq; aliter Pagninus: sub malo suscitauit te, ibi peperit, ibi concepit, quæ te genuit. Eodè ferè modo Agathius. Sub arbore pomo excitauit te, ibi peperit te mater tua, ibi parturiuit te genitrix

nitrix tua. Ambrosi' autem ad istum modum. Sub arbore malo eleuauit te, illic parturiuit te mater, illic parturiuit, quæ te peperit. In Latinis autem dicitur, ibi corrupta est mater tua, quod conceptu proliis humano more in speciem videbatur eius uirginitas corrupta, deinde ibi violata est genitrix tua, quod ædendo primogenitum secundum naturam cursum videbatur claustra pudicitie violata esse.

non quemadmodum Hester ancillarum humeris, non quemadmodum rex Syriæ Benadab satraparum manibus, sed ipso domino sustentata dulci recordatione, & amantibus solenni, acta quedam superiorum temporum repetit, narratque suam erga dilectum fiduciam, quomodo eum non solum in matris suæ cubiculum receperit, sed vltro in maternum eius cubiculum irrupit, & quiescetem inibi excitauerit, ait igitur.

Sub arbore malo suscitauit te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

Sub arbore malo suscitauit te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua: sub arbore malo, quæ & hominibus violandi mandati, & occasionem tuæ natiuitatis dedit, suscitauit te. Quiescebas tu quidem sub hac arbore preuaricationis, quasi inter ocia negligentiæ nostri, abdicatis propemodum (vt videbatur) rerum humanarum curis, eo quod iratus esses inobedientiæ nostræ: sed audiens has miseras complorationes: exurge domine, quare obdormis domine, & obliuisceris in finem? excitatus es tandem, & homo factus es, vt deitatem, quam nobis frustra in esu pomi captaueramus, in tuâ

O ij humana:

humanitate obtineremus, ac proinde in cubiculum genitricis tuæ per assumptionem humanitatis nostræ ingressa sum, ubi matris tuæ virginitas cōceptu prolis, non quidem Dei oculis, sed hominum existimationi corrupta videbatur: ubi in ædēdo filio primogenito, primum vterum laxante integritas genitricis tuæ claustraq; pudicitie putabātur violari: quanq̄ porta illa Ezechielis vaticinio clausa, nūquam adaperita fuerit. In hoc cubiculum tibi charissimū, quia natalitium irrupi. ibique tecum homine iam facto in vnā personā coalui, Quum igitur vnum simus, & nihil disjungat animos amorēque nostros, vt in omnibus cogitationibus tuis mei memoria interueniat,

Pone me vt signaculū super cor tuū. Non quoduis signū, qualis est imago, aut statua, aut alterius generis monumētū, sed characterē quem annulus in cetera exprimit, intelligi debes. Græcè enim est *θισ με σφραγίδα* *ἰωτ̄ τῆς καρσ* *Αἰαμ̄ σου.*

Pone me vt signaculū super cor tuum, & signaculum super brachium tuum.

signaculum super brachium tuum. Quicquid cogitabis, quicquid facies nostri dilectio tibi occurrat. Habet summus pontifex rationale in pectore cum nominibus patriarcharum, habet & in superhumerali, vt nunquā illi desit, nec in operādo,

pone me vt signaculū super cor tuū: rursus vt mei recordatio omnibus tuis actibus præsens intersit, pone me vt

nec in

Quia
mor
Græc
καρ
δέν
πικρ
αὐτ
λαο
val
mor
duru
zelu
ligas
& q
se, &
pia i
lem
La
lam
nis,
λαμ
cem
gore
cat,
gite
oleo
stor

nec in cogitando tribuum suarum memoria. Idem à te qui pontifex es in æternum secundum ordinem Melchisedech requiro. Non mihi satis est, me esse annulum in digitis tuis, quum per prophetam dixeris te Iechoniam, etiã si annulus sit in digitis tuis, abiecturum. Exopto igitur signum mei, non alibi quàm in pectore tuo & brachijs consistere. Recordatus es Noe in diluuiò, sed post quadraginta dies, dedisti illi signum, non in te, sed in nubibus cæli. Recordatus es Loth, sed sub ipsam Sodomorũ subuersionẽ. Si signum sim in corde tuo, & in brachijs tuis, non sub ipsa pericula, non in ipsis periculis, sed diu ante pericula mei recordaberis. Cupio quodammodo tuũ pectus imagine mei obsignari, ne quisquã præterea tibi in mentem veniat, cupio effigie vultus mei tua brachia obsignari, ne illa vlli præterquã mihi ad complexum pateant. Ingentia postulo, sed quid moderati in dilectione.

Quia fortis vt mors dilectio, Græcè est ὄντι κρείται ὡς θάνατος ἀγάπη, σκληρόσ ὡς ἄδης λῆσ, quoniam valida sicut mors dilectio, durus vt orcus zelus, vt intelligas amorem & quiduis posse, & in zelotypia implacabilem esse.

Lampades eius lampades ignis, græca vox λάμψω lucem siue fulgores significat, ne quis cogit lychnos oleo instructos.

Quia fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio. Lampades eius, lampades ignis atque flammularum.

Quia fortis vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio. Tam enim indomita res amor est, quã ipsa mors, que omnia domat. Tam

O iij dura &

dura & in exorabilis æmulatio, quàm ipse infernus. Verus amor ponit animam suam pro amicis suis, & inter lapidationes, naufragia, nuditatem, supplicia Paulina voce exclamat, quis nos separabit à charitate, quæ est in Christo Iesu. Aemulatio rursus & zelus qui vel iniurias amati vel amoris persequitur, nullis precibus inflecti potest. Mactat Helias quadringētos quinquaginta sacerdotes Baal, neque ullius misericordia commouetur. Occidit Petrus Ananiam & Zaphyram mentiētes spiritui sancto. Interficat Moyses adoratores vituli, nec cognati sanguinis interitu à vindicta reuocatur. Impatiens iniuriæ amor, & omni conatu in ultionem incumbit. Zelus enim & furor viri non parcat in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquã precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima. Siquidem lampades eius lâpades ignis atq; flâmarũ. Lucẽ suã habet ignis, lucẽ suã habet & charitas, nec sub modio cælari potest. Cõburit ignis, cõburit & charitas, et carbones cõgregat sup caput inimici, vt ille beneficijs victus velit nolit redamare cogatur. Non fatigatur ignis ardēdo, nec amor bene faciendo, qui & bene meretur de male merentibus, & pro persecutoribus preces fundit.

Aquæ

Græ
 ω J
 ευρ
 σιρ
 fluu
 clud
 sed p
 dum
 dice,
 ευρ
 σιρ
 hoc
 dabu
 nym
 chiel
 mult
 terit
 re ch
 & flu
 deme

Si de
 mo o
 stant
 sue
 cent
 si dic
 culta
 Græ
 Jō &
 Jæ r
 & r
 rit ho
 nem
 ita en
 pella
 inter
 dem
 tu vi
 cabu
 quoc
 sublt
 nota
 lecto
 biẽ t
 dilec
 eli.

Græcè est και
 ὡσαυτοῦ
 συγκλίσεως
 συμᾶν, &
 flumī nō con-
 cludent eam,
 sed puto men-
 dum esse in co-
 dice, & legēdū
 συγκύσεως
 συμᾶν, hoc est
 dabunt. Hiero-
 nymus in Eze-
 chielem, Aqua
 multa non po-
 terit extingue-
 re charitatē,
 & flumina nō
 demergent eā.

Si dederit ho-
 mo omnē sub-
 stantiā domus
 suæ. Magnifi-
 centius quā
 si diceret fa-
 cultates. sic &
 Græcè est ἡ
 ἰσὸν ἀνὸρ πᾶν
 ἴα τὸν σὺν
 κῦρ. Si dede-
 rit homo om-
 nem vitā suā,
 ita enī illi ap-
 pellant victū:
 interdū in eo-
 dem significa-
 tu vitū vō-
 cabulo ἐνοίας
 quod propriē
 substantiā de-
 notat. Pro di-
 lecto haud du-
 biē figuratē
 dilectio posita
 est.

Aquæ multæ nō poterunt extin-
 guere charitatem,
 nec flumina ob-
 ruent eam.

Sed hoc discriminis est, quod ignis infusione aquarum pe-
 reat: charitatē autē multæ aque ex-
 tinguere nequeant,
 nec flumina eā obruere possint. Retinuit
 Ionas amorē Dei in vētre ceti per maria
 discursantis, nec refrixit charitas Pauli
 sub vudis naufragij. Multa aqua infusa
 erat victimis Helie, circumquaque fossæ
 natabant vudis, non tamen illa cælo des-
 lapsa flamma diuini amoris extingui po-
 tuit, illa aquas non minūs quā holocausta
 depascebatur. Non possunt igitur
 flumina obruere charitatem, que & in
 rubo sine materia ardet, & in aquis flam-
 mas alit.

Si igitur dederit
 homo omnē sub-
 stantiam domus
 suæ pro dilectio-
 ne, quasi nihil de-
 spiciet eam.

Si igitur dederit ho-
 mo omnē substan-
 tiam, non suam tan-
 tummodo, sed totius
 familiæ pro dile-
 cto suo, quasi nihil
 despiciet eam, di-
 cetque cum Paulo. Quæ mihi fuerunt lu-
 cra, hæc arbitratus sum propter Christū
 detrimēta, et pro stercorebus estimavi, vt
 Christū lucrifacerē. Contempsit Rebecca
 amplexum

amplexum matris, charitatem fratris, domum paternam, & relicta patria ad sponsum properauit. Nec graue fuit Lia & Rachaeli, clam à patre cum marito profugere. Neque tu solum dilectissime patruelis omnem substantiam domus tuæ, sed quum in forma Dei esses, temetipsum exinaniuisti, ut ad nuptias nostræ humanitatis peruenires. Quid igitur restat, quàm ut ipsa quoque deposita omni magnificentia animi, & tumore fastus memetipsam exinanire incipiam, ut paruula efficiar in oculis tuis. Dilectus igitur humilem suæ dilectæ animum, ipsamque iam planè ut paruulam effectam respiciens, ut per angustum foramen acus in regnum cælorum intrare possit.

Soror nostra parua. Cuius verba sint ad dubitatur, patruelisne, an foetalium patruelis, putantium adultâ ætatē puellæ ad nuptias expectandam esse, nunc quia nondum vbera habeat superferendū esse, atque ita ferè Ambrosi^o interpretatur. Nos autè maluimus ad verba patruelis referre, ut magis dialogismi tenor cõstaret, nec enim nos magnopere cõmouet pronomen nostra additum sorori, quod frequentissimè pro mea usurpari solet per *αλ. λοςωσιμ* numeri.

Soror nostra paruula est, & vbera non habet.

Soror nostra (inqt) paruula est, & vbera non habet. Me illa nominauit fratrem suum, sed paruum, & tenerum, & adhuc sugentem vbera matris ipsius: his tenerrimæ ætatis blandicijs in me appellando vsa est, neque id mirum, quum dissimulata forma diuinitatis in speciem infantis me exinanijssem: ipsa quoque quum sit domina gentium, princeps prouinciarum in humilem ancillam, & paruulam

se com:

Qu
for
in d
allo
Syn
die
que
Si
æd
per
gna
An
legi
est.
sup
cul
est,
sup
bul
nas
ter
om
ren
mè
è t
ò ik
mè

se attenuauit . Dico igitur soror nostra paruula est, et in argumētū parue ætatis, allego conditionem corporis nondum pubescentis, assero que eam nondū vbera habere . Paruula enim in initio eras in milibus Iudæ, tu mea Bethleem catholica Ecclesia, nec ante aduētum Spiritus sancti vbera habebas multijugæ eruditionis ad alendum fœtus tuos. Sed quia breui futurum est, vt adultis vberibus accepto Spiritu sancto nuptijs idonea sis, consulo sodales meos.

τὴν ἰσαλφεῖς
ἀργυρᾶς, καὶ
ἰθὺρα ἔστ'
διαγρᾶ. Ἰομῆρ
ἰπ' αὐτῆρ σαο
ἰδα κτεδρῆς
vnr. Si murus
est, ædificabi-
mus super eā
propugnacula
argentea, si ia-
nua est, depin-
gemus, siue de-
sculpemus, si-
ue leuigabim'
super eam ta-
bulam cedri-
nam.

Quid faciem'
sorori nostræ
in die quando
alloquēda est,
Symmach' in
die quādo allo-
quentur eam.
Si murus est,
ædificemus su-
per eū propug-
nacula, &c.
Ambrosius sic
legit, Si murus
est, ædificemus
sup eū recepta-
cula: si ostium
est, sculpamus
super illud ta-
bular cedri-
nas, Græcā in-
terpretationē
omnino refe-
rens, aut proxi-
mè alludens
ἐπι τοῦ ἰσῆρ
δικοδομησοῦ
μῆρ ἐπ' αὐτῶ

Quid faciemus
sorori nostræ in
die quando allo-
quēda est. Si mu-
rus est, ædificem'
super eū propug-
nacula argentea,
Si ostiū est, con-
pingamus illud
tabulis cedrinis.

cisci, an domi manere & consensescere in
virginitate: & in vtrāque partem consi-
lia capiamus, & votum illius siue virgi-
nitatis, siue nuptiarum adiuenemus. Si
murus esse velit, qua nusquam aditus li-
bidini patet, ædificemus super hoc propo-
situm

Quid faciemus so-
rori nostræ in die
quando alloquenda
est. Prius inter nos
conueniat, quid
de puella fieri oporteat,
antequam il-
lius voluntatē sci-
scitemur, velit ne cū
Abrahæ legato ad
nuptias Isaac profi-

situm æternæ virginitatis argentea pro-
 pugnacula sanctissimorum præceptorum,
 quæ eius integritatem procul defendant,
 & à muro pudicitia impudiciã arceant.
 Sin autem ostium est, & vsui coniugali
 patere velit, demus operã, vt quàm hone-
 stissimè nubat, conficiatur id ostium ta-
 bulis cedrinis, offeramus illi delectũ præ-
 stantissimorum virorum, eligatur maris-
 tus, cuius cura & tutela ostium illud con-
 texatur, vt cæteris omnibus, eo vno exce-
 pto, sit obseratum. Cæterum illa non alter-
 utrum, sed vt castissimam & Deiparam
 virginem decuit, vtrunque exoptat, &
 de se consultantibus ita respondet.

Ego murus, &
 vbera mea sicut
 turris, ex quo fa-
 cta sum coram eo
 quasi pacem repe-
 riens.

Ego (inquit) mu-
 rus, & vbera mea
 sicut turris. Non
 est, quur vt par-
 uula & adhuc sine
 mammis à nuptijs
 reijciar. Vbera enĩ

mea sicut turris, quæ non ad alendam, sed
 etiã ad defendendã prolem sufficiũt. Non
 est, quod de proposito virginitatis meæ he-
 sitetis, murus sum, et planè sine ostio, quo-
 niam virum non cognosco. In nuptijs sine
 nuptiali vsu versor: solumque id mihi das-
 tum, vt in coniugio virginitatem reti-

nerem

Vi
 fuit
 in e
 be
 Gra
 l'op
 r'õ
 y'p
 vine
 lom
 Beel
 San
 nus
 ham
 nym
 alle
 prop
 na i
 mu
 res n
 scur
 fert
 gue
 exin
 qu
 vine
 riã i
 neat
 ilt
 lum
 los
 tur
 eã
 vir
 fruct
 arge
 com
 amp
 erat
 ferti
 ex e
 bus
 tes
 ad n
 cult

Vinea igitur fuit pacifico in ea, quæ habet populos. Græcè ἀμπελὸν ἰγενήθη τῷ Σολομῶνι ἢ Βεελαμόν vinea fuit Salomoni in Beelamon: vt Sanctes Pagninus in Boalhamon. Hieronymus studio allegoriæ bis propria nomina in ἰτυμὰ mutauit, quæ res multū obfcuritatis adfert ignaris lingue. Vinea ista eximia est. Nā quum omnis vinea allegoriā in se contineat populi, ista nō populū, sed populos complectitur. Tradidit eā custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. Prior commēdatio amplitudinis erat, secunda fertilitatis: sed ex eius fructibus, sextæ partes decidūt ad mercedes custodū. Cæterum

nerem & ex virginitate prole obtinerem. Easque dotes consecuta sum, ex quo vt Hester apud Assuerum, vt Abigael apud Dauidē, gratiā & pacē in oculis Salomonis pacificatoris inueni. Sunt quidē huic pacificatori (qui meas mamillas botros appellauit) innumera vinea, sed vna est præcipua, & admodum fructuosa.

Vinea fuit pacifico, in ea quæ habet populos, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos.

quem pacem inueni in Beelamon, hoc est quæ habet populos plurimos, quum ille latissimè dominetur, quippe qui in Idumæā extendat calceamentum suum, Moabitas habeat pro olla spei suæ, & à mari vsque ad mare regni eius pomeria extendantur, & hæc populosissima vinea tanti emolumēti est, vt singuli vindemiatores pro fructu dependant mille argenteos.

Vinea mea coram me est.

ne custodes isti aliquando pensiones istas

Vinea enim fuit pacifico, in ea quæ habet populos, tradidit eā custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea fuit pacificatori meo, apud

Est quidē pretiosa & fœcunda vinea dilecto, sed videat

P ij inter

terum mea vinea nihil de suis fructibus in custodes deducit. Vinea enim mea coram me est, ipsa eius custodiam subeo, nec alienis oculis illam cōcredo, Quāobrem ex alijs vineis mille tui o Pacifice, nō vt vulgo legitur pacifici. Sic & Sanctes Pagninus: Mille tibi o Selemoch. Agathius itē Mille tibi Selemo. Græcus articulus τὰ Σολομῶνι indicat legendū, mille tibi pacifico, hoc est Salomoni.

interuertant, & nō solum nuncios patrisfamilie, sed etiam ipsius filium occidant: mea autem vinea alienae custodie non mācipatur, ipsa ego eam meis oculis seruo. Vineam meam corā me est. In principio carminis istius dixi, non custodiui vineam meam, nunc ex quo nigredinem deposui peccatorum, vineam in oculis meis semper habeo, nec opus mihi custodibus est, qui sextas auferant pro labore. Quicquid mēs ista fructuum gerit, totum & integrum sine diminutione, sine partiaro ad cellam Domini deportabitur. Ex vinea autē tua,

Mille tui pacifice,

& ducenti, his qui custodiunt fru-

ctus eius.

centi pereunt in mercedibus custodie.

Quinque tu quidem partes vt Benjamin accipis, sed & custodes singuli singulas partes auferunt: mea autem vinea cū omni suo emolumēto tota tua est. Nihil enim vt Ananias & Zaphira inde in meos vsus decido, Sunt tibi regina, sunt concubinae, & adulescentularum non est numerus, sed illae sub eunuchis magno sumptu & cura asseruantur. Ego autem filia liberae, non ex ancilla Agar nata,

non

Legendum est vt statim admonuimus, mille tui pacifice, vel mille tibi pacifico, non pacifici.

mille tui pacifice, & ducenti, his qui custodiunt fructus eius. Mille quidem percipis, sed du-

Amici
tant, fa
dire vo
que ha
hortis
etiam
ethnic
ri con
erāt.
ista sp
in hor
est. Du
oblect
paradi
rem in
tiam
repres
Ambr
git: Q
in ho
aliqua
rem t
si sp
hortis
tet: n
Symn
& Aq
tus,
dicit
habita
mirū
brofi
riare
runq
gint
tatio

non seruo, non obedio eunuchis & paedagogis, ipsa me ipsam seruo, quæ custodia longè optima, quum facillimè aliorum oculi & conscientiæ fallantur, nostros oculos, nostram mentem fallere nequeamus. Tam dulci responso puellæ delibutus sponsus obsecrat dilectam, vt gratiam gratiæ addat, & quum hæctenus dulcissimè sit loquuta, nunc verborum dulcedinem cantu & modulationibus vincat.

Amici auscultant, fac me audire vocè tuâ, quæ habitas in hortis. Horti etiam apud ethnicos amori consecrati erant. Amatrix ista spiritualis in hortis, hoc est, Dei amore oblectatur & paradisi veterem innocentiam moribus representat. Ambrosius legit: Qui sedes in hortis, & aliquandiu ita rem tractat ac si sponsus in hortis habitet: mox tamè Symmachum & Aquilâ secutus, sponsam dicit in hortis habitare, nec mirû est Ambrosiû ita variare, qui plerumq; septuaginta interpretatione sequitur.

Quæ habitas in hortis, amici auscultât, fac me audire vocè tuam.

Quæ habitas inquit in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.

O quæ colis paradisiam vitam, hortulana mea, quæ iam comedis de arbore vitæ Adamo negata. fac vt nunc audiam vocem tuam: non surdis cantatura es, adsunt amici qui libenter audiant ex te hymnos Sanctorum, & preconia Euangelij, qui non vt aspides, surda aure voces tui psalterij excipiant.

Ceterum illa iam cælum suspirans, saturaque rerû mundanarum, cupit dilectû suû cû nostra humanitate in cælum ascendere, quo & ipsa cû eo ibidè, quàm primû regnet, Cantat igitur canticum valedictionis, & res humanas longum valere iubet.

tur, quæ talis est *ὁ καθύπερθε* vos *ἐπ' ἡνωθίς*. Qui sedes in hortis, quod prorsus ad masculû spectat. Quod si recipim', pulcherrima est mutua rerû compensatio. Sponsus enim antea dixit. Sonet vox tua, in auribus meis, vox enim tua dulcis etc. bene igitur sponsa ex lege Amœbæi carminis, cui' in hoc opere mira obseruatio est, vicem reponeret, si diceret: amici auscultant o sponse. fac me audire vocem tuâ, sed de eare Hebræi viderint.

III PARAPHRASES ET SCHOLIA FIN.

Fuge dilecte mihi, & esto similis caprea hinnuloque ceruorū. Principio carminis dixerat, trahe me post te: iā quia sequi potest, fuge inquit dilecte mi & eodem cursu quo ad me venisti, mecum hinc discedas, similisque efficiare caprea hinnuloque ceruorum: nō enim cupit ad flumina Babilonis, sed in excelsis apud choros angelorum hymnū illū Ἕσθ' ἁγίων canere Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth.

Fuge dilecte, assimilare caprea hinnuloque ceruorū super mōtes aromaticum.

Fuge inquit dilecte assimilare caprea hinnuloque ceruorum super montes aromaticū. Quo tempore primum ad me

veniebas saliens in montibus, transiliens colles, & è summo cælo esset egressio tua: quum exultares vt gygas ad currendam viam tuam, & ad humanitatem nostram descenderes, dixi te similem caprea hinnuloque ceruorum. Nunc rursus eadem celeritate cælos repete, ascendāsque cum iubilo, captiuam ducens captiuitatem: fuge hinc ad dextram patris, similisque esto caprea hinnuloque ceruorū, vt post expletam assumptæ humanitatis œconomiam, ibi tecū bibā vitinū nouū de genimine vitis æternæ.

F I N I S.

LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF
NEW YORK

